

Say

GINWA-GINWA'

ran APOSTOLES

Say Maipa'ka' konan Sitin Libro

Siti a ikarwan libro sa Biblia a nisurat na ni Lucas nin nituluy-tuloy nan nisurat iti a maipa'ka' sa sarban nitarana' na ni Jesus nin gaw'en sin iti ya sa luta'. Nisurat nayti kona ni Teofilo a wanra ket saya yan impurtantin tawodtaw sa Roma. Si Lucas ket saya yan Griego nin mammemper, a duktor ya tan amigo tan ni'no naya nin kalamo' ni Pablo sa nipako na nin nangipatanda' konan Mabistan Patanda' sa nagsikabarang nin lugar. Si primiron libro nin nisurat na ket si tanda' nin ka'bawan a *Si Mabistan Patanda' maipa'ka' kona ni Cristo sigon kona ni Lucas*. Itaw konan sitaw nin libro ket naibari-barita' a “saytaw say nibarita' ra komi nin saray mismon naka'kit sa ginwa-ginwa' nan Dios nangibwat sin katarana'” (1:2) Iti konan sitin libro, ituloy na ni Lucas a mangisalaysay ket ipapalaway na a raruman nipangitpel tan pakiingar sa raruma a dinalanan ran tumutumbok na ni Jesus sa leleg nin ginwa' ray intiron mababa' ran sinmunor sa gan-gan na ni Jesus sin wana, “Si'kamoy ibaki' kon mangipatutuo nin say maipa'ka' kongko sa Jerusalem, sa intiron Judea tan Samaria, tan sa sarban lugar iti sa mundo.” (1:8)

Natao yaytin libro sa tuloy parti bana' sa niyalawang nin nagkuriwan nan minsahi nan Mabistan Patanda'. Si u'nan parti, maipa'ka' sa tarana' a iti sa Jerusalem kayadi' ya nin niyuli' si Jesus sa langit. Si ikarwan parti, maipa'ka' sa nikaitayak sa Israel tan sa Samaria. Si ikatlon parti, maipa'ka' sa niyalawang nin nikaitayak anggan sa sarban lugar a sakop nan Roma.

Say maipa'ka' sa gawa' nan Ispirito nan Dios a sangkaimpurtantiwan nin parti iti konan sitin libro. Mu'na, ibi nay pakayadi' konran saray namper sa ginwa' na ni Cristo sa kudos. Sumunor, pinuyaan nasaran pakababa' nin mangitayak nin minsahi, tan pinagsen nasaray mammemper tan saray pupangulo ra.

Abaw a naibarita' iti maipa'ka' sa nikaitayak na nin Mabistan Patanda'. Bale', parti in tamo'. Kayadi' a si Jesus ket niyuli' yayna sa langit, si saya sa alalakin publuma ran tumutumbok na ket si no si'no sara a maibarita' nin tutawon

ikon nan Dios. Wanin ta si Jesus tan saray nu'nang tumutumbok na ket Judio sara. Ket abaw sara konran saray nu'nang mammemper a nangipa'ka' a sitin mammemper ket para ya tamo' konran Judio. Bale', tininreg ya si Felipe nin ni'ras naya a minsahi konran Samaritano (8:5-25), tan si Pedro nin nako yadtaw sa bali na ni Cornelio a kapitan nin armada nan Roma (10:1-48). Ket, ta pigaw nin mapapalawayan yay tetep a no si'no saran talaga a magwa' nin mag'in nin tumutumbok na ni Cristo, pinaipadar ya si Pedro sa dupong sa Jerusalem (11:1-18) tan si Pablo, namakayab ya anamaet nin sayay miting (15:2-35). Nipapalaway ra a kai nin matkap a mag'in ya yapo' nin Judio a sayay tawo ta pigaw nin mag'in ya nin tumutumbok na ni Jesus. Ipa'kit nin say diskurso ra ni Esteban, Pedro tan Pablo a say iti sa mammemper ran Judio ket natukid yupa' sa nipamper ra kona ni Cristo a si Jesus.

Si Pablo, say sangkaimpurtantiwan nin nangipatanda' konan minsahi maipa'ka' sa mammemper kona ni Cristo konran ambo' nin Judio. Matpel yan nangipata-patanda' maipa'ka' sa pag'uuray nan Dios ket niyakay nan pirmi a maipa'ka' kona ni Catawan a Jesus. Bale' naipriso ya nin umnoy parso bana' sa sain. Mataman bale' nin wanin, naitayak nayay minsahi anggan sa Roma, si sangkaimpurtantiwan a syudad sa intiron mundo sin sain a panaon (28:17-31).

Say Linaman nan Sitin Libro

Say bibilin na ni Jesus (1:1-11)

Say pangngipatanda' konan Mabistan Patanda' a tumarana' sa Jerusalem (1:12-19:20)

Say nagwaan nan Mabistan Patanda' konran mammemper itaw sa Jerusalem (1:12-6:7)

Pinisisyak yan pakaduksa-duksa' a dupong ran mammemper nin Judio (6:8-9:31)

Maisalba sara a ambo' nin Judio (9:32-12:25)

Napa'deng tan inmarunsa a dudupong ran mammemper nin ambo' nin Judio (13:1-16:5)

Inmabaw a dudupong ran mammemper nin ambo' nin Judio (16:6-19:20)

Naipurok yay pag'adian nan Dios sa pag'adian nan Israel (19:21-28:31)

Nipau-pau'na a Madakep ya si Pablo sa Jerusalem (19:21-21:16)

Kai raya nin rinnge' nin Israelita si Pablo (21:17-23:11)

Kinuntra a pakaipatanda' nan Mabistan Patanda' (23:12-26:32)

Inaburuyan anaod nin mangipatanda' ya si Pablo itaw sa Roma (27:1-28:16)

Padaran nin nipatandaan a pag'aadi' nan Dios sa lugar ran ambo' nin Judio (28:17-31)

Say Pangngitulyoy nin Gagara nan Dios

1 ¹Mampablyen kon Teofilo,
Itaw konan u'nang libro ko, nisurat-surat ko a maipa'ka'

sa sarban nitarana' na ni Jesus nin gaw'en tan iyakay,^a ²angga sa awro nin niyuli' yayna sa langit. Ket ba'yo ya nin niyuli' sa langit, binibi-bibilin nasara sa tulong nan Ispirito nan Dios a pinili' nan apostoles na maipa'ka' sa ituloy ran gaw'en tan iyakay. ³Sa luob nin a'pat a pulo' a awro, mayadi' a nipati tan nisubli' nan mabyay, ni'non parso a nipa'ki-pa'kit ya konra tan niyakay-akay nasara maipa'ka' sa pag'aadi' nan Dios^b nin pammatutuo a sinmubli' yan mabyay. ⁴Ni'sa nin kadungo raya, wanan nibibilin ni Jesus konra, “Andi' kamo nin lumakwan iti sa Jerusalem, no kai edet, taga'nan moyadti yapo' a nipangako' na ni Ama. Nairgo koyna intaw komoyo a maipa'ka' konan siti, ket anaod, ⁵ranom a nipamawtismo^c na ni Juan, bale' sa ambo' ana nin ma'teng, bawtismwan kamo nin Ispirito nan Dios^d.”

Say Iyuyuli' na ni Jesus sa Langit

⁶Ket ni'sa anamanaet nin nidudungo sara, nitepet ran apostoles kona ni Jesus, “Unuren, isubli' moyna para sawanin kontamon tawodti sa Israel a pag'uuray konan nasyon tamo?”

⁷Ket ni'bat na konra, “Say panaon tan mumangyadi', naitanda' nayna ni Ama mangibwat sa pakayadi' na, ket kai moyoyna nin manepeng nin matandaan. ⁸Wanin man, mabyan kamo li' anamaet nin pakayadi' no mako ya nin miikap komoyo a Ispirito nan Dios, ket si'kamoy ibaki' kon mangipatutuo nin say maipa'ka' kongko itaw sa Jerusalem, sa intiron Judea, sa Samaria, tan sa sarban lugar iti sa mundo.”^e

⁹Ambo' nin na'teng kayadi' nayti nin inirgo ni Jesus, niyuli' yayna sa langit a sikikikit sara; kaaram nasalimbengan yayna nin gunem. ¹⁰Ket mantumangar sara et nin mangkumikit kona ni Jesus nin niyuli' sa langit sin kapingmatan main anadtaw nin rwa ray lulalakin nisket nin maputi' a naka'deng sa dani ra. ¹¹“Si'kamon lulalaki nin taga Galilea,” wanran sarayti, “Mayin a isen kamo nin mantumangar kamo sa langit? Si Jesus ket nikadayo' ya komoyo nin niyuli' ya sa langit, tan sumubli' yadti li' nin bilang lamang sa no pa'no yan nuli' sa langit.”

Si Matias a Kasilyan na ni Judas

¹²Kayadi' nin sain, nibwat saraynadtaw sa mantawagen nin Talugtog Olibo a apostoles tan sinmubli' sara sa Jerusalem, a dandani sayay

^a 1:1 Katuloy a iti nin say itaw sa Lucas (Lucas 1:1-4). ^b 1:3 Mabasa et a maipa'ka' sa saytin panaon sa Lucas 24:1-53. ^c 1:5a *nipamawtismo* - O: *nipaminyag*.

^d 1:5b Mateo 3:11; Marcos 1:8; Lucas 3:16; Juan 1:33 ^e 1:8 Mabasa et a maipa'ka' sa saytin pakaibakian sa Mateo 28:19; Marcos 16:15; Lucas 24:47-49.

kilumitro a kaday'an^f. ¹³Ket sin nirate' saraynadtaw, nuli' saradtaw sa kwarto sa ta'gay nan balin mampagtuluyan ra. Sarayti ket sara:

si Pedro, Juan, Santiago, Andres, Felipe, Tomas, Bartolome, Mateo, Santiago a anak na ni Alfeo, si Simon a sayay myimbron gruporan Ribulusyunaryo, tan si Judas a anak nan sayay mangaran nin Santiago^g.

¹⁴Sarayti ket pirmi saran nikakalamo' nin dinmasal, kalamo' rasaray bubsat na ni Jesus, si Maria nin ina na, tan main et nin raruman bubbayi.

¹⁵Napalabas a umnoy awro, ni'san nadinep saray tumutumbok kona ni Jesus a magsanyasot tan rwampulo' sara, inumdeng ya si Pedro tan wana:

¹⁶“Bubsat, matkap a matukid taw say naisurat sa Masanton Kasuratan nin nipadles na ni Adi' David sa nipaninreg nan Ispirito nan Dios kona, maipa'ka' kona ni Judas a syay nangaluyon konran saraytaw saray nanakep kona ni Jesus. ¹⁷Gindat, kalamo' miya ta napili' ya anamaet nin main nin kabiangan sa wantin pagtatrabaho para konan Dios,” wana ni Pedro.

¹⁸Siti si Judas, nisaliw nan sayay pukok taw say kwartan nibayad ra kona sa duka' a gawa' na. Itaw ya nin nipati ket sin naragrag ya, tinumrak yay tyan na tan linumwa' a pait na. ¹⁹Natandaan rayti nin nangyadi' nin sarba ran tawodtaw sa Jerusalem ket pinangaranan rayaytaw a pukok nin Akeldama, a say rabay nan irgwen ket Luta' nin Daya'.^h

²⁰Ket wana et ni Pedro, “Say padles na ni Adi' David ket mabasa sa libro nin Kanta a wanti a wana,

‘Pauryan yayna in nin piikapan na

a kasayna gapo nin miikap kona anggan maka'numan.’ⁱ

Main et nin wana,

‘Kalapen kumon nin raruma a lugar na a sayay mammaga.’^j

²¹⁻²²Kanya' nin matkap a mamili' atamo nin saya et nin kalamo' mi nin tistigos a sinmubli' yan mabyay si Jesus. Matkap a sya ket kala-kalamo' miya nin nakudti-nakodtaw sin intiron panaon a iti ya intaw si Uunuren tamon Jesus, nangibwat sin binawtismwan naya ni Juan angga sin niyuli' yayna sa langit.”

²³Ket nangirikuminda sara nin rwa ran lulalaki nin pamilian ra. Say ngaran ra ket Jose tan Matias. Konan siti si Jose, main nin manawag nin “Barsabas”; main et anamaet nin “Justo”. ²⁴Mi'sa, dinmasal sara a wanra, “Catawan, tanda' mo a linaman nin kanakman nin barang sayay tawo.

^f 1:12 dandani...a kaday'an. - Sa Griego: *say kaday'an nin lalakwen a iyaburoy sa Awron Painawa.* ^g 1:13 Mateo 10:2-4; Marcos 3:16-19; Lucas 6:14-16 ^h 1:18-19 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Mateo 27:3-8. ⁱ 1:20a Kanta 69:25 ^j 1:20b Kanta 109:8

Ipatandaan mo pa komi no si'no konran saraytin rwa a pinili' mo ²⁵nin mag'in nin apostol nin sumubray nin mangwa' nin rispunsibilidad na ni Judas, a sya ket ginurutan nayti tan nako yayna sa peteg a kabagayan na.” ²⁶Nipadalan ra sa binunutan, ket si Matias a nabunot. Ket nilamo' yayna konran labinsaya.

Nag'uray yay Ispirito nan Dios konran Mammemper kona ni Jesus

2 ¹Sin pista ran Judio a mantawagen nin Pentecostes^k, nididinep sara sa sayay bali a sarba ran mammemper kona ni Jesus nin itaw sa Jerusalem. ²Kapingmatan, main nin narngel' ran bara'mon rumaweswes nin pinasyan kasaw nin siri nin ibat sa langit, a siti ket narngel' ya sa intiro nan bali a nididinepan ra ³tan naka'kit sara nin bilang dutan apoy nin bakas dila' a dinumpa-dumpa' sa barang saya konra. ⁴Ket nag'uray yay Ispirito nan Dios sa barang saya konra tan nakapag'irgo sara sa ambo' ran sarita' nin diri bana' sa pakababa' a nibi nan Ispirito nan Dios.

⁵Sin sain, main saradtaw sa Jerusalem a Judio nin madibusyon konan Dios, bale' abaw sara konra a nangibwat sa nagsikabarang a nunasyon. ⁶Sin narngel' raytaw a rumaweswes, nagsiarak saran nididinep itaw. Ket naka'ngap sara nga'min ta mangkarngel' rasaray mammemper nin mampag'irgo sa sarita' nan diri nin barang saya konra. ⁷Sa nipaka'ngap ran tuloy ket wanra, “Ambo' para a taga Galilea sarayti nin tutawo? ⁸Ket pa'no bale' a mangkarngel'-karngel' tamoynan man'irgwen ra a irgo tamon diri? ⁹Si'tamo nin iti ket main nin taga sa Partia, sa Media, sa Elam, sa Mesopotamia, sa Judea, sa Capadocia, sa Ponto, sa Asia, ¹⁰sa Frigia, sa Pamfilia, sa Egipto. Main et nin taga sa lulugar sa nasyon nin Libya nin adani sa Cirene. Main anamaet et nin taga Roma nin Judio tan saray nasagyat sa pammemper nin Judio ¹¹tan main et nin tutawo sa Creta tan sa Arabia. Ket mangkarngel' tamon mampag'irgo sara sa uirgo tamon diri maipa'ka' sa makapaka'ngap nin ginwa-ginwa' nan Dios.” ¹²Kai ma'pos nin isipen nin barang saya a mampangyadi' ket kai nin mabulsu-bulsot a pittepetan ran wanra, “Ani kadi' a pipa'kaan nin sayti?”

¹³Main sara bale' a manuya'-tuya' nin wanra, “Nabok sarain tamo!”

Si Minsahi na ni Pedro a Si Cristo syay Tinudo' nan Dios

¹⁴Ket, nako ya sa adapan si Pedro nin kalamo' nasaray labinsaya et nin apostoles, mi'sa ya nag'irgo nin maksaw a wana,

“Kababalyan tan sarba moyo nin mampiikap iti sa Jerusalem, rumngel' kamo pan maong tan andi' kamo nin malingo maipa'ka' sa mampangyadi'. ¹⁵Kai sara nin nabok ti nin tutawo nin bilang sa man'ipa'ka' moyo. Alas nwibi tamo' et nin buklas! ¹⁶No kai edet, saytin

^k 2:1 Mabasa maipa'ka' konan sitin pista sa Glusaryo.

mampangyadi' ket say nipadles na ni Prupita Joel sin nu'nan panaon a wana:

- 17 'Wana nin Dios, "Sa panaon nin adapen ana nin kala'pusan, ibi koya nin sibubulos a Ispirito ko sa sarba.
Ket saray ua'nak moyo, lulalaki man o bubbayi, mangipatanda' sara li' nin maipa'ka' kongko.
Saray mangalalago' nin lulalaki, pa'kitan kosara li' nin bubagay a kai ra ma'kit nin raruman tutawo, tan saray mumasiken, manaynep sara li' nin say ipataynep ko konra.
- 18 O', mataman konran uaripen ko, lulalaki man o bubbayi, ibi koya anamaet nin sibubulos a Ispirito ko sa saytaw li' nin panaon,
ket mangipatanda' sara nin maipa'ka' kongko.
- 19 Mangipa'kit ako nin makapaka'ngap nin mangya-mangyadi' sa langit,
tan mumilagro nin paka'kitan iti sa luta'.
Ma'kit li' sa luta' a daya', apoy tan makubpal nin asok
- 20 tan sa langit, dumedlem ya li' a awro
tan umudit ya li' nin bilang daya' a bulan.
Ket konan siin, rinmate' anaytaw si impurtantin panaon a si'kon si Dios
ket mag'uray akon main nin pinasyan kaalakyang nin pakayadi'.
- 21 Ket maisalba koyay si'numan a kidawat nin inganga'do kongkon si Uunuren." ¹ 22 Kanya' nin reng'en rako pa, si'kamon kapada ko nin Israelita," wana ni Pedro. "Si Jesus a taga Nazaret, yupa' kona, nangwa' ya a Dios nin mumilagro tan makapaka'ngap a nangyanangyadi'. Tanda' moyoynay maipa'ka' sa sayti say man'ibarita' ko ta iti nin mismo nin nangyadi' sa lugar moyo. Nipatanda' na nin Dios komoyo a si Jesus tawo naya nin nibaki' na. ²³ Ket siti si Jesus, nipagamet ya komoyo bana' ta nidisisyon tan niplano nayna in nin gindat nin Dios. Ket nipapati moya konran ambo' nin Judio a nipasak raya sa kudos. ²⁴ Bale' pinasubli' nayan mabyay nin Dios ket ginlat naya sa irab nin pag'in nin nati ta kai nin magwa' a mag'uray a patiti kona. ²⁵ O' ta nisurat nayti e ni David sin nu'nan panaon a maipa'ka' konan siti si Jesus,
'Tanda' ko nin kalamo' koyan pirmi a Dios.
Iti yan pirmi sa abay ko kanya' nin kasa gapo nin makatege' kongko.
- 26 O' a wanin kanya' nin maririket a kanakman ko,
tan mariga ako sa pag'iirgo ko;

¹ 2:17-21 Joel 2:28-32

ket, mataman no tawo ako tamo',
matalek ako nin liso a ²⁷kai mo nin pauryan, O Dios,
nin itaw ya tanay kararwa ko sa *Hades*^m,
tan kai mo nin iyaburoy a maumok yay lalaman nan ibabaki' mon
tutuo komo.

²⁸ Nipatandaan ma kongko a dalan nin mangipunta kongko sa byay.ⁿ
Gaw'en mon malipos ako nin ririket ta kalamo' katan pirmi.'^o

²⁹ Nituloy na ni Pedro maipa'ka' konan siin ket wana, “Bubsat, tanda'
tamo anaod a si puon tamon si David, nati ya ket nitabon raya, tan
say katutu'wan ket ke'ran na et nin pantyon na anggan sawanin.

³⁰ Si David, tanda' naytaw say nipangako' nan Dios kona ta nisamba
nan Dios kona a ipata'gay naya li' a saya konran puri na nin mag'adi'
ya nin bilang sa nipag'adi' na ni David.^p Bana' konan siin tan bana'
anamaet a saya yan prupita, kanya' nin ³¹tanda' naynan gindat a
gaw'en na nin Dios. Ket nibarita' nayna anaod nin gindat a maipa'ka'
sa isusubli' nan mabyay nin Cristo nin nipangako' nan Dios, a wana

kai naya nin pinauryan nin Dios nin itaw ya tanay kararwa na sa
Hades, tan a si lalaman na, kai na nin niyaburoy a maumok ya.”

³² Wana ni Pedro, “Ket matistigusan min sarba a si Jesus nin pinasubli'
nan mabyay nin Dios a man'ibarita' na sa sain a wana. ³³Nikwa yayna
sa sangkata'gayan nin lugar sa wanan nan Dios a syay Ama na, tan nibi
nayan Ama kona a Ispiriton nipangako' na kona. Kanya' nin naimatunan
tan narng'e' moyo sawanin a makapaka'ngap nin nunangyadi' a
pinangibwat na ni Jesus nin nangyadi' sa pakayadi' nan Ispirito nan
Dios. ³⁴O' ta main et nin nipadles na ni David, bale' ambo' anaod nin
say lalaman nan diri a mantukuyen na bana' ta kai ya nin nuli' itaw sa
kami'nan nan Dios. Nisurat na a wana,

“Wana nin Dios konan Uunuren ko,

“Tumekre' kadi sa pawanan ko

³⁵ mintras a mampasukuen kosaran liso komo a kukalaban mo.”^q

³⁶ Bana' ta wanin,” wana ni Pedro, “matkap a sarba tamon Israelita ket,
matandaan tamon maong a sitaw si nipangako' nan Dios ket ginwa'
nayan Uunuren tan Cristo. Sya si Jesus nin nipasak moyo sa kudos!”

³⁷ Natinreg nin maong a kanakman ran tutawo sa saytin narng'e' ra ket
wanran nitepet kona ni Pedro tan konran raruman apostoles, “Bubsat,
ani edet a gaw'en mi?”

³⁸ Ket ni'bat na ni Pedro, “Pagbabawian moyoynay kukasalanan moyo
tan pabawtismo kamon mangipa'kit a man'akuen moyayti si Jesu-Cristo.

^m 2:27 *Hades* Siti a lugar ran nunati. Mabasa et a maipa'ka' sa Hades sa Glusaryo.

ⁿ 2:28a a dalan nin mangipunta kongko sa byay. - O: a pasublien nakon mabyay.

^o 2:25-28b Kanta 16:8-11   ^p 2:30 Kanta 132:11; 2 Samuel 7:12,13   ^q 2:34-35 Kanta 110:1

Gaw'en moyoyti ta pigaw nin pirdunawen nan Dios a kukasalanan moyo, tan ibi nayan rigalo komoyoy Ispirito na. ³⁹Anaod, siin a nipangako' na para sa kaabigan moyo tan ran saray puri moyo, tan mataman saray tutawodtaw sa adayo' nin lulugar. Saytin nipangako' nan Uunuren a si Dios tamo ket para sa barang sayan sagyaten na nin umarak kona.”

⁴⁰Abaw et a nisala-salaysay na ni Pedro ta pigaw nin patutu'wan nay nibari-barita' na, tan binari-baritaan nasara a wana, “Pal'isan moyo saray tutawo konan sitin panaon a madusa sara li' bana' sa maraet a gugawa' ra.” ⁴¹Ket abaw saray namper sa nibarita' na ni Pedro, ket nipabawtismo sara. Konan sitaw nin awro, nalamu'nan saran magtulunribo a mammemper.

Say Kabibyay ran Mammemper

⁴²Inawru-awro, masuet saran nangrengel sa uakay ran apostoles. Nilalangen-langen sara nin sarba ran mammemper, nidudungu-dungo saran mangan', tan pirmi sara tanan dumasal.

⁴³Ket napno' saran pangingibilang a tutawo konan Dios ta abaw a ginwa-ginwa' ran apostoles nin makapaka'ngap tan pammatutuo nin maipa'ka' konra. ⁴⁴Mididinep saran pirmi^s a mammemper tan ikon nin sarba a main nin saya tan saya ⁴⁵ket nilaku'-lako' ray main tan kukayamanan ra, ket say naglakuan nibi-nibi ra konran kalalamo' ra dipindi sa pakatkapan nin barang saya. ⁴⁶Inawru-awro saran nipapasayadtaw sa sakop nan Timplo nin nangrayu-rayo konan Dios. Nidudungu-dungo saran nangan-nangan sa pupammali ra, a pinasyan ririket tan mabulos a nakem ran nangitao sa saya tan saya. ⁴⁷Nangrayo saraynan nangrayo konan Dios, tan saray tutawo, kaririktan rasaray mammemper. Ket si Uunuren, nilamo' nasara konra nin inawru-awro a man'isalba na.

Pina'get nan Ispirito a Pagtitistigos ra ni Pedro

3 ¹Sayay awro, nako saradtaw sa sakop nan Timplo si Pedro tan si Juan, ta udas nin kadadasal itaw; mag'alas tres nin yabina. ²Sa purta sa Timplo a mantawagen nin “Purtan Mabista”, main itaw nin sayay tawon lupoy nangibwat et sin niyanak ya. Sitin lupoy, ika' rayan inawru-awrodtaw ta pigaw nin kipayabor ya konran tutawon sumrep sa sakop nan Timplo. ³Sin na'kit nasara si Pedro tan si Juan nin adap itaw sa sakop nan Timplo, nikipayabor ya konra. ⁴Pinastang rayan maong, mi'sa wana ni Pedro kona, “Pastangen rakami!” ⁵Ket pinastang nasara

---

^r 2:42 *nidudungu-dungo saran mangan*, - O: *mangan sa pangwa-pangwa' ran pammanepanemtem sa nipati na ni Jesus*, ^s 2:44 *Mididinep saran pirmi* - O: *Pinasyan irot nin pikakalamo' ran*.

tan taga-tagana'nan nay ibi ra kona. ⁶Wana et ni Pedro, “Kasan balitok, ni pirak ko; no ani a main ko, siin a ibi ko komo. Sa pakayadi' na ni Jesu-Cristo nin taga Nazaret, lumalako ka.” ⁷Gina'getan naya ni Pedro sa wanan nin takyay tan pina'deng naya, ket tampor ginumsen a ayi tan bisit na. ⁸Ket naka'deng ya tan linmala-lalako ya. Nayi ya konra nin sinumrep sa sakop nan Timplo, a luksu-lukso ya tan manraywe-raywen nayay Dios. ⁹Saray tutawodtaw, na'kit ra a manlumalako ya tan manraywen nayay Dios. ¹⁰Sin naalilbi' rayan tutawo a syaytaw si kipayabor nin nakatekre' itaw sa mantawagen nin Purtan Mabista sa Timplo, wanin anan tuloy a nipaka'ngap ra.

Si Minsahi na ni Pedro sa Timplo

¹¹Nakaga'get yaytaw si tawo konra ni Pedro tan Juan, a itaw sara sa lugar sa Timplo a mantawagen nin “Balkon na ni Solomon”, sin niririrngan saran nalayo nin inmarak konra a tutawo bana' ta naka'ngap saran tuloy. ¹²Sin na'kit nasara ni Pedro, wana konra,

“Si'kamon kapada kon Israelita, ambale' nin naka'ngap kamon tuloy tan ambale' nin nakamulite' kamo komi? Man'ipa'ka' moyo para a nakalalako yayti nin tawo nangibwat sa pakababa' mi o bana' ta rilihyuso kami? ¹³Si Dios a syay nagsirbyan ra ni Abraham, Isaac, tan Jacob, tan saray pupuon tamo', nipadar nan pinasyan kata'gayan na nin si Aripin nan si Jesus. Bale' sya, nipagamet moyo konran saray iti sa uray, tan ginurutan moyo sa adapan na ni Pilato. Disidido nayan bulusan sin saytaw si Jesus, ¹⁴bale' si'kamo, kai moyo nin inalilbi', sya a liso nin naitalaga konan Dios tan sya nin kasa gapon kasalanan. Dinawat moyoyna edet nin sayay priso nin mangmamatin tawo a ibulos na ni Pilato.” ¹⁵Pinati moyo si Jesus a Puon nin Byay, bale' pinasubli' nayan mabyay nin Dios. Ket matistigusan mi nin tutuo in. ¹⁶Ket bana' sa pagmamatalek mi sa no si'no ya si Jesus, sitin tawo nin tanda' moyon gindat a lupoy, makalalako yayna. O', nangyadi' ti bana' sa pagmamatalek mi kona ni Jesus, ket bilang sa mangkiten-kiten moyo sawanin, limpyo yaynan lisoytin tawo.

¹⁷Bubsat, tanda' ko a si'kamo tan ran saray mag'uuray, ginwa' moyo in si nipapati moyo si Jesus ta nagkurang a pakataros moyo. ¹⁸Sin saytaw et sin nu'nan panaon, nipatandaan rayaynan sarba ran prupita a minsahi nan Dios a si sya a Cristo nin nipangako' na nin mag'adi' ket mapadya'dya' ya, ket sawanin natukid ana in sa ginwa' moyo kona ni Jesus. ¹⁹Kanya' nin matkap a magbabawi' kamo sa kasalanan moyo tan sumubli' kamo konan Dios, ta pigaw nin mapirdunayna a kukasalanan

^t 3:13 Exodo 3:15   ^u 3:14 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Mateo 27:15-23; Marcos 15:6-14; Lucas 23:13-23; Juan 19:12-15.

moyo, ²⁰ket gaw'en nan Dios a mainawnan a kukanakman moyo tan ibaki' nayadti si Jesus, a syay Cristo nin tinudo' naynan gindat nin adi' a mag'uray komoyo. ²¹Matkap a itaw ya et yapo' sa langit, anggan say sarba ket pinaba'yo nayna nin Dios bilang sa nipaibarita' nayna sin saytaw et konran prupita nin naitalaga kona. ²²Bilang wadi' si Moises, wana,

'Mangipadar ya li' komoyo si Uunuren tamon Dios nin sayay Prupita nin bilang sa nipangibaki' na kongko. Saya ya li' nin kapada tamon Israelita. Matkap nin reng'en moyon maong a sarba nin ibarita' na komoyo. ²³Bale' si si'numan li' a kai nin mangimbabaet sa irgo na, kai yayna li' nin maibilang konran tutawo nan Dios tan madusa yan mati.'

Wanin a wana ni Moises sin saytaw et.”^v

²⁴Wana et ni Pedro, “Anaod, saray raruma et nin prupita, mangibwat kona ni Samuel pati sara et nga'min a sinmunor kona, nipadles ran lamang ti say mampangyadi' sawanin. ²⁵Si'kamo, main nin biang moyo sa sayti sawanin ta puri rakamo nin sarain tan kirama' kamo sa nipangako' nan Dios sin saytaw et konran puon tamo. Nibarita' na kona ni Abraham, 'Mangibwat konan puri mo, bindisyunan ko a sarban tutawodti sa mundo.’^w ²⁶Kanya' nin,” wana ni Pedro, “sin nipadar naya tan nibaki' nayadti nin Dios a Aripén nan si Jesus, kontamon Judio ya nin nu'nan nako ta pigaw nin bindisyunan natamo yupa' sa pangwa' na a gurutan ana nin barang saya kontamo a duka' a kabibyay.”

Dinakep sara si Pedro tan si Juan

4 ¹Mangiirgo sara et si Pedro tan si Juan konran tutawo sin main nin inmarak konra nin pupadi', si upisyal ra nin gwardya sa Timplo tan main anamaet nin Saduseo^x. ²Pinasya nin sager ra konra ni Pedro tan Juan bana' ta man'ibarita' ra a pinasubli' nayan mabyay nin Dios si Jesus ket bana' kona pasublien nasara li' nin mabyay a nunati. ³Nipadakep rasara si Pedro tan Juan, ket bana' ta mangkumatpaapon ana, nipukok rasarayna angga sin buklas. ⁴Wanin man, abaw sara konran saray nakarng'e' konra ni Pedro a namper sa wanra. Ket nag'in maglimanribo saray lulalaki tamo' nin mammemper.

⁵Sin sinmunor nin awro, nididinep saradtaw sa Jerusalem a mag'uuray ran Judio, saray Mangatuntawo ra tan saray Madudunong sa Gungan-gan. ⁶Itaw ya anamaet si Anas a syay Sangkata'gayan nin Padi', si Caifas, si Juan, si Alejandro, tan raruma et nin myimbron pamilya nan si Sangkata'gayan nin Padi'. ⁷Pinaadap rasara konra si Pedro tan Juan tan

^v 3:22-23 Deuteronomio 18:15,18,19   ^w 3:25 Genesis 22:18   ^x 4:1 Sarayti saray *Saduseo*, kai ra nin tepren a main nin isusubli' nin mabyay.

nitepet ra konra, “Yupa' sa ani nin pakayadi' moya nin napaanda' ti si lupoy? Si'no anamaet a nami nin siin nin pakayadi' komoyo?”

⁸Ket, si Pedro, a mampag'urayan naya nin Ispirito nan Dios wana, “Si'kamo nin pupangulo tan mangatuntawo, ⁹man'usisaen rakami maipa'ka' sa maabig a ginwa' mi konan siti si gindat nin lupoy. Mangkalutkuten moyo no pa'no ya nin napaanda'. ¹⁰Edet, si'kamo tan sarba ran saray kapada tamon tagadti sa Israel, manepag a matandaan moyoyti: Siti nin tawo a gindat ket lupoy ya, sawanin iti ya sa adapan moyo nin limpyon man'umdeng ana bana' sa pakayadi' na ni Jesu-Cristo nin taga Nazaret. Sya si Jesus nin nipasak moyon pinati sa kudos; wanin man, pinasubli' nayan mabyay nin Dios. ¹¹Kapadan mabasa tamo sa Masanton Kasuratan,

‘Si bato nin nibilang moyon kai nin mausar nin si'kamon karpintiron namanday,

Sitaw a nag'in nin sangkaimpurtantiwan sa pamma'deng.’^y Siin nin bato ket si Jesus. ¹²Si Jesus tamo' a makapamakanda' nin byay tamo, bana' ta iti sa intiron sangkamundwan, kasaynan si'numan nin raruma et a nibi nan Dios nin makapangisalba kontamo.”

¹³Naka'ngap saran tuloy a pupangulo ran Judio sin na'kit ran pinasyan tepel ran mag'irgo ni Pedro tan Juan, anta tanda' ran kasan inadal ra tan ka'bawan sara tamo' nin tawo. Ket napanemtem ra a kalalamo' nasara intaw ni Jesus. ¹⁴Konan siin, kasan naibarita' ran pupangulo nin kuntra konra ta mangkiten-kiten rayaytaw si tawon napaanda' nin naka'deng sa dani ra ni Pedro tan Juan. ¹⁵Kanya' nin pinaliwa' rasara yapo' nin pupangulo sa kwarto nin Kungsiho tan nag'liirgo sara. ¹⁶Wanra, “Ani a gaw'en tamo konra? Tanda' nin sarba nin iti sa Jerusalem a gawa' rayaytaw si ambo' nin basta-basta nin milagro. Ket kai tamo nin maibudi' a katutu'wan. ¹⁷Say mabista, ta pigaw nin kai ana nin maitayak et konran tutawo a man'iyakay ra, ima'nwen tamo sara nin mangibari-barita' nin maipa'ka' konan siin si wanran syay Cristo a nipangako'.”

¹⁸Ket kinayaban rasara anamanaet si Pedro tan binibilin rasara a wanra, “Andi' kamoyna gapo nin mangibari-barita' nin maipa'ka' konan siin kano a Cristo.” ¹⁹Ket wanran inumbat ni Juan tan Pedro, “Si'kamo ana a manimbang no aya kasi a matunong sa pangngikit nan Dios: Si tumumbok kami komoyo o kona nin Dios? ²⁰Anaod, kai mi nin magwa' a tumumbok sa wamoyo a andi' mi ana nin ibari-barita' a na'kit tan narnge' mi nin maipa'ka' kona ni Jesus.”

²¹Sin sain, mas lalo rasara et yapo' nin linili'mo nin saray pupangulo si Pedro, mi'sa rasarayna nin binulusan ta kasan ma'kit ran padalan a madusa rasara; lalo ta saray tutawo ket manraywe-raywen rayay Dios

bana' konan ²²si nangyadi' a paka'kitan nin pakayadi' na. Saya et, sitaw si tawo nin napaanda' ket masurok anan a'pat a pulo' a taon nin lupoy ya.

Mampagsenen a Pagmamatalek ran Mammemper

²³Sin sain, sin binulusan sarayna si Pedro tan Juan, sinmubli' saran tampo konran kalalamo' ra tan nibarita' ra konra a wanran Pupangulon Pupadi' tan saray Mangatuntawon iti sa uray. ²⁴Sin narng'e' ra a wanra, nipapasaya saran dinmasal konan Dios a wanra, "O Catawan a main nin kapangyadian sa sarba, si'kay namarsa nin langit tan nin luta', pati say taaw tan say sarba nin main sa sayti.^z ²⁵Si'kan lamang taw si namag'irgo konan si puon min si David. Saya yan aripen mo nin sa nipaninreg nan Ispirito mo kona ket wana,

'Pinasyan bayani ra nin saray kai nin magtanda' konan Dios,
tan mikukumplot sara sa duka' a gawa', bale' kasa nin pirat'an
nin sayti.

²⁶Saray uadi' tan saray pupangulo sa nagsikabarang nin lugar iti sa mundo,

sisasadya' sarayna ta nipapasaya sara

ta pigaw nin kuntrawen raya a Dios tan a Cristo nin nipangako' na.^a

²⁷Anaod, nangyadi' anan talaga in iti sa sitin syudad! Si Adi' Herodes tan si Gubirnadador Poncio Pilato tan saray kalalamo' ran ambo' nin Judio, tan pati anamaet nin saray kapada min Israelita, nikukumplot sara nin patyen ya a Aripen mon nitalaga nay byay na komo, sya si Jesus, tan sya a tinudo' mo nin Cristo.^b ²⁸Bale', sain, iti anan gindat sa makapangyayadi' nin plano mon gaw'en ket nigagara mon talaga nin matukid. ²⁹Ket sawanin, Catawan, tanda' moy panglili'mo ra komi. Kanya' nin tulungan rakami kumon nin si'kamin uaripe mo, a kai kami nin lumi'mo nin ipatanda' mi a sarita' mo. ³⁰Ipa'kit mo pa a pakayadi' mo nin mamaanda' konran main nin masakit, tan aburuyan rakami pan makagwa' nin makapaka'ngap nin pammatutuo a mangingilalaman kami komo tan raruma et nin makapaka'ngap nin bubagay, yupa' sa pakayadi' nan Aripen mon nitalaga nay byay na komo, si Jesus."

³¹Kayadi' ra nin dinmasal, naeyeg yay bali nin kami'nan ra. Sarba ra ket liso nan nag'urayan nin Ispirito nan Dios, ket pinasyan tepel ran nangibari-barita' nin minsahi na.

Say Mararos nin Pikakalamo' ran Mammemper

³²Sarba ran saray mammemper, sayan-saya a kaisipan tan apes ra, tan kasan si'numan nin nangikwinta a say main na ket para tamo' nin

^z 4:24 Exodo 20:11; Nehemias 9:6; Kanta 146:6   ^a 4:25-26 Kanta 2:1-2   ^b 4:27 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Mateo 27:1,2; Marcos 15:1; Lucas 23:1-2,10-11; Juan 18:28,29.

bukod kona, no kai edet, para sa sarba. ³³Saray apostoles, naiduma a pakayadi' ra sa pangibari-barita' a pinasubli' nayan mabyay nin Dios si Uunuren tamon Jesus. Ket si Dios, nibu'bo' nay tulong na konran sarba ran mammemper. ³⁴Kasa gapo nin nagkurang konra sa pakatkapan ra ta saray main nin luta' o bali ket nilako' rayti, tan say naglakuan, ³⁵nibi ra konran apostoles nin nibi-nibi ra konran saray mampagkakurang sa matkap ra.

³⁶Alimbawa' ket, main nin saya konra a say ngaran na Jose. Puri naya ni Levi tan taga ya sa isla nin Cyprus. Saray apostoles tinawag rayan Bernabe a say rabay nan irgwen nin sitin ngaran ket Mapangliwaliwa. ³⁷Naglako' yan luta' na tan niparisibi nay naglakuan konran apostoles.

Para sa Pakararos nan Dupong ket Nati sara si Ananias tan Safira

5 ¹Sawanin, main anamaet nin saya nin lalakin say ngaran na Ananias tan si asawa na say ngaran na Safira. Sarayti, naglako' saran luta' ra. ²Ket nag'irgwan ran mitraasawa a itra' ray raruman naglakuan. Ket say raruma tamo' a niparisibi na ni Ananias konran apostoles a kano wadi' ket saytaw nga'min.

³Ket si Pedro wana, "Si'ka, Ananias, inaburuyan man nag'uray sa kanakman mo si Satanas ta mampibula'-bula' ka konan Ispirito nan Dios sa wamo nin sayti nga'min a naglakuan moyo. ⁴Sin ba'yo moya nin nilako' a luta' moyo, iti ana komoyo no ilako' moya o kai ta ikon moya anaod, tan mataman sin nalako' moyayna, iti et a lamang komoyo no ani a gaw'en moyo sa naglakuan ta ikon moyo. Ket ambale' a naisip mon gaw'en ti? Sa saytin ginwa' mo, ambo' tamo' nin sa tutawo ka nin nibula'-bula' no kai mas lalo ana konan Dios." ⁵Sin narng'e' nayti ni Ananias, natumba ya ket nati ya.

Ket pinasyan nikabigra' ran sarba ran nakatanda' sa nangyadi'. ⁶Saray tububa'yo nin itaw, pinunggos rayay bangkay na tan nika' raya nin nitabon.

⁷Sin tuloy udas ana anganko a linmabas, rinmate' ya si Safira, a kai na et nin tanda' a nangyadi'. ⁸Wana ni Pedro kona, "Si'ka, Safira, sayti tamo' para nga'min a naglakuan moyo konan luta' moyo?"

Ket ni'bat na ni Safira, "O', sain tamo'" wana.

⁹Wana et ni Pedro, "Ambale' a nikumplot kamon mitraasawa a ikwa moya sa sayay panunubok a Ispirito nan Uunuren tamo? Reng'en mo, manrumate' saraynay nako nin nanabon konan asawa mo ket sumunor ka anamaet nin ika' ra nin itabon."

¹⁰Konan siin a lamang, natumba ya si Safira ket nati ya. Sin rinmate' saraynaytaw saray tububa'yo, na'kit ran nati ya si Safira ket inalsa raya tan nika' raya nin nitabon sa abay nan nanabunan konan asawa na.

¹¹Ket sin sain, saray sarba ran mammemper itaw tan saray raruma et nin nakarng'e' sa nangyadi', pinasya nin li'mo ra.

Inmabaw saraynan Inmabaw a Mammemper

¹²Ket abaw a ginwa-ginwa' ran saray apostoles nin makapaka'ngap nin pammatutuo nin maipa'ka' konra a naimatunan ran tutawo. Sarba ran saray mammemper, itaw saran pirmi nin mididinep sa “Balkon na ni Solomon” itaw sa Timplo. ¹³Saray ambo' nin mammemper, mali'mo sara nin kilangen-langen konra. Wanin man, saray tutawo ket ata'gay a pangngikit ra konra. ¹⁴Ket inmabaw saraynan inmabaw a nailamo' konra nin mammemper kona ni Uunuren a Jesus, lulalaki tan bubbayi. ¹⁵Bana' sa mampangya-pangyadi', nika'-nika' rasaran tutawo sa rigrig nin dudalan a main nin masakit a nakaida' sara sa katri tan sa apay ra, ta pigaw nin mataman tana nin maalinawan nasara ni Pedro no lumabas ya. ¹⁶Abaw sara et a tutawon nangibwat sa bubabali nin iti sa libed nin Jerusalem a nakodtaw nin inawit-awit rasaray main nin masakit tan saray nasrepan nin duka' a ispirito. Ket, sarba ra nga'min ket napaanda'.

Pinaidap saray Apostoles

¹⁷Sin sain, pinasyan imbel nan Sangkata'gayan nin Padi' tan saray kalalamo' na nin myimbros sara nin grupo ran Saduseo konran apostoles, kanya' nin nangimey sara. ¹⁸Nipadakep rasaray apostoles mi'sa rasara nin nipapriso. ¹⁹Bale' sin yabi, inabryan nayan sayay anghil nan Dios a priswan tan pinaliwa' nasara. Wana konra, ²⁰“Mako kamodtaw sa sakop nan Timplo tan ibari-barita' moyo konran tutawo a maipa'ka' konan siti si byay a iti kona ni Jesus.” ²¹Tinmulok sara konan anghil a apostoles. Sin mangkumalaway ana, nako sara sa sayay lugar itaw sa Timplo tan nangyakay sara.

Sin sain anamaet, nididinep saray Sangkata'gayan nin Padi' tan kalalamo' na, tan miniting rasaray myimbros nan Kungsiho tan nga'min ran Mangatuntawo ran Judio, mi'sa sara nin namaki' nin gwardya nin keen rasara nin kalapen a apostoles sa priswan. ²²Bale' sin rinmate' saradtaw sa priswan a gwardya, kasa saraynadtaw a apostoles. Kanya' nin sinmubli' sarayna tan wanra, ²³“Sin rinmate' kamidtaw sa priswan, sarado yan maong tan itaw saran mampaggwardya sa purta a gwardya. Bale' sin inabryan miya a namukukan konra, kasa gapo ni sayan tawodtaw sa luob!” ²⁴Sin narnge' rayti nin si upisyal ran gwardya sa Timplo tan saray Pupangulon Pupadi', nabagya' sara tan nangisip sara no ani a pirat'anan li' nin sayti. ²⁵Kaaram, main nin tawon rinmate' nin wana konra, “Saraytaw saray nipriso moyo, itaw sara sa sakop nan Timplo nin mampangyakay konran tutawo.”

²⁶Kanya' nin nako yadtaw a upisyal tan saray gwardya konran apostoles ta pigaw nin dakpen rasara. Bale' kai rasara nin pinwirsa ta mali'mo saran bangli' no kudas-kudasan rasara nin tutawo.

²⁷Niyadap rasaray apostoles konran pupangulo ket si Sangkata'gayan nin Padi' wana konra,

²⁸“Mairot min niyawa' komoyo a pangangakay moyo nin maipa'ka' konan siin a Cristo kano. Bale' kiten moyoy ginwa' moyo! Nitayak moyoynay akay moyodti sa Jerusalem, tan mampaliwaen moyo nin ubatan mi a patiti na.”

²⁹Bale' wana ni Pedro tan saray raruman apostoles,

“Anaod, matkap a si Dios a tumbuken mi ambo' a tutawo! ³⁰Si Dios nin rinayo ra nin pupuon tamo, nipata'gay naya si Jesus a dinuksa' moyon pinati nin nipasak sa sayay kayo.^c ³¹Nikwa naya nin Dios sa lugar nin sangkata'gayan a kagalangan itaw sa wanan na, a syay Pangulo tan Mangingisalba ta pigaw nin mabyan atamon pagkanawanawan magbabawi' a si'tamon puri na ni Israel ket mapirduna a kasalanan tamo. ³²Ket tistigos kami sa sain nin nunangyadi'; wanin ya anamaet a Ispirito nan Dios nin mampiikapen nan Dios konran saray mantumulok kona.”

³³Sin narnge' ran pupanguloyti nin wana ni Pedro, wanin ana a sager ra, ket nag'iirgwan ra nin ipapati rasaraynay apostoles. ³⁴Bale' main nin saya konran pupangulo a inumdeng, nin say ngaran na ket Gamaliel. Sayay Pariseo yayti nin madunong ya sa Gugan-gan ran Judio tan ata'gay a pangingikit ran sarba ran tutawo kona. Ket niparikor nasara yapo' a apostoles, ³⁵mi'sa wana konran kalalamo' nan pupangulo,

“Kapada ko nin Israelita, pakandaen tamo a gaw'en tamo konran saraytin tutawo. ³⁶Bilang wadi', sin ambo' et nin na'teng, main yaytaw si tawon say ngaran na ket Teudas, nin sa wana saya yan alaki nin tawo. Ket main nin mag'a'pat a yasot sara a naayat na nin nikikalamo' kona. Bale' napati ya. Nisisyak saray tumutumbok kona, ket say nitarana' na na'rep. ³⁷Kaaram, main yaytaw anamaet si sayay taga Galilea nin say ngaran na ket Judas sin kapresan nin sinsus para sa pammayad nin buis. Main saraytaw anamaet saray naayat nin nikikalamo' kona. Bale' napati ya anamaet nin lamang ket nisisyak saran lamang a tumutumbok na. ³⁸Kanya' nin sawanin, si ibarita' ko maipa'ka' konran saraytin tutawo ket si pauryan tamo sara tamo'. No tawo tamo' a ibwatan nin sain nin gawa' tan akay ra, mangangga li' sa kasa. ³⁹Bale' no karabayan nan Dios, kai tamo sara nin mapaed, tan lumiwa' et a mangkuntrawen tamoyay Dios.”

Ket sinunor ran pupangulo a wana ni Gamaliel. ⁴⁰Say ginwa' ra tana, nipakayaban rasaray apostoles, nipasanet-sanet rasara, tan inima'no rasara anamana nin mangyakay nin maipa'ka' kona ni Jesus, mi'sa rasarayna nin binulusan. ⁴¹Nibwat saraynadtaw a apostoles. Maririket sara a nikwinta nan Dios a maikana' saran mangirangep nin kading'eyan alang-alang kona ni Jesus. ⁴²Inawru-awron itaw sara et a lamang

^c 5:30 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti nin pakadusa sa Deuteronomio 21:23.

sa sakop nan Timplo tan sa bubali, nin nituloy ray pangangakay tan pangangipatanda' ra a si Jesus, syay Cristo nin nipangako' nan Dios.

Say Nipamili' nin Pito ran Mamaga sa Pakatkapan ran Mammemper

6 ¹Ket sin saytaw nin panaon sin man'umabaw saraynan man'umabaw a tumutumbok kona ni Jesus, nagrikلامو saray Judio nin say irgo ra ket Griego kuntra konran saray puron Judio. Wanra a saray bubbayin balo sa grupo ra ket kai sara nin mangkabyan nin man'ibin tulong inawru-awro. ²Kanya' nin dininep rasaran labinrwan apostoles a sarba ra nga'min nin mammemper tan nibarita' ra konra, “Bubsat, ambo' nin mabista a pauryan mi a pangangakay mi nin say man'ibarita' nan Dios ta pigaw nin pagawan mi a pangangitayak nin tulong. ³Kanya' nin mamili' kamo nin pito ran lulalaki komoyo, nin mabistay pitatawo ra, madudunong sara tan peteg a mampag'urayan nasara nin Ispirito nan Dios, ta pigaw nin sara a gumwa' sa sain nin trabaho. ⁴Ket si'kami, mai'pos mi a udas mi sa kadadasal tan sa pangangakay nin minsahi nin nangibwat konan Dios.”

⁵Kumpurmi sara nga'min a mammemper sa saytin wanra nin apostoles. Ket namili' sarayna tan sarayti a pinili' ra: Si Esteban, a sya, magsen a pagmamatalek na konan Dios tan peteg a mampag'urayan naya nin Ispirito nan Dios; si Felipe, si Procoro, si Nicanor, si Timon, si Parmenas, tan si Nicolas a taga Antioquia nin ambo' yan Judio bale' gindat yaynan mantumumbok sa pammemper ran Judio. ⁶Niyadap rasara konran apostoles, ket nidasalan rasara tan nipababo ray gamet ra konra.

⁷Ket say minsahi nin nangibwat konan Dios, naitayak anan naitayak, tan inabaw saraynan inabaw a tumutumbok kona ni Jesus itaw sa Jerusalem tan abaw sara anamaet a pupadi' nin tinumper.

Ginuyugoy yan Niyadap konan Kungsiho ran Judio si Esteban

⁸Binindisyunan tan binyan nayan pakayadi' nin Dios si Esteban, ket nangwa-nangwa' ya nin paka'kitan nin pakayadi' nan Dios tan raruma et nin makapaka'ngap a bubagay sa busel ran tutawo. ⁹Bale' main nin tutawo nin nanguntra kona ni Esteban. Myimbrow sara nin sayan dupong ran Judio a mantawagen nin Saray Ambo' Ana nin Aripem a taga sara Cirene, taga syudad nin Alejandria, taga prubinsyan Cilicia tan taga Asia. ¹⁰Bale' kai raya gapo nin nadaeg si Esteban bana' ta say kadunungan na ket ibat konan Ispirito nan Dios. ¹¹Ket bana' ta wanin, nangupa' sara nin tutawon mamaraktika nin bula'-bula' a kuntra kona ni Esteban. Saraytin inupaan, nibari-barita' ra a narngel' raya si Esteban nin nag'irgon duka' nin kuntra kona ni Moises tan konan Dios.

¹²Yupa' sa wanin, pinasager rasara kona ni Esteban a tutawo, saray Mangatuntawo ran Judio tan saray Madudunong sa Gagan-gan ran Judio.

Kaaram, inataki raya tan ginuyugoy rayan nika' niyadap konan Kungsiho. ¹³Nangalap sara anamanaet nin tutawon namaraktika nin bula'-bula' nin kuntra kona ni Esteban. Wanra, “Siin si Esteban, kai ya nin tumgen nin mag'irgon duka' maipa'ka' konan si Timplo nan Dios tan sa Gugangan na. ¹⁴Narng'e' mi nin nibarita' na a siin kano si Jesus a taga Nazaret ket yubaen nayayti si Timplo tamo tan silyan na a naimatawan tamon kaugalian a nangibwat kona ni Moises.” ¹⁵Pinastang rayan maong si Esteban nin sarba ra nin itaw, ket na'kit ra a say rupa na kapadan bakas nin rupa nan sayay anghil.

Si Minsahi na ni Esteban a si Sangkau'nawan nin Martir

7 ¹Sin sain, wanan Sangkata'gayan nin Padi' kona ni Esteban, “Tutuo in para say man'iparsa ra komo?”

²Inumbat ya si Esteban a wana,

“Bubsat tan mangatutua kosara, rumng'e' kamo sa sayti say ibarita' ko. Sin saytaw sin si puon tamon si Abraham ket itaw ya et nin mampiikap sa Mesopotamia, sin ba'yo ya et nin inmalis nin nako sa syudad nin Haran, si Dios nin naipadar a kata'gayan na ket nipa'kit ya kona. ³Wana nin Dios kona ni Abraham sin sain,

‘Lumakwan ka konan siti nin lugar tan konran pupartidos mo tan mako ka sa lugar nin pangipatyuan ko komo.’^d

⁴Linmakwan ya anaod itaw sa lugar nin Caldeo^e tan nako ya nin niikap sa Haran. Bale' sin nati yayna si tatay na, pinaalis naya anamana nin Dios si Abraham nin nakodti sa lugar a mampiikapan tamo sawanin.

⁵Sin sain, kai naya et gapo nin binyan nin Dios si Abraham nin luta' a matawag nan ikon na nin diri. Wanin man, nipangako' nan Dios a ibi nayayti li' nin luta' kona ni Abraham tan konra nin puri na. Sin sain bale' ket kasa et nin anak na ni Abraham. ⁶Wanti et a wana nin Dios kona ni Abraham,

‘Saray puri mo, miikap sara li' sa nasyon ran sakalakon tutawo.

Maaripen sara ket maduksa-duksa' sara li' sa luob nin a'pat a yasot nin taon. ⁷Bale' dusawen koya li' a nasyon nin mangaripen konra, ket lumakwan sara li' konan siin nin nasyon tan sumubli' saradti, ket pagsirbyan rakodti.’^f

Sain a wana nin Dios.

⁸Mi'sa, nangwa' yan pakitarato a Dios kona ni Abraham, nin pina'get ya nin pakaturi' ran sarba ran puri na nin paka'kitan a ikon nasara nin

^d 7:2-3 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Genesis 11:31–12:4. Ma'kit tin lugar sa mapa sa Genesis 12. Si *Mesopotamia*, syay nasyon sawanin nin Iraq. Si *Haran* anamaet, saya yan syudad sa nasyon sawanin nin Turkey. ^e 7:4 Siti a lugar sa bandan bagatanan nan Babilonia. ^f 7:5-7 Genesis 12:7; 13:15; 15:13-18; 17:8; Exodo 3:12

Dios. Kanya' nin sin naiyanak ya si Isaac a anak na ni Abraham, nipaturi' naya sin waloy awro nayna. Wanin anamaet a ginwa' na ni Isaac konan anak nan si Jacob, tan wanin na anamaet ni Jacob konran labinrwan a'nak nan lulalaki a saray pupuon tamon Judio.^g

⁹Saya konran saraytin mibubsat a say ngaran na ket Jose. Saray raruma maimbel sara kona kanya' nin nilako' rayan mag'in nin aripen itaw sa Egipto, bale' kai naya nin pinauryan nin Dios.^h ¹⁰Nilasat naya sa sarban kaidapan na. Binyan nayan kadunungan sin inmadap ya konan si Faraon a si adi' sa Egipto, kanya' nin napaririketang ya kona ni Jose. Ginwa' nayan gubirnadador sa Egipto si Jose tan ingkargado sa intiron palasyo na.ⁱ

¹¹Ambo' nin na'teng, nagkamain nin bitil itaw sa intiron Egipto tan iti sa Canaan. Pinasyan idap ra nin saray tutawo tan saray pupuon tamo ta kasan ma'kan ra. ¹²Sin natandaan na ni Jacob a main nin ma'kan sa Egipto, nibaki' nasaradtaw a ua'nak na a saray pupuon tamo. Sitaw a u'nan nipako ra sa Egipto.^j ¹³Ket sin nako saradtaw nin pirwa, nipaalilbi' yayna si Jose konran bubsat na. Sin sain, natandaan nan Faraon a maipa'ka' konran pamilya na ni Jose. ¹⁴Ket nika' naya nin nipakalap ni Jose si ama na a si Jacob tan saray sarba ran kukanayon na. Sara nga'min, pitumpulo' tan lima sara.^k ¹⁵Nako ya anaod sa Egipto si Jacob tan si intiron pamilya na. Ket itaw yayna nin naparat'anan nin nati, wanin a lamang konran ua'nak na a saray pupuon tamo. ¹⁶Bale' inawit nin nisubli' a bangkay ra sa Shekem ta nitabon saradtaw sa luta' a sinaliwi na ni Abraham konran ua'nak na ni Hamor nin nigagara nayan gaw'en nin pannabunan.^l

¹⁷Sin dandani anay panaon nin tukiden nayna nin Dios a nipangako' na kona ni Abraham, saray pupuon tamo nin itaw sara sa Egipto ket inmabaw saraynan inmabaw. ¹⁸Si adi' nin mampag'uray ana sa Egipto ket kai na nin natandaan a maipa'ka' sa alakin nagwaan na ni Jose sin saytaw. ¹⁹Masirib yayti nin adi' tan rinumi'-rumi' nasaray pupuon tamo tan pinilit rasaran itampal rasaray uabing ra ta pigaw nin mati sara.^m

²⁰Sin sain ket syay panaon nin naiyanak ya si Moises, a sya pinasyan anda' na nin abing. Inalila' raya nin saray matua na sa bali ra sa luob nin tuloy bulan. ²¹Ket sin kapilitan ana nin nitampal raya, napurot naya nin babayin anak nan Faraon, ket nikwinta nayan anak nan diri.ⁿ ²²Kanya'

^g 7:8 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Genesis 17:10-14; 21:2-4. ^h 7:9 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Genesis 37:11,28; 39:2,21. ⁱ 7:10 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Genesis 41:39-44. ^j 7:11-12 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Genesis 42:1-38.

^k 7:13-14 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Genesis 45:1-28; 46:27. ^l 7:15-16 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Genesis 23:3-16; 46:1-7; 49:29-33; 50:7-13; Josue 24:32.

^m 7:17-19 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Exodo 1:7-11,22. ⁿ 7:20-21 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Exodo 2:2-10.

nin niyakay ya si Moises sa sarba nin kadunungan ran taga Egipto, ket nag'in yan madunong sa sarita' tan sa gawa' na.

²³Sin a'pat a pulo' a taon nayna ni Moises, naisip nasaran pinasyar a kapada nan puri nan si puon nan si Israel. ²⁴Sin sain, na'kit nayay sayay kapada nan Israelita nin manrumi'-rumien nan sayay Egipcio. Nisakit nayay kadayaan na, ket napati nayay Egipcio. ²⁵Nipa'ka' na ni Moises a ma'kit ran kapada nan Israelita a syay usaren nan Dios sa panglat na konra sa pakaaripen ra, bale' kai ra nin na'kit. ²⁶Sin sinmunor nin awro, main nin rwa ray Israelita nin na'kit nan mampiaway. Apes nasaran patgenen tan pitunwen ket wana konra, 'Bubsat, midayaan kamo, ket ambale' a mampiaway kamo?'

²⁷Bale' sitaw si mampangrumi' niwaksil naya si Moises tan wana, 'Ambale' a kibba'bat kadtì? Si'noy nangikwa komo nin mag'uray tan mangukom komi? ²⁸Rabay nako anamaet para nin patyen nin bilang sa ginwa' mo naapon konan sitaw si Egipcio?' ²⁹Sin narngel na in ni Moises, linmi'mo ya ket nalayo yadtaw sa Egipto nin nako sa lugar nin Midian. Sayay san'ili yan niikap itaw tan itaw yayna nin nakaasawa, ket nagkamain yan rwa ray a'nak nin lalaki.^o

³⁰Napalabas a a'pat a pulo' a taon, nipa'kit ya kona ni Moises a sayay anghil konan sayay mandumtan kayo, itaw sa disyrto sa danin talugtog nin Sinai. ³¹Naka'ngap yan tuloy si Moises konan siin nin na'kit na, ket sin kinmadani ya ta pigaw nin kikiten nayan maong, bigra' nin narngel na a busis nan Dios. ³²Wana, 'Si'ko et a lamang a Dios ra nin pupuon mo, si Dios na ni Abraham, si Dios na ni Isaac, tan si Dios na ni Jacob.' Nangingintar ya sa li'mo na si Moises, ket andi' yaynan kumikit. ³³Ket wana et nin Dios kona, 'Galten moy apin nin ayi mo ta siti si lugar nin mantukduan mo ket naipurok yan para kongko. ³⁴Mangka'kit ko a peteg a mangkapadya'dya' saray tutawo kodtaw sa Egipto. Marngel koy ay'ay ra kanya' nin nako akodti ta pigaw nin galten kosarayna sa pakaaripen ra. Ket si'ka a ibaki' kodtaw sa Egipto.' ^p

³⁵Nituloy na ni Esteban a nag'irgo a wana, "Siti si Moises, kai raya intaw nin inalilbi' nin saray kadayaan na nin saray Israelita ta wanra kona, 'Si'noy nangikwa komo nin mag'uray tan mangukom komi?'^q Bale' syay nibaki' na nin Dios nin mag'uray nin pa'sar mangibulos konra sa tulong nan anghil nin itaw intaw sa mandumtan kayo. ³⁶Si Moises a nangiliwa' konradtaw sa Egipto, a sya nakagwa' ya nin abaw a makapaka'ngap nin nunangyadi' tan paka'kitan nin pakayadi' nan Dios, sin mintras a itaw sara et sa Egipto, sin itaw sara sa mantawagen nin Mu'dit a Taaw, tan sin itaw sara sa lugar a kasan tawo, sa luob nin a'pat

^o 7:23-29 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Exodo 2:11-15. ^p 7:30-34 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Exodo 3:1-10. ^q 7:35 Exodo 2:14

a pulo' a taon.^r ³⁷Siti si Moises a nangibarita' konran pupuon tamon Israelita a wana, 'Si Dios, mangibaki' ya komoyo nin sayay prupita a kapada moyon Israelita, kapada sa nipangibaki' na kongko.' 7:37 Deuteronomio 18:15,18. ³⁸Siti si Moises, kalamo' raya nin pupuon tamo sin rinayo rayay Dios itaw sa lugar a kasan tawo. Sya a nikiirgwan nan anghil itaw sa talugtog nin Sinai, tan kalalamo' nasaray pupuon tamo. Sya et a lamang a nangawang nin susarita' nan Dios nin makapami nin byay, ta pigaw nin sayti ket maiparate' kontamo.^s

³⁹Bale' kai sara nin tinmulok kona ni Moises a pupuon tamo; ana edet, kai raya nin kinabilangan ta say rabay ra ket sumubli' sara sa Egipto. ⁴⁰Kanya' nin sin itaw ya sa talugtog nin Sinai si Moises, wanra kona ni Aaron, 'Ipangwa' rakami nin uistatwa nin mag'in nin dios min mangidalan komi, ta kai mi nin tanda' no ani anay nangyadi' konan sitaw nin Moises nin nangitagad komin lumakwan itaw sa Egipto.' ⁴¹Kanya' nin nangwa' sara anaod nin bakas nin uybon nin baka. Ket nangida'ton tan nangrayo sara kona, tan nagpista sara nin para konan siti nin ginwa' ra.^t ⁴²Bana' sa sain, ginurutan nasarayna nin Dios tan pinauryan nasaran mangrayo nin mataman nin say bubituen, si bulan tan si awro. Sain nin ginwa' ra ket bilang sa mabasa sa libro nin nisurat ran prupita a wana, 'Si'kamo nin puri na ni Israel,

ambo' nin si'ko a nangida'tunan moyo nin saytaw say pinati moyon uayep
sin saytaw sin a'pat a pulo' a taon nin itaw kamo sa lugar a kasan tawo.

⁴³No kai, inawit-awit moya et a abung-abong a kami'nan nan mandiosen moyon say ngaran na Moloc
tan si bituen a imahin nan si mandiosen moyon say ngaran na Renfan
tan saray dios-dios nin ginwa' moyo ta pigaw nin raywen sara.
Kanya' nin aburuyan kon madakep rakamon kukalaban moyo tan i'ras ra sa lugar a labas nin Babilonia.^u ”

⁴⁴Wana et ni Esteban, “Main ana bale' nin pangraywan ran saray pupuon tamo konan Dios sin saytaw a si Abung-abong nin kami'nan nin paka'kitan a kalamo' rayay Dios. Awit-awit rayayti sin itaw sara sa lugar a kasan tawo. Naipa'deng yayti sigon sa bibilin nan Dios yupa' konan nipa'kit na kona ni Moises.” ⁴⁵Sin nati yayna si Moises ket si Josue ana a nangipangulo konran saray pupuon tamo, awit-awit rayaytaw nin Abung-abong sin kina' rayay lugar a nipangako' nan Dios tan sin pinalakwan

^r 7:35-36 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Exodo 7:3–17:16. ^s 7:38 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Exodo 19:1–20:17; Deuteronomio 5:1-33. ^t 7:40-41 Exodo 32:1-6
^u 7:42-43 Amos 5:25-27 ^v 7:44 Exodo 25:9,40

nasaran Dios a raruman tutawo konan sitaw nin lugar. Nipagamet-gamet ya konran nisuusunur-sunor nin pupuon tamo a Abung-abong nin Piikapan nan Dios anggan sin panaon na ni Adi' a David.

⁴⁶Napaririket yay Dios kona ni Adi' David. Anaod, dinawat na ni David a mama'deng yan bali para konan Dios a syan lamang a Dios nin rinayo na ni Jacob". ⁴⁷Bale' si Adi' Solomon nin anak na ni David a inaburuyan nan mama'deng nin Dios.^x

⁴⁸Wanin man, si Dios a syay Sangkata'gayan, kai ya nin miikap sa ginwa' tamo' nin tawo, ta wana nin Dios a nisurat nan saya konran prupita,

⁴⁹'Say kalangitan a truno ko,
tan say luta' a tutukduan nin ayi ko.

Ani a bakas nin bali ey a maipa'deng moyo para kongko,
tan ani a bakas nin lugar a magwa' akodtaw nin painawa?

⁵⁰Kasaynan magwa' moyo sa sain. Si'koy nangwa' nin sarba.' Nibarita' na in nin Dios."^y.

⁵¹Nituloy na ni Esteban, "Pinasyan tib'ey nin ulo moyo! Bara'mo kamon saray tutawon kai nin mangalilbi' konan Dios ta kadar kamoyna sa irgo na nin Dios. Bilang kamo nin saray pupuon tamo sin saytaw, mansubagen moyan pirmi a Ispirito nan Dios. ⁵²Kasa gapo ni saya konran prupita nan Dios a kai ra nin dinuksa' nin saray pupuon tamo. Pinati-pati rasaray muminsahiron nibaki' nan Dios nin mangipatanda' nin maipa'ka' sa irarate' nan sitaw si Kasa Gapon Kasalanan na. Ket sin rinmate' ya anaod, nipadakep tan nipapati moya. ⁵³Say katutu'wan, komoyo na nin nipaibi nin Dios konran uanghil na a Gugan-gan na, bale' kai moyo nin mantulukan."

⁵⁴Sin narnge' ran pupangulo in nin wana ni Esteban, pinasyan sager ra kona ket nigeget-geget sara. ⁵⁵Bale' si Esteban, a sin sain ket liso nayan mampag'urayan nin Ispirito nan Dios, tinmangar ya sa langit ket na'kit nay salag nin kata'gayan nan Dios tan si Jesus nin naka'deng sa wanan nan Dios. ⁵⁶Ket wana ni Esteban, "Mangka'kit kon nakaburwang a langit tan sitaw si Pinaitawo ket naka'deng ya sa wanan nan Dios!"

⁵⁷Bale' saray tutawo, tineteb ray tutulyan ra tan ginmuryaw sara. Nirirngan rayan inataki si Esteban. ⁵⁸Nirikor raya sa syudad ket saraytaw saray nagtistigos nin kuntra kona linus'ok ray bata ra tan kinudas-kudas raya nin bato. Nibati' ray aysing ra konan sayay lalakin iti sa kalagu'-laguan na et a say ngaran na Saulo^z.

^w 7:46 bali...nin rinayo na ni Jacob. - Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket wanti a wana: *bali para konran puri na ni Jacob*. Mabasa et a maipa'ka' sa dinawat na ni David sa 2 Samuel 7:1-16; 1 Cronica 17:1-14. ^x 7:47 1 Uadi' 6:1-38; 2 Cronica 3:1-17 ^y 7:49-50 Isaias 66:1,2 ^z 7:58 Si Saulo, tawagen yayna li' nin Pablo; Ginwa-ginwa' 13:9.

⁵⁹Leleg a mangkudasen raya si Esteban, mandumasal ya a wana, “Uunuren kon Jesus, man'iparisibi koyaynay kararwa ko komo.” ⁶⁰Mi'sa, nanalimukod ya tan wana nin nita'way, “Uunuren, pirdunawen mosara sa saytin kasalanan a man-gaw'en ra.” Kayadi' na nin nibarita' in, nati yayna.

8

¹Anaod, ayon ya sa nipangmati kona ni Esteban si Saulo.

Nitatayak saray Mammemper

Ket nangibwat ana konan sitaw nin awro, dinuksa-duksa' saraynadtaw sa Jerusalem a mammemper konan Cristo. Kanya' nin pwira sara tamo' a apostoles, nitatayak sara a main nin nako sa saka-sakalakon lugar sa prubinsyan Judea tan Samaria. ²Main bale' nin tutawon matunong a nangitabon kona ni Esteban tan inabet-abetan rayan wanin ana.

³Siin a Saulo, wanin anay nipanuksa-duksa' na konran mammemper itaw! Sinre-sinrep nay pammali ra tan dinakep-dakep nasara nin kasan pinilian, bubbayi man o lulalaki, mi'sa nasara nin nipapriso.^a

Nipatanda' naya ni Felipe a Mabistan Patanda' sa Samaria

⁴Sin sain edet, saraytaw saray mammemper nin nitatayak nin nako sa nagsikabarang nin lulugar, nipata-patanda' rayay minsahi maipa'ka' konan si nibaki' nan Dios. ⁵Si saya konra, si Felipe, nako ya sa sayay syudad sa Samaria ta ipatanda' nadtaw a maipa'ka' konan si sya a Mesias.^b ⁶Nangrenge' saran maong a abaw nin tutawo sa minsahi na ni Felipe sin narngel' rayan mampag'irgo tan naimatunan ray ginwa-ginwa' nan paka'kitan nin pakayadi' nan Dios. ⁷Abaw saray uispiriton duka' a man'umasisit nin pinalakwan na konran saray nasrepan ra, tan napaanda' nasaray abaw nin paralitiko tan pilay. ⁸Kanya' nin wanin anay ririket ran tutawo konan sitin syudad.

⁹Sin sain, main nin mampiikap itaw nin sayay salamangkiro a say ngaran na ket Simon. Anro anay panaon nin mampaka'ngapen nasaray tutawodtaw sa Samaria yupa' sa gawa'-gawa' na, tan wana ket saya ya kanon ambo' tamo' nin urdinaryon tawo. ¹⁰Sarba ran tutawodtaw sa Samaria, ayupa' man o ata'gay, nangrenge' saran maong kona ta wanra sya kanoy pakayadi' nan Dios a mantawagen ran Alakin Pakayadi'. ¹¹Na'teng ana nin talagan mampaka'ngapen nasaran tuloy a tutawo yupa' sa pagmamadyik na kanya' nin mampangrenge' sara kona. ¹²Bale' sin nipata-patanda' naya ni Felipe a Mabistan Patanda' maipa'ka' sa pag'laadi' nan Dios tan say maipa'ka' sa no si'no ya si Jesu-Cristo, namper

^a **8:3** Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Ginwa-ginwa' 22:4,5; 26:9-11. ^b **8:5** Saray tawo sa prubinsyan Samaria, mamper sara anamaet konan Dios tan mantuma'gan sara sa irarate' nan Mesias bale' naiduma a pammemper ra konran Judio.

sara anaod ket nipabawtismo sara, bubbayi tan lulalaki. ¹³Pati si Simon, namper ya ket nipabawtismo ya, tan nayi yaynan pirmi kona ni Felipe. Naka'ngap yan tuloy sa milagro tan paka'kitan nin pakayadi' nan Dios nin ginwa-ginwa' na ni Felipe.

¹⁴Natandaan ran saray apostoles nin itaw sa Jerusalem a namper saray tutawo sa Samaria sa sain nin minsahi nan Dios kanya' nin nibaki' rasaradtaw si Pedro tan si Juan. ¹⁵Sin rinmate' saradtaw si Pedro tan si Juan, nidasalan rasara a mammemper nin Samaritano a mako ya kumon nin miikap konra a Ispirito nan Dios, ¹⁶ta sin sain ket nabawtismwan sara tamo' et sa ngaran na ni Uunuren tamon Jesus tan kai ya et nin mampiikap konra a Ispirito nan Dios. ¹⁷Nipababo ra ni Pedro tan ni Juan a gamet ra konran mammemper ket nako yayna nin miikap konra a Ispirito nan Dios.

¹⁸Naimatunan na ni Simon a nako ya nin miikap konran mammemper a Ispirito nan Dios bana' sa nipangipababo ran gamet ran apostoles konra. Inuprisiwan nasaran kwarta si Pedro tan si Juan, ¹⁹a wana, “Byan rako pa anamaet nin wanin nin pakayadi' ta pigaw nin si si'numan a pangipababwan ko nin gamet ko ket mako ya nin miikap kona a Ispirito nan Dios.”

²⁰Ket ni'bat na ni Pedro kona, “Mako ka sa impyirno nin kalamo' moy kwarta mo, bana' sa sain nin pangngipa'ka' mo a mabayadan a pakayadi' nan Dios! ²¹Kai ka nin makakibiang sa sayti say man'ipagwa' komi bana' ta tanda' nan Dios a say iti sa kanakman mo ket ambo' nin kusto. ²²Pagbabawian mo in nin duka' a mampanggepen mo tan kidawat ka nin pirduna konan Dios ta awa' a lamang nin pirdunawen naka sa sain nin duka' a kaisipan mo. ²³Wanin ta ma'kit ko a napno' ka nin imbel tan bara'mo ka nin priso ta kai kayna nin makaru'kang sa kadukaan mo.”

²⁴Ket wana ni Simon konra ni Pedro tan Juan, “Ipasinga'do rako pa konan Catawan ta pigaw nin sain say nibarita' moyo ket kai nin mangyadi' kongko.”

²⁵Sin nayadi' rayna nin nibari-barita' a minsahi nin nangibwat konan Catawan tan nipapalaway ray tanda' ra maipa'ka' kona ni Jesus, sinmubli' sarayna si Pedro tan si Juan sa Jerusalem. Ket sa lulugar a nalabas-labasan ra sa Samaria, nipata-patanda' raya et a Mabistan Patanda'.

Si Felipe tan si Upisyal sa Etiopia

²⁶Sawanin, main nin anghil nan Dios a pina'kit kona ni Felipe tan wana kona, “Mibwat ka nin makodtaw sa bandan bagatanan^c sa dalan sa lugar a ambo' nin matawo nin palusong nin mako sa Gaza a mangibwat

---

^c 8:26 *Mibwat ka nin makodtaw sa bandan bagatanan - O: Mibwat ka li' no ugtiawro nin makodtaw sa dalan.*

sa Jerusalem.”²⁷ Nibwat ya anaod nin nako si Felipe, ket itaw na'kit nayay sayay sangkata'gayan nin upisyal sa Etiopia; siti ket kapon^d ya. Siti a ingkargado sa sarban kayamanan nan Candace a syay rina sa Etiopia. Nako yadtaw sa Jerusalem nin nangrayo konan Dios.²⁸ Ket, sin sain, mansumubli' yayna sa Etiopia a nakaruran ya sa karwahi na nin mambasawen nayay libron nisurat na ni Prupita Isaias.²⁹ Nibarita' nan Ispirito nan Dios kona ni Felipe a ampadan nayay karwahi.³⁰ Anaod nangred yan kinmadani si Felipe ket narng'e' nan mambasawen nayan upisyal a libro nin nisurat na ni Prupita Isaias. Nitepet na ni Felipe, “Mataros moyo para a pipa'kaan nin sain say mambasawen moyo?”

³¹ Ni'bat na nin upisyal, “Pa'no ko nin mataros ey no kasa nin mangipapalaway kongko?” Ket sinagyat nayan rumuran si Felipe.³² Si parti nin Masanton Kasuratan a mambasawen na ket wanti a wana,

“Man'ika' ya sa pangmamatyan nin bara'mo yan sayay karniro.

Anaod, say pitatawo na ket bilang sa uybon nin karniro a kai gapo nin umimi' no pukrisan a sabot na;

kai ya gapo nin rinmason.

³³ Sin tinuya'-tuya' rayan pinading'eyan, nisiblet ray hustisya kona.

Ket, kasa li' nin makaibarita' nin say maipa'ka' konran puri na ta mangangga anay byay nadi sa luta'.”^e

³⁴ Wana nin upisyal kona ni Felipe, “Si'no yaytin tawo si man'ibarita' nan sitin prupita? Sya para o raruman tawo?”³⁵ Sin sain, nitarana' na konan siin si binasa nan upisyal, nipapalaway naya ni Felipe kona a Mabistan Patanda' maipa'ka' kona ni Jesus.

³⁶⁻³⁷ Nituluy-tuloy ray pagbibyahi ra ket nirate' sara sa lugar a main nin ranom. Wanan upisyal kona ni Felipe, “Ya, yuoy a ranom! Main kasin rason a kai ako et nin mabawtismwan?”^f ³⁸ Sin sain, nipapatgen nayan upisyal a karwahi tan nako sara sa kami'nan nin ranom ket binawtismwan naya ni Felipe.³⁹ Sin man'umarwas sarayna sa ranom, ni'ras nayaynan tampor nin Ispirito nin mangibwat konan Uunuren si Felipe ket kai nayayna nin na'kit nin upisyal. Nituloy nayna a sinmubli' sa lugar na a pinasyan ririket na.

⁴⁰ Naaraman na tana ni Felipe a itaw ya sa lugar nin Azoto.

Nangibwat itaw, nipata-patanda' nayay Mabistan Patanda' maipa'ka' kona ni Jesus sa bubabali nin linabasan na angga sin nirate' ya sa Cesarea.

---

^d 8:27 Sin saytaw, kapunen rasaray ata'gay a uray nin lulalakin upisyalis ra ta pigaw nin sarayti ket, kai saran tuloy nin maribang ket maipasaya ra a panaon ra sa trabaho para konan pangulo ra. ^e 8:32-33 Isaias 53:7,8 ^f 8:36-37 Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket nilamo' yay birsikulo 37 nin wanti a wana: *Ni'bat na ni Felipe kona, “Magwa' kata nin bawtismwan no peteg a mamper ka.” Ket wana nin upisyal, “O, mamper ako. Mamper ako a si Jesu-Cristo, Anak naya nin Dios.”*

Tinumper yayna si Saulo kona ni Jesus

9 ¹Si Saulo anamaet, man'ituluy-tuloy nay panglili'mo tan pangmamati na konran tumutumbok kona ni Jesus. Nako ya konan Sangkata'gayan nin Padi' ²tan nangalap yan surat nin mangibarita' konran pupangulo sa susinaguga ran Judio sa syudad nin Damasco a binyan ya nin aburoy nin dakpen nasara a sarba ran ma'kit nan mantumumbok konan siti si Ba'yon Dalan, lulalaki o bubbayi man. Ket awiten nasarayti nin ipriso sa Jerusalem.

³Sawanin, sin itaw sarayna sa dalan si Saulo nin adani sarayna sa Damasco, bigra' anan main nin salag nin palaway nin ibat sa langit tan sinmira' ti kona ni Saulo. ⁴Naipalukob ya sa luta' si Saulo ket kaaram main nin busis nin narnge' na a wana, “Saulo, ambale' a manduksa'-duksaen nako?”

⁵Ket wana ni Saulo, “Si'no kamo, Ser?” Wanan inumbat nin busis, “Si'ko si Jesus nin manduksa'-duksaen mo. ⁶Umdeng ka tan mako kadtaw sa syudad. Itaw main li' nin mamarita' no ani a gaw'en mo.”

⁷Sin sain, saray kalalamo' na ni Saulo, tinumngen sara tan kai sara gapo nin nakatnoy ta main nin mangkarngel' ran mampag'irgo bale' kasa nin si'numan nin ma'kit ra. ⁸Inumdeng ya si Saulo tan nimulagat ya bale' kai ya nin maka'kit kanya' nin tinabin rayan nako sa Damasco nin saray kalalamo' na. ⁹Sa luob nin tuloy awro ket kai ya nin naka'kit, tan kai ya nin nangan o ninom.

¹⁰Sin sain, main itaw sa Damasco nin tumutumbok kona ni Jesus nin say ngaran na Ananias. Nipa'kit ya si Uunuren nin Jesus kona sa sayay bara'mon taynep tan wana kona, “Ananias!”

Inumbat ya si Ananias a wana, “Uunuren, ambale'?”

¹¹Ket wana nin Uunuren kona, “Mako kadtaw sa dalan a mantawagen nin Matu'rir, tan itaw sa bali na ni Judas, tepeten may sayay lalaki nin taga Tarso a say ngaran na Saulo. Sya, marate' man mandumasal. ¹²Nipa'kit koyna kona sa sayay bara'mon taynep a main nin tawon mako kona nin say ngaran na Ananias tan ipababo nay gamet na kona ta pigaw nin maka'kit ya anamanaet.”

¹³Bale' wanan ni'bat ni Ananias, “Uunuren, abaw saraynay nakarngean kon maipa'ka' konan siin nin tawo tan say panunuksa-duksa' na konran saray tutawo mo itaw sa Jerusalem. ¹⁴Ket sawanin iti ya sa Damasco ta binyan rayan pakayadi' nin saray Pupangulon Pupadi' a dakpen nasara a sarba ran mangrayo komo.”

¹⁵Bale' wana nin Uunuren kona ni Ananias, “Basta mako ka, ta pinili' koya nin ipatandaan nay maipa'ka' kongko konran saray ambo' nin Judio

tan konran saray mampag'uray konra, tan konra et anamaet nin saray kapada moyon Israelita. ¹⁶Ket si'ko, ipatandaan ko kona a sarban matkap nan irangep para sa kakanaan ko.”

¹⁷Anaod, nako yayna si Ananias sa balin kami'nan na ni Saulo. Sinumrep ya tan nipababo nay gamet na kona a wana, “Busat a Saulo, si Uunuren nin Jesus nin nipa'kit komo sa dalan sin adap modti, nibaki' nakodti komo ta pigaw nin maka'kit ka anamana tan pag'urayan naka nin Ispirito nan Dios.” ¹⁸Tampor main nin naragrag nin bara'mon siksik nin kuna' nangibwat sa mata na ni Saulo ket naka'kit ya anamanaet. Inumdeng ya tan nipabawtismo ya. ¹⁹Kaaram nangan yayna, ket sinmubli' a gindat nin kasaw na.

Nipatanda' naya ni Saulo a Mabistan Patanda' sa Damasco

Nikiikap ya nin umnoy awro si Saulo konran tumutumbok na ni Jesus itaw sa Damasco. ²⁰Tampor a nipata-patanda' nayna sa susinaguga ran Judio itaw sa Damasco a si Jesus Anak naya nin Dios.

²¹Sarba ran saray nakarng'e' kona, naka'ngap sara ket wanra, “Ambo' ya parayti taw si tawo nin nanuksa-duksa' konran mammemper kona ni Jesus itaw sa Jerusalem? Ambo' para a kanya' nin nako yadti sa Damasco ket ta pigaw nin dakpen nasara a sarba ran mangrayo kona ni Jesus iti tan baruren nasaran awiten konran Pupangulon Pupadi'?”

²²Wanin man, ginumsen anan ginumsen a pangangayat na ni Saulo, ket pinatutu'wan na nin ma'get a si Jesus syan diri a Cristo nin tinudo' nan Dios, kanya' nin saray Judio nin itaw sa Damasco ket kasa gapo nin maibarita' ran ipanguntra kona.

²³Sin abaw anay awro nin linmabas a mampangyakay ya sa susinaguga si Saulo, nag'iirgo saray pupangulo ran Judio sa Damasco no pa'no raya nin mapati. ²⁴Bale' natandaan na ni Saulo a awro tan yabi rayan mansadyaan sa purta nin padil nan syudad ta pigaw nin patyen raya. ²⁵Ket sayay yabi, saray namper kona ni Jesus bana' kona, nikwa raya sa gagaban si Saulo tan niuy'oy raya nin mamaliwa' sa dudungawan sa padil. 9:23-25 2 Corinto 11:32,33.

Nikikalamo' yayna si Saulo konran Mammemper sa Jerusalem

²⁶Sin sinmubli' ya sa Jerusalem si Saulo, inapes nay kikalamo' konran tumutumbok na ni Jesus bale' mali'mo sara kona ta kai sara nin mamper a tumutumbok nayayna ni Jesus. ²⁷Bale' tinulungan naya ni Bernabe^h. Ni'ras naya konran apostoles tan nibarita' na konra a nipa'kit tan nikiirgo yay Uunuren kona ni Saulo itaw sa dalan nin mamunta sa Damasco. Nibarita' na et konra a kai ya gapo nin mali'mo si Saulo nin

^h 9:27 Mabasa et a maipa'ka' kona ni *Bernabe* sa Ginwa-ginwa' 4:36,37.

nangipatanda' maipa'ka' kona ni Jesus itaw sa Damasco. ²⁸Ket nangibwat ana sin sain, nikikalamo' yayna si Saulo konra tan nayi-nayi ya konra sa Jerusalem. Pinasyon tepel nan nangipatanda' itaw nin maipa'ka' kona ni Uunuren a Jesus ²⁹tan nikediskusyon ya konran Judio nin makapag'irgon sarita' nin Griego. Konan siin niplano rayan patyen. ³⁰Ket sin natandaan ra in nin mammemper, nika' raya sa Cesarea mi'sa raya nin pinaibwat nin mako sa lugar na nin Tarso.

³¹Sin sain, matinek a kapapa'sar ran lapag nin tutawo nan Dios sa lulugar nin Judea, Galilea tan Samaria. Sa panunulong nan Ispirito nan Dios, ginumsen a pammemper ra tan nituluy-tuloy ray nagkabayay nin mapangunor konan Dios. Inmabaw saraynan inmabaw a mammemper.

Nako ya si Pedro sa Lugar nin Lida tan Joppa

³²Si Pedro anamaet, naku-nako ya sa sarban lugar a main nin mammemper kona ni Jesus. Nako yadtaw anamaet konran tutawo nan Dios sa babali nin Lida. ³³Ket itaw main nin tawon nadumog nan say ngaran na Eneas, a siti si Eneas, waloy taon naynan naidalit sa apay ta paralitiko ya. ³⁴“Eneas,” wana ni Pedro kona, “si Jesu-Cristo, paandaen nakayna, kanya' nin mibangon ka tan lulunen ma in si apay mo!” Ket, nibangon yan tampor. ³⁵Ket abaw saray tutawodtaw sa babalin Lida tan sa lugar nin Saron a namper konan Cristo sin na'kit ran napaanda' ya si Eneas.

³⁶Itaw anamaet sa syudad nin Joppa, main nin babayin tumutumbok kona ni Jesus a say ngaran na Tabitaⁱ (sa sarita' nin Griego, say ngaran na ket Dorcas). Siti si Dorcas, ugali' na a gumwa' nin maabig tan tumulong konran mumaidap. ³⁷Ket sin sain, nagmasakit ya tan nati ya. Pinaryo' raya tan nipaida' rayay bangkay na sa kwarto sa ta'gay nan bali. ³⁸Adani ana a Joppa sa Lida, ket sin narng'e' ran tumutumbok na ni Jesus a itaw ya si Pedro sa Lida, namaki' sara nin rwa ra konra nin dawaten ra kona ni Pedro a no magwa' ket mako yan tampor itaw sa lugar ra. ³⁹Nayi ya anaod nin tampor konra si Pedro. Sin nakarate' saraynadtaw sa Joppa, ni'ras raya si Pedro sa kwarto sa ta'gay nin kami'n'an nan bangkay na ni Dorcas. Inaribungbungan raya si Pedro nin saray bubbayin balo a man'umakis sara tan nipa'ki-pa'kit ra kona a uaysing tan kukapa nin ginwa' na ni Dorcas sin mabyay ya et. ⁴⁰Pinaliwa' nasara nga'min sa kwarto ni Pedro, kaaram nanalimukod ya tan dinmasal ya. Sin nayadi' yayna nin dinmasal inadap nayay bangkay tan wana, “Tabita, mibangon ka!” Ket, nimulagat ya si Tabita tan sin na'kit naya si Pedro, nibangon ya nin tinmekre' ya. ⁴¹Gina'getan naya ni Pedro sa gamet tan tinulungan nayan inumdeng. Mi'sa nasara nin kinayaban a bubbayin balo tan saray

ⁱ 9:36 Say katarusan ran saraytin rway ngaran a *Tabita* tan Dorcas, ket sayay 'uysa'.

raruma et nin tutawo nan Dios, tan niprisinta naya konra si Tabita nin mabyay ya. ⁴²Say maipa'ka' konan sitin nangyadi' ket natanda-tandaan sa intiron Joppa, ket abaw saray nagmatalek kona ni Catawan nin Jesus. ⁴³Niikap yaynadtaw yapo' sa Joppa si Pedro, a nikipagtuloy ya konan sayan mangangwa' nin bubagay a mangusar yan katat nin ayep a say ngaran na ket Simon.

Nibaki' ya si Pedro konan Sayan Ambo' nin Judio a si Cornelio

10 ¹Sa syudad nin Cesarea anamaet, main itaw nin sayay lalaki nin ambo' nin Judio a say ngaran na ket Cornelio. Sya a upisyal nan grupo ran sundalo' nin Romano a mantawagen nin Batalyon a Ibat sa Italia. ²Rilihyuso ya ket sya tan si intiron pamilya na manraywen rayay Dios. Malaem a tulong nin man'ibi na konran mumaidap nin Judio, tan kai na nin manlingatan a dumasal konan Dios. ³Sayay awron bandan alas tres nin yabina, bara'mo ya nin mampanaynep si Cornelio. Main nin anghil nan Dios nin nako kona tan tinawag naya a wana, “Cornelio!”

⁴Pinastang naya ni Cornelio a anghil a pinasyan li'mo na tan wana, “Ani a rabay moyo, Ser?”

Ket wana nin anghil kona, “Napagustwan yay Dios sa dudasal mo tan sa panunulong mo, ket tubaleen naka. ⁵Ket sawanin anaod, mamaki' kadtaw sa Joppa a keen raya nin kayaban a sayay tawon say ngaran na Simon bale' say tawag kona ket Pedro. ⁶Mangkipagtuloy ya konan sayay tawo a say ngaran na anamaet ket Simon a mangangwa' ya nin bubagay nin mangusar yan katat nin ayep. Si bali na itaw ya sa rigrig nin baybay.”

⁷Sin nibwat yaynay anghil, tinawag nasaran tampor ni Cornelio a rwa ran katulong na tan saya konran saray sundalo' na. Mangrarayo yayti anamaet nin sundalo' konan Dios. ⁸Nibarita' na ni Cornelio a sarba konra mi'sa nasara nin nibaki' sa Joppa.

⁹Sin sinmunor nin awro, sin saraytaw saray nibaki' na ni Cornelio ket adani sarayna sa Joppa, si Pedro anamaet, nuli' ya sa patag nin atep nan bali nin kami'nan na ta pigaw nin dumasal ya. Sin sain, mag'ugtiawro ana. ¹⁰Mabitol yayna si Pedro, ket leg'an a man'isadya' ray kanen na, bara'mo yan nanaynep. ¹¹Sa paka'kit na ket niabri a langit tan main nin bara'mon alakin ules nin naitaker a a'pat nin duyo na nin mangkumayupa' itaw sa kami'nan na. ¹²Itaw konan sitaw si bara'mon ules ket sarba anan klasi nin uayep bilang saray atap nin uayep, saray kumayam tan saray manuk-manok. ¹³Kapingmatan main nin narnge' nan busis ni Pedro a wana, “Pedro, mangmati ka ta pigaw nin main nin kunaen mo.”

¹⁴Bale' ni'bat na ni Pedro, “Andi' ako, Uunuren, ta kai ko et gapo nin nasari' a nangna' nin ayep a ikwinta nin nikasama' ta maiyawa' komi nin Judio.”

¹⁵Ket wana anamanaet nin busis kona, “Andi' mo nin ibarita' nin nikasama' tan maiyawa' nin kanen a wana nin Dios ket ma'kan.”

¹⁶Nitlo in nin nibarita' kona ni Pedro mi'sa sitaw si bara'mo nin ules ket naipata'gay yayna nin namunta sa langit.

¹⁷Ket mintras nin mampaka'ngapan na ni Pedro a pipa'kaan nin sain nin nipa'kit nan Dios kona, saraytaw saray nibaki' na ni Cornelio, nadumog rayaynay bali na ni Simon. Itaw saran naka'deng sa adapan nin purta. ¹⁸Kinmutana sara tan tinepet ra no main nin mampagtuloy itaw nin say ngaran na ket Simon tan mantawagen yan lamang nin Pedro.

¹⁹Sin sain anaod a mintras nin man'adalen na ni Pedro a pipa'kaan nin say nipa'kit nan Dios kona, si Ispirito nan Dios wana kona, “Main nin tulo ray lulalaki nin mampaningkap komo. ²⁰Manaoy kan tampor tan andi' ka nin masuknad nin mayi konra ta nakem ko a nako saradti.” ²¹Ket nanaoy ya si Pedro tan wana konra, “Si'ko a mantikapen moyo. Ani a gagara moyo kongko?”

²²Wanran ni'bat kona, “Nibaki' rakamidti nin sayay tawo a say ngaran na ket Cornelio. Upisyal ya nin sundalo'. Matunong ya nin tawo tan manraywen nayay Dios, tan ata'gay a pangingikit ran sarba ran Judio kona. Si sayay anghil nan Dios, nibarita' na kona a sagyaten nakan makodtaw sa bali na ta pigaw nin mangrenge' ya sa ibarita' mo kona.” ²³Pinaluob nasara ni Pedro tan pinaka'lek nasarayna yapo' itaw konan siin nin yabi.

Sin kabubuklas, nayi ya konra, pati saray umno ran mammemper nin taga Joppa. ²⁴Sin sinmunor nin awro sarayna nin nakarate' sa Cesarea. Itaw saraynan mantuma'gan sa bali na si Cornelio tan saray kukanayon tan uamigo na nin sinagyat na. ²⁵Sin rinmate' saradtaw si Pedro, sinna' naya ni Cornelio tan nanalimukod yan linmukob sa adapan na nin pinagalangan naya. ²⁶Bale' pina'deng naya ni Pedro tan wana kona, “Umdeng kamo. Tawo ako tamo' anamaet a lamang nin kapada moyo.”

²⁷Mintras nin mampag'irgo sara, sinumrep sara sa bali a itaw, na'kit na ni Pedro nin abaw saray tutawo ²⁸ket wana konra, “Tanda' moyon peteg a maiyawa' komi nin Judio a mako sa bali moyo o kilimug-limog komoyo nin ambo' nin Judio. Bale', si Dios, nipatarusan na kongko a matkap a andi' koya nin ikwinta a si'numan nin kai naya nin maako' nin Dios o kai ya nin maibagay nin kilimug-limugan. ²⁹Edet, sin nipa'ka' rako, kai ako gapo nin masuknad nin nakodti. Ket sawanin edet, ibarita' moyo pa kongko no ambale' a nipa'ka' rako.”

³⁰Ket wana ni Cornelio, “Ika'pat nin awro sawanin a napalabas sin wantin mag'alas tres sa yabina a mandumasal ako, ket kapingmatan ana a main nin lalakin naka'deng sa adapan ko nin makapulag a seket na. ³¹Wana kongko, ‘Cornelio, narngel na nin Dios a dudasal mo tan kai na nin malingwanan a panunulong mo konran mumaidap. ³²Ket sawanin

mamaki' kadtaw sa Joppa a keen raya nin kayaban a sayay tawon say ngaran na ket Simon tan mantawagen ya et nin Pedro. Mangkipagtuloy ya konan sayay tawo a say ngaran na Simon anamaet a mangangwa' ya nin bubagay nin mangusar yan katat nin ayep. Si bali na ket itaw ya sa rigrig nin baybay.' ³³ Anaod, namaki' akon tampor nin nakodtaw komoyo ket kisolamat akon alaki ta nayi kamodti. Ket sawanin anaod, iti kami nga'min nin nadinep sa adapan nan Dios, nin mantuma'gan ta pigaw nin mangrenge' kami sa nigan-gan nan ipatarusan mo komi."

Nipatanda' naya ni Pedro a Mabistan Patanda' konra ni Cornelio

³⁴ Sin sain, nag'irgo ya si Pedro a wana, "Sawanin mataros koynan peteg a kasan pinilian konan Dios.^j ³⁵ Akuen naya nin Dios a si'numan nin mampangunor kona tan mampangwa' nin mapteg mataman no ani a nasyon na. ³⁶ Maipa'ka' sa minsahi a nibi na komi nin Israelita, narng'e' moyoyna in. Komi naya nin nipatanda' a Mabistan Patanda' maipa'ka' sa pakikituno na konran tutawo yupa' kona ni Jesu-Cristo a syay Uunuren nin sarba. ³⁷ Tanda' moyoytaw say nangyadi' sa kami'nan ran Judio. Tinmarana' itaw sa Galilea kayadi' na nin nipata-patanda' ni Juan a maipa'ka' sa pammawtismo na. ³⁸ Tanda' moyo a si Dios ket nitalaga naya para sa sayay gawa' si Jesus a taga Nazaret ket nibi naya a Ispirito na tan say pakayadi' kona. Naku-nako ya sa nagsikabarang nin lugar nangwa' nin maabig para konran tutawo tan pinalimpyo nasara a sarba ran mampangirangepen nan Dimunyo. Nagwanagwa' na in ni Jesus ta si Dios ket kaantabay naya. ³⁹ Si'kami nin apostoles na ni Jesus, matistigusan mi nga'min a maipa'ka' sa sarban ginwa-ginwa' na sa lugar mi nin Judio, sa nagsikabarang nin prubinsya, wanin et sa syudad nin Jerusalem.

Matistigusan mi et nin pinati raya nin nipasak sa kudos. ⁴⁰ Bale' siti si Jesus, sin ikatlon awro, pinasubli' nayan mabyay nin Dios, tan nipa'kit ya, ⁴¹ bale' ambo' sa sarba nin tawo no kai edet, komi tamo' nin pinili' nayna nin gindat nin Dios nin makaimaton sa mangya-mangyadi' kona. Si'kami a makatistigos ta nikidungu-dungo kami et nin nangan tan ninom kona kayadi' na nin sinmubli' nin mabyay. ⁴² Ket ginan-gan nakami nin ipatandaan miya konran tutawo a Mabistan Patanda' maipa'ka' kona tan ibari-barita' mi a sya a nikwa nan Dios nin manintinsya li' kontamo nga'min, mabyay man o nati ana. ⁴³ Syaytaw si wanra nin sarba ra nin prupita a si si'numan nin magmatalek kona, pirdunawen nan Dios a kasalanan na yupa' tamo' sa ginwa' na."

Rinisibi rayan Ambo' nin Judio a Ispirito nan Dios

⁴⁴ Sawanin, mintras a mampang'irgo ya si Pedro, si Ispirito nan Dios nako ya nin nag'uray sa barang saya nin mampangrenge' sa man'ibarita'

na. ⁴⁵Ket saraytaw saray mammemper nin Judio nin kalalamo' na ni Pedro, naka'ngap saran maong ta nibi naya anamaet nin sibubulos nin Dios a Ispirito na konran ambo' nin Judio. ⁴⁶Wanin ta narng'e' rasaray ambo' nin Judio nin mampag'irgo nin susarita' a kai ra nin tanda' tan manraywen rayan tuloy a Dios.

Sin sain anaod, wana ni Pedro, ⁴⁷"Nibaki' naya anamaet a Ispirito nan Dios konran sarayti nin kapadan nipamaki' na kontamo. Bana' ta wanin kasan sukat nin makapaed a bawtismwan sara." ⁴⁸Konan siin, nipabawtismwan nasara ni Pedro sa ngaran na ni Jesu-Cristo. Sin nayadi' sarayna nin binawtismwan, dinawat ra kona ni Pedro a itaw ya yapo' nin umnoy awro.

Inako' rasaran Mammemper nin Judio a Ambo' nin Judio

11 ¹Saray apostoles tan saray mammemper itaw sa intiron prubinsyan Judea, natandaan ra a saray ambo' nin Judio, namper sarayna anamaet sa man'ipatanda' ran minsahi nan Dios. ²Sawanin, main saraytaw saray mammemper a wanra, matkap a paturi' saray mammemper. Kanya' nin sin nugot ya sa Jerusalem si Pedro, sarayti, sinita raya a ³wanra, "Ambale' a nikipagtuloy ka kano konran ambo' nin Judio tan nikedungu-dungo ka et kanon nangan konra?"

⁴Anaod, inisturya na ni Pedro konra a sarban nangyadi' nangibwat sa tarana'. ⁵Wana, "Ni'sa nin mandumasal ako sin itaw ako sa Joppa, main nin na'kit ko a bara'mo ako nin nanaynep. Main nin bara'mon alakin ules nin naitaker a a'pat nin duyo na a mangkumayupa' nin nangibwat sa langit ket dinumpa' ya sa dani ko. ⁶Kinikit koyan maong ket na'kit kon konan sitaw nin bara'mon ules ket sarbaynan klasi nin uayep bilang saray atap nin uayep, saray kumayam tan saray manuk-manok. ⁷Kapingmatan, main nin narng'e' ko nin busis a wana, 'Pedro, mangmati ka ta pigaw nin main nin kunaen mo.'

⁸Bale' wangko nin ni'bat, 'Andyak, Uunuren, ta kai ko et gapo nin nasari' a nangna' nin uayep a ikwinta nin nikasama' ta maiyawa' komi nin Judio.'

⁹Ket wana anamanaet nin busis nin ibat sa langit, 'Andi' mo nin ibarita' nin nikasama' tan maiyawa' nin kanen a wana nin Dios ket ma'kan.'

¹⁰Nibarita' in nin nitlo mi'sa sitaw si bara'mo nin ules ket nipata'gay yayna nin sinmubli' sa langit. ¹¹Ket sin sain a lamang nin udas, main nin tulo ran lulalaki nin rinmate' itaw sa mampagtuluyan mi. Nibaki' sara kongko nin nangibwat sara sa Cesarea. ¹²Si Ispirito nan Dios, nibarita' na kongko a andi' ko nin asikaswen a ambo' saran Judio. Ket, sarayti nin a'nem nin bubsat sa pammemper a tagadtaw sa Joppa, nayi sara kongko. Ket sin itaw kami ana sa Cesarea, nako kami sa bali na ni Cornelio. ¹³Ket

nibarita' na ni Cornelio komi a main nin anghil nin nakodtaw kona sa bali na tan wana kano kona, 'Mamaki' kadtaw sa Joppa nin keen raya nin kayaban si Simon a mantawagen et nin Pedro. ¹⁴Ipatandaan na komo no pa'no nin si'ka tan sarba ra sa pammali mo ket maisalba sara.' Wanin kanoy wanan anghil kona.

¹⁵Ket, sin itaw kami anaod sa bali na ni Cornelio, sin tinmarana' akon mag'irgo konran itaw, si Ispirito nan Dios nako ya nin nag'uray konra nin kapadan sin primero nan nako nin nag'uray kontamo. ¹⁶Sin sain, napanemtem koy wana intaw ni Uunuren tamon Jesus, 'Si Juan, say ipamawtismo na ranom, bale' si'kamo, mabawtismwan kamo li' nin Ispirito nan Dios.'^k ¹⁷Ket, main paran kapangyadian kon kuntrawen ya a Dios? Anaod, nibaki' nayan Dios nin miikap a Ispirito na konran ambo' nin Judio, kapadan nipamaki' nan siti kontamo sin nagmatalek atamo kona ni Uunuren a si Jesu-Cristo."

¹⁸Sin narnge' ra in nin wana ni Pedro, nitgen raynay paninita ra kona, tan rinayo rayayna edet a Dios. Wanra, "No wanin, binyan nasara anamaet anamain nin Dios nin pagkanawanawa nin magbabawi' sa kukasalanan ra a ambo' nin Judio ta pigaw nin magkamain sara nin byay a iti kona."

Si U'nan Dupong ran Mammemper a Ambo' nin Judio

¹⁹Saray mammemper, nitatayak sara anaod bana' sa nikaduksa-duksa' ra nin tinmarana' sin pinati ya si Esteban, ket nipata-patanda' ray maipa'ka' kona ni Jesus bale' konran kapada ra tamo' nin Judio. Main nin nirate' anggan sa prubinsya nin Fenicia, sa isla nin Cyprus tan sa syudad nin Antioquia. ¹ ²⁰Wanin man, main saray mammemper nin taga Cyprus tan taga Cirene nin nirate' itaw sa Antioquia, nin nipatandaan ra konran ambo' nin Judio a maipa'ka' kona ni Uunuren nin Jesus. ²¹Sa nipangipata-patanda' ra, iti a pakayadi' nan Dios konra ket abaw saray nagmatalek tan tinmulok konan Uunuren.

²²Say maipa'ka' sa sayti ket nakarate' sa pakatanda' nan dupong ran mammemper itaw sa Jerusalem, ket nibaki' rayadtaw sa Antioquia si Bernabe. ²³Sin rinmate' yadtaw si Bernabe, na'kit na a alakin mabistan man-gaw'en nan Dios konran saraytaw nin tutawo, ket maririket ya nin tuloy. Ket binibilin nasara nga'min nin dumaer sara sa katutulok ra konan Uunuren nin napasaya a nakem ra. ²⁴Siti si Bernabe, maong yan tawo, peteg a mampag'urayan nayan Ispirito nan Dios tan magsen a pagmamatalek na konan Dios. Kanya' nin abaw saray namper kona nin Uunuren.

²⁵Kaaram nako ya sa Tarso si Bernabe ta pigaw nin keen naya nin tikapen si Saulo. ²⁶Ket sin nadumog naya, ni'ras nayadtaw sa Antioquia.

^k 11:16 Ginwa-ginwa' 11:16 ¹ 11:19 Ginwa-ginwa' 8:1-4

Sayay taon a nikkala-kalamo' sara konran mammemper kona ni Jesus itaw, tan nangyakay sara nin abaw nin tutawo. Itaw sa Antioquia sara nin nu'nun tinawag nin “Cristiano” a tumutumbok konan Cristo.

²⁷Sin sain nin panaon, main saraytaw saray prupita nan Dios nin rinmate' itaw sa Antioquia a ibat sara sa Jerusalem. ²⁸Saya ya konra si Agabo.^m Sin ni'sa a nididinep saray mammemper, inumdeng ya si Agabo sa adapan ra tan bana' sa nipaninreg nan Ispirito nan Dios, nipadles na a magkamain nin bitil sa intiron sakop nin pag'urayan nan Roma. Ket natukid in anaod sin si Claudio a Impirador sa Roma.ⁿ ²⁹Konan siin, nipapasaya saray tumutumbok kona ni Jesus itaw sa Antioquia a mama'wit saran tulong konran saray mumaidap itaw sa Judea, ket, say barang saya nami nin tulong sigon sa pakababa' na nin mami. ³⁰Ginwa' ra anaod in mi'sa ra nin nipa'wit a tulong ra konra ni Bernabe tan Saulo nin iparisibi ra konran pupangulo ran mammemper itaw.

Abaw a Dalanan ran Pakapaidap nin saray Mammemper

12 ¹Sin sain nin panaon, manduksa'-duksaen nasara ni Adi' Herodes^o a raruma konran mammemper. ²Nipaputulan naya nin ulo si Santiago a busat na ni Juan. ³Sin na'kit na ni Herodes a mayi saran nakem a Judio sa ginwa' na, nipadakep naya et si Pedro. (Nangyadi' ti sin pista ran Judio nin mantawagen nin Pistan Pangangan nin Tinapay a Kasan Pammakbo.) ⁴Sin nadakep yayna si Pedro, nipapriso naya. Nipagwardyawan naya sa a'pat a grupo nin sundalo' nin sippa'pat a barang grupo tan misusubray sara. Niplano na ni Herodes nin sintinsyawan naya li' si Pedro sa adapan ra nin Judio no mayadi' a pista nin mantawagen nin Pistan Nipanglabas^p. ⁵Kanya' nin itaw yan napriso anaod si Pedro. Ket sarba ran mammemper, wanin ana a suet nin kadadasal ra para kona!

Niliwa' ya si Pedro sa Priswan

⁶Sin yabi nin sintinsyawan nayayna ni Herodes si Pedro, na'lek ya si Pedro sa butlay ra nin rway gwardya a naikadina ya konra. Sakalako sara et a mampaggwardya sa purta nan kwarto nan priswan. ⁷Kapingmatan, main ana nin anghil nan Dios itaw sa luob nin silid nan priswan tan pinasya nin palaway. Tinapok naya si Pedro ta pigaw nin pukawen naya. Wana kona, “Mibangon ka! Madali' ka!” Sin sain a lamang ket naglat a kadina sa gamet na ni Pedro. ⁸Wana et nin anghil kona, “Mibuknol ka tan misandalyas ka.” Ginwa' na in ni Pedro. Wana anamanaet nin anghil,

^m 11:28a Ginwa-ginwa' 21:10   ⁿ 11:28b Nangyadi' ti sin A.D. 44-48.   ^o 12:1 Mabasa a maipa'ka' kona ni *Herodes Agripa I* sa Glusaryo.   ^p 12:4 Mabasa et a maipa'ka' konan siti si *Pistan Nipanglabas* itaw sa Glusaryo.

“Mikapa ka tan mayi ka kongko.” ⁹Tinmumbok yan linumwa' sa silda si Pedro. Kai na nin tanda' nin mampangyadi' ti nin peteg yupa' sa tulong nan anghil ta man'isipen nan mampanynep ya tamo'. ¹⁰Linabasan rayay primiron pwisto ran gwardya, mi'sa si ikarwa ket nirate' sara sa purtan pasak a sada' na a siti mamunta ya sa syudad. Niabri yan bukod a purta ket linumwa' sara. Sin itaw saraynan manlumalako sa sayay dalan sa syudad, bigra' yayan nakasa a anghil ket bukod nayna ni Pedro.

¹¹Naimunawan ya si Pedro ket napipigaw na a ambo' tamo' nin taynep a sarba. Wana, “Sigurado ako nin nibaki' nayan Dios a anghil na ta pigaw nin isalba nako sa gamet na ni Herodes tan sa kadukaan a rabay ran mangyadi' kongko nin saray raruman Judio.”

¹²Sin napipigaw nayna a nangyadi', nako ya sa bali na ni Maria nin ina na ni Juan a mantawagen et nin Marcos⁹. Sin sain, abaw sara a iti konan sitin bali a mammemper nin mandumasal. ¹³Tinmuktok ya si Pedro sa purta ket nako ya nin kinmikit a sayay alila' nin babayi a say ngaran na Roda. ¹⁴Naalilbi' nay busis na ni Pedro ket bana' sa alakin ririket na, kai naya nin inabryan a purta no kai edet, nalayo ya nin sinmubli' sa bali tan nibarita' nan itaw ya sa rikor si Pedro. ¹⁵Ket, “Mangkumalawakaw ka!” wanra kona. Bale' nipase'se' nan si Pedro nin page' a itaw kanya' nin wanra bale' kona, “Si anghil nin gwardya na anganko in.”

¹⁶Si Pedro anamaet, tuktok yayan nin tuktok sa purta. Naka'ngap saran maong sin inabryan raya ta si Pedro nin page'. ¹⁷Sininyasan nasaran mititinek ket inisturya na konra no pa'no naya nin niliwa' sa priswan nin Catawan. Nibibilin na konra, “Ibarita' moyoyti anamaet kona ni Santiago^r tan konran raruman bubsat nin mammemper.” Mi'sa, nibwat yadtaw tan nako ya sa raruma nin lugar.

¹⁸Kabuklasan, nagulo saran maong a gwardya maipa'ka' kona ni Pedro, no ani kadi' a nangyadi' kona. ¹⁹Nipakrap naya ni Herodes bale' kai raya nin nadumog. Inimbistiga nasara a gwardya mi'sa nasara nin nipapati. Mi'sa, nibwat yadtaw sa Judea tan nako ya sa Cesarea, ket itaw yayan.

Si Dios, Ginlat nayay Makapaed a si Adi' Herodes

²⁰Sin sain, masager yan tuloy si Adi' Herodes konran tutawo sa syudad nin Tiro tan Sidon. Ket say ginwa' ra, nipapasaya sara nin nako kona. Inamigo raya yapo' bale' a ingkargado sa palasyo a si Blasto tan nipalalamo' sara nin mako nin kituno konan Adi'. Ginwa' ra in bana' ta sa lugar nin sakop nin pag'adian na nin mangibwat a ikabyay ra.

²¹Nangitanda' yan awro nin piaadap ra a adi'. Sin narate' ya in nin awro, nisulot yan seket na bilang sayay adi' tan tinmekre' ya sa truno

---

⁹ 12:12 Kapi'sa nayayti ni Bernabe. Colosas 4:10. ^r 12:17 Si busat na ni Jesus. Syay pangulo ran mammemper itaw sa Jerusalem.

na mi'sa ya nin nagdiskurso konran tutawo. ²²Rinayo rayan tutawo ket wanra nin nita'wa-ta'way, “Ambo' in nin irgo nin sayay tawo tamo' no kai nin sayay dios.” ²³Konan sitaw nin lamang, pinagmasakit naya nin anghil nan Dios si Herodes bana' ta say lalaman nan diri a nipasirayo na konran tutawo, ambo' yay Dios. Inurer a lalaman na ket siin anay nipati na.^s

²⁴Ana edet, sin sain, say minsahi nin nangibwat konan Dios, naitayak anan naitayak, ket inmabaw saraynan inmabaw a mammemper.

²⁵Ket sin nagwa' raynay nipagwa' itaw konra, sinmubli' sarayna si Saulo tan si Bernabe sa Antioquia nin ibat sa Jerusalem, tan ni'ras raya si Juan a mantawagen et nin Marcos.

Pinili' saran Ibaki' sa Raruman Lugar si Bernabe tan si Saulo

13 ¹Sawanin, sa dupong ran mammemper itaw sa Antioquia, main saray prupita tan mangangakay nin minsahi nan Dios, bilang si Bernabe, si Simeon a say purarag na Negro, si Lucio a taga Cirene, si Manaen a kaanak-anakan tan kalamo' nan inmalaki sa palasyo na ni Gubirnador Herodes Antipas, tan si Saulo. ²Ni'sa, leg'an a mampangrayo sara konan Dios ket mampagkulasyon^t sara, si Ispirito nan Dios wana konra, “Ipurok moyo sara si Bernabe tan Saulo para sa trabaho nin nangigagarawan ko konra.”

³Ket, sin nayadi' sarayna nin nagkulasyon tan dinmasal para konra, nipababo ray gamet ra konra ni Bernabe tan Saulo, mi'sa rasarayna nin pinaibwat nin mako para konan sitin trabaho.

Sara si Saulo itaw sa Islan Cyprus

⁴Ket, sawanin, bana' ta nibaki' nasaran Ispirito nan Dios si Bernabe tan si Saulo, nako sarayna, itaw yapo' sa Seleucia. Mi'sa nangibwat itaw sinmaki saran nako sa isla nin Cyprus. ⁵Dinmuong sara sa syudad nin Salamina tan nipata-patanda' ray minsahi nin nangibwat konan Dios sa bubali nin pangraywan ran Judio konan Dios a mantawagen nin sinaguga. Kalamo' rayan katulungan ra si Juan Marcos.

⁶Kina' ra a sarban lugar itaw sa isla angga sin nirate' sara sa babali nin Pafos. Itaw nadumog rayay sayay Judio nin maong nin magmadyik tan man'ibarita' nan prupita nayan Dios, bale' siin ket bula'. Say ngaran na Bar-Jesus. ⁷Amigo nayan siti a gubirnador sa isla a say ngaran na Sergio Paulo^u, a saya nin intilihinti nin tawo. Siti si gubirnador, nipakayaban nasara si Bernabe tan Saulo ta rabay nan marngel' a minsahi a nangibwat konan Dios. ⁸Bale' sitaw si magmamadyik a si Elimas (ngaran nayayti ni Bar-Jesus sa sarita' nin Griego), ginwa' nay magwa' nan pammaed nin

^s 12:23 Nangyadi' ti sin A.D. 44.   ^t 13:2 Mabasa a maipa'ka' sa *Pagkukulasyon* sa Glusaryo.   ^u 13:7 Sin panaon ti nin ba'yo A.D. 51.

mamper yay gubernador. ⁹Bale' sin sain, si Ispirito nan Dios, liso nayan nag'urayan si Saulo a mantawagen a lamang nin Pablo. Pinastang nayan maong ni Pablo a magmamadyik, ¹⁰mi'sa wana kona, “Si'ka, Dimunyo ka! Kuntrawen mo a sarba nin mapteg. Napno' ka nin saor tan kadukaan! Kai mo nin mantegnan nin tursye-tursyen a katutu'wan maipa'ka' konan Cristo, a mampaliwaen mon bula'-bula'! ¹¹Sawanin dusawen nakaynan Uunuren! Mabulag ka nin kai ka gapo yapo' nin makapadi'rap.”

Ket tampor madedlem ana a ka'kitan na ni Elimas tan kai yayna gapo nin maka'kit ket kara-karapas yayna nin naningkap nin manabin kona. ¹²Naimatunan nan gubernador a nangyadi' ket nagmatalek yayna kona ni Uunuren nin Jesus. Naka'ngapan nan maong a akay nin maipa'ka' kona.

Sara si Pablo itaw sa Antioquia sa Prubinsyan Pisidia

¹³Ket si Pablo tan saray kalalamo' na, nibwat sara ana sa Pafos. Sinmaki sara nin nako sa syudad nin Perga sa prubinsyan Pamfilia. Itaw linakwanan nasara ni Juan Marcos tan sinmubli' yayna sa Jerusalem. ¹⁴Nangibwat sa Perga, tinmuloy sara sa Antioquia a sakop nin prubinsyan Pisidia.^v Ket sin narate' a Awron Painawa, nako sara nin nangrayo konan Dios sa sinagugadtaw. ¹⁵Kayadi' a main nin namasa sa Libron Guga-gan nin nisurat na ni Moises tan sa nisurat ra nin prupita, saray pupangulo sa sinaguga, nipaibarita' ra konra ni Pablo a no main nin maibarita' ra nin makapamagsen nin pammemper ran tutawo, magwa' ra a mag'irgo. ¹⁶Inumdeng ya si Pablo tan sininyasan nasaran mititinek a tutawo. Nag'irgo ya a wana,

“Si'kamon kapada kon Israelita tan si'kamon ambo' nin Judio nin mampangrayo konan Dios, mangrenge' kamo sa ibarita' ko. ¹⁷Si Dios nin manraywen tamo nin si'tamon Israelita, pinili' nasaray pupuon tamo tan pinaabaw nasara sin itaw sara nin mampiikap sa ambo' ran diri nin nasyon a sa Egipto. Ket, sa alaki nin pakayadi' na, nilakwan nasaradtaw. ¹⁸Ket sa luob nin mag'a'pat a pulo' a taon, inanusan nay pigagawa' ra^w sin itaw sara sa lugar a kasan tawo.^x ¹⁹Nipatalo na konran pupuon tamo a pito ra nin nunasyon sa Canaan tan nipaikon nan lamang in nin nunasyon konra. ²⁰Nangyadi' in nga'min sa luob nin a'pat a yasot tan limampulo' a taon.^y

Mayadi' a wanin, namili' yayna a Dios nin saray mangipangulo konra a say tawag konra ket mangngukom, angga sin panaon na ni Prupita

^v 13:13-14 Sayti si Pamfilia tan *Pisidia* ket alawang nin lugar ti a sakop nan nasyon a mantawagen sawanin nin Turkey. ^w 13:18a *inanusan nay pigagawa' ra* - Sa saruman nikaisurat nan siti sa Griego ket wanti a wana: *pinagawan nasara*. ^x 13:17-18b Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Exodo 1:7; 12:31-42; 15:22-17:8; 32:1-33:6; Bilang 11:1-12:16; 14:1-45; 16:1-17:13; 20:1-13; 21:4-9; 25:1-18; Deuteronomio 1:26-2:15. ^y 13:19-20a Deuteronomio 7:1; Josue 14:1-21:45

Samuel.^z 21 Sin sain a panaon, dinawat ra konan Dios a byan nasara nin adi' a mag'uray konra ket bana' ta wanin, pinili' naya nin Dios si Saulo nin anak na ni Cis a puri na ni Benjamin. Adi' raya si Saulo sa luob nin a'pat a pulo' a taon.^a 22 Ket sin ginlat nayan adi' nin Dios, nisili naya si David. Siti a wana nin Dios maipa'ka' kona ni David, 'Siti si David nin anak na ni Jesse, tawo yayti nin makapaririket kongko. Gaw'en na a sarba nin rabay ko.'^b 23 Nituloy na ni Pedro, "Ket saya konran puri na ni Adi' nin David a nibaki' na nin Dios nin mangisalba kontamo nin puri na ni Israel nin bilang sa nipangako' na. Sya, si Jesus. 24 Ba'yo na nin nitarana' a gawa' na ni Jesus, si Juan, nipata-patanda' na konran sarba radlaw sa Israel a pagbabawian raynay kukasalahan ra, mi'sa sara nin pabawtismo.^c 25 Ket sin dandani nayna nin ila'pos ni Juan a gawa' na wana konran tutawo, 'Man'ipa'ka' moyo anganko a si'ko yaynaytaw si mantaga'nan moyon rumate'. Kai, ambo' ako! Bale' main li' nin rumate' nin makapangyayadi' yan tuloy nin adayo' dyan si'ko, ket ni magsirbin manglat nin sandalyas na, kai ako gapo nin maikana.'^d "

26 Wana anamana ni Pablo, "Bubsat, si'kamo nin Judio nin kapada ko nin puri na ni Abraham tan si'kamo nin ambo' nin Judio nin mampangrayo konan Dios, man'ipatandaan nayan pari-pariho kontamo nin Dios a Mabistan Patanda' no pa'no atamo nin maisalba. 27 Saray tutawodlaw sa Jerusalem tan saray pupangulo ra, kai ra nin naalilbi' a si Jesus a Mangingisalba, tan kai ra nin tinarusan a nipadles ran saray prupita a sayti ket binasa-basa konra tepe' nin Awron Painawa no mangrayo sara konan Dios. Ket sa nipangipapati ra kona ni Jesus, natukid rayti a nipadles ran prupita. 28 Mataman no kai ra nin napatutu'wan a main nin kasalahan na nin nepeg nan pakadusawan nin patiti, dinawat ra et kona ni Gubirnadador Pilato a ipapati naya.^e 29 Sin natukid ana nga'min a sarba nin nipadles nin gaw'en kona ni Jesus, nikayupa' rayay bangkay na sa kudos nin nangipasakan ra kona mi'sa raya nin nitabon. 30 Bale' si Dios, pinasubli' naya nin mabyay. 31 Ket sin sinmubli' yayna nin mabyay, sa luob nin umnoy awro, nipa'ki-pa'kit ya konran saraytaw saray nayi kona sin saytaw sa Jerusalem nin nangibwat sa Galilea.^f Sawanin, saray naka'ki-ka'kit kona, man'ibari-barita' ray maipa'ka' kona konran Judio.

32 Ket si'kami anamaet, iti kami komoyo nin ipatandaan miya a Mabistan Patanda' maipa'ka' sa ginwa' na nin Dios sawanin a syay nipangako' na konran saray pupuon tamo. 33 Tinukid nay pangako' na

^z 13:20b Mabasa a maipa'ka' sa saytin panaon sa Manggukom 1:1–21:25; 1 Samuel 1:1–7:17.

^a 13:21 Mabasa et a maipa'ka' sa nipag'adi' na ni Saulo sa 1 Samuel 8:1–10:27.

^b 13:22 1 Samuel 13:13–14; 16:1,12,13; Kanta 89:20   ^c 13:24 Marcos 1:4; Lucas 3:3

^d 13:25 Mateo 3:11; Marcos 1:7; Lucas 3:16; Juan 1:20,27   ^e 13:28 Mateo 27:22,23;

Marcos 15:13,14; Lucas 23:21–23; Juan 19:15   ^f 13:31 Ginwa-ginwa' 1:3

kontamon pupuri ra sin pinasubli' naya nin mabyay si Jesus. Sain a pipa'kaan nin sitaw si wana nin Dios maipa'ka' kona ni Jesus a naisurat sa Ikarwan Kanta a wana,

‘Si'ka, anak kata.

O!, sawanin, pina'get koy nipanuyo' ko komo.’^g

³⁴Main ti et e nin naisurat nin maipa'ka' sa pammasubli' nan mabyay nin Dios kona ni Jesus tan say kai na nin pangiyaburoy a maumok a lalaman na ni Jesus sa nanabunan. Wana,

‘Tbi ko komoyo nin sigurado a masagrado nin bubagay nin nipangako' ko kona ni David.’^h

³⁵Main yayti et e nin nipadles na ni David nin maipa'ka' kona ni Jesus, a wana,

‘Kai mo nin iyaburoy a maumok yay lalaman nan ibabaki' mon tutuo komo.’ⁱ ”

³⁶Nituloy na ni Pablo, “Bubsat, ambo' anaod nin si Adi' nin David a mantukuyen isen ta tanda' tamo a sin nayadi' nayna nin ginwa' ni Adi' nin David a nipagwa' nan Dios kona, nati yayna. Nitabon raya sa nanabunan konran pupuon na ket naumok a lalaman na. ³⁷Bale' si Jesus, a pinasubli' naya nin mabyay nin Dios, kai ya nin naumok a lalaman na.

³⁸Reng'en moyo! Wanti a man'ipatanda' mi komoyo: Yupa' sa ginwa' na ni Jesus, mapirdunayna a kasalanan. ³⁹Anaod, bana' sa ginwa' na ni Jesus, nikwintan kai nin nagkasalanan a si'numan nin mampagmatalek kona. Sain nin kapapa'sar ket kai nin mapamain nin panunumbok tamo nin nagsikabarang nin gugan-gan a naipudir kona ni Moises. ⁴⁰Anaod, pakatalad kamo a kai nin mangyadi' komoyoyti nin naisurat a nipadles ra sin saytaw nin prupita a wana,

⁴¹ ‘Kiten moyoy gaw'en ko, si'kamon kai nin mangimbabaet sa Sarita' na nin Dios!

Maka'ngap kamo ket bale' mati kamo

ta kai moyo nin tepren in nin gaw'en ko sawanin leg'an a mabyay kamo et

mataman no main nin mangibari-barita' komoyo.’^j ”

⁴²Sawanin, sin manlumiwa' sarayna sa sinaguga ran Judio si Pablo tan si Bernabe, dinawat ran tutawo konra a sumubli' sara li' no sumunor a Awron Painawa ta pigaw nin mag'irgo sara li' anamana maipa'ka' sa saytaw sa nibari-barita' ra. ⁴³Ket, sin mampibwat saraynay tutawo, abaw saray Judio tan ambo' nin Judio nin na'wit ana nin peteg sa rilihyon ran Judio a naayat nin kikalamo' konra ni Pablo tan si Bernabe. Ket sarayti, binari-baritaan rasara ni Pablo tan Bernabe nin ituluy-tuloy ra a magmatalek sa kamaungan nan Dios.

^g 13:33 Kanta 2:7   ^h 13:34 Isaias 55:3   ⁱ 13:35 Kanta 16:10   ^j 13:41 Habakuk 1:5

⁴⁴Anaod, sin sumunor a Awron Painawa, dandani sarba ran tutawodtaw sa babali nin Antioquia ket nako nin nangrengel sa minsahi a nangibwat konan Catawan. ⁴⁵Bale', sin na'kit rasara nin Judio a abaw nin tutawo nin nako nangrengel, pinasya nin imbel ra ket kinuntra-kuntra ray nibarita' na ni Pablo tan nag'irgu-irgo saran paninida' kona. ⁴⁶Wanin man, matpel sara lawas nin mag'irgo si Pablo tan Bernabe ket wanra, "Komoyo nin kapada kon Judio nin matkap nin mu'nan ipatanda' ti say a minsahi a nangibwat konan Dios. Ket bana' ta andi' kamo nin akuen ti, mansintinsyawan moyoy lalaman moyon diri nin kai nin maikana' nin manga'mor nin anggan-angga nin byay a iti konan Dios. Sawanin anaod, konran ambo' nin Judio mi ana nin ipatanda' ⁴⁷ta siti nin bibilin nan Dios ket para ya anamaet komi. Wana,

'Nigagara kata nin mag'in nin pa'sar palaway para konran ambo' nin Judio

ta ibaki' kata nin ika' mo nin ipatanda' konran sarban tutawo a maisalba kosara.^k "

⁴⁸Sin narnge' ra in nin saray ambo' nin Judio, pinasyan ririket ra tan nikisalamatan ray minsahi a nangibwat konan Dios. Ket sarba ran saraytaw saray nitalaga nan Dios nin magkamain nin anggan-angga nin byay a iti kona, nagmatalek sara kona.

⁴⁹Ket naitayak a minsahi nin nangibwat konan Catawan sa intiro nan sitaw a lugar. ⁵⁰Bale' sinugsog rasara nin Judio a impurtantin bubbayi nin mampangrayo konan Dios tan saray lulalaki nin ata'gay a pangingikit konra, a masager sara konra ni Pablo tan Bernabe ket mapalakwan rasaradtaw. ⁵¹Sin wanin, pinagpag ra ni Pablo tan Bernabe a ta'pok sa ayi' ra nin mangipa'kit a kai nasaraytaw nin inako' nin Dios a tutawo, mi'sa sara nin nibwat nin nako sa babali nin Iconio. ⁵²Sara anamaet a tumutumbok kona ni Jesus itaw sa Antioquia, napno' sara nin ririket tan peteg a nag'urayan nasara nin Ispirito nan Dios.

Sara si Pablo itaw sa Iconio

14 ¹Sin itaw sara anamaet si Pablo tan Bernabe sa Iconio^m, naku-nako saran lamang nin nangyakay sa sinaguga ran Judio. Ket sa mabistan pangingipapalaway ra sa minsahi nan Dios, abaw saray Judio tan ambo' nin Judio nin nagmatalek konan Cristo. ²Bale' saraytaw saray Judio nin kai nin mamper kona ni Jesus, sinugsog rasaray ambo' nin Judio nin itaw sa babali ta pigaw nin masager sara konran mammemper. ³Ket itaw sara yapo' nin midyo nin na'teng sa Iconio si Pablo tan si

^k 13:47 Isaias 42:6; 49:6 ^l 13:51 Mateo 10:14; Marcos 6:11; Lucas 9:5; 10:11

^m 14:1,6 Sayti say lugar nin Iconio, Listra tan Derbe, ket syudad ti sa nasyon a mantawagen sawanin nin Turkey.

Bernabe ta matpel sara nin nangipata-patanda' maipa'ka' sa ginwa' nan Dios. Ket si Dios binyan nasaran pakayadi' nin makapangwa' nin makapaka'ngap a pammatutuo sa man'ipatanda' ra nin kamaungan na.

⁴Ket natao saray tutawodtaw sa Iconio. Saray umno ra, ayon sara konran apostoles a si Pablo tan si Bernabe; saray raruma anamaet, ayon sara konran Judio.

⁵Konan siin, saray Judio tan saray ambo' nin Judio, a kalamo' rasaray mampag'uray konra, nag'iirgwan ra a sasakiten tan patyen rasaran kudasen nin bato si Pablo tan si Bernabe. ⁶Natandaan ra ni Pablo in nin plano ra kanya' nin nalayo sara nin nako sa syudad nin Listra tan Derbe tan sa kukabaraybay nin lugar sa prubinsya nin Licaonia. ⁷Sa sayti nin lulugar, nipata-patanda' rayay Mabistan Patanda'.

Sara si Pablo itaw sa Listra tan sa Derbe

⁸Sin itaw sara nin mampangipata-patanda' sa Listra, main itaw nin lalaki nin lupoy nangibwat et sin niyanak ya ket kai ya gapo nin makalalako. Nakatekre' ya, ⁹nangrenge' ya kona ni Pablo. Pinastang nayan maong ni Pablo tan na'kit na a mampagmatalek yayti nin tawo a mapaanda' ya, ¹⁰ket nipaksaw nay busis na a wana kona, “Umdeng ka nin matu'rir!” Ket tampor inumdeng ya tan linmala-lalako ya.

¹¹Sin na'kit ra nin tutawo a nagwaan na ni Pablo, wanra nin nita'way sa irgo ra nin Licaonia, “Nanaoy saradti a dios tan nirupa saran tawo!” ¹²Tinawag rayan Zeus si Bernabe a syay pangulo nin dios-dios ra tan tinawag raya anamaet nin Hermes si Pablo a syay ibabaki' nin dios-dios ra bana' ta sya a mag'irgo. ¹³Main nin timplo nin pangraywan ra konan dios-dios ra nin si Zeus sa kaliwa' tamo' nin syudad. Sin sain, si padi' nin mampagsirbi kona ni Zeus, nangawit ya nin bubaka tan kwintas nin buburak itaw sa purta nin timplo ta pigaw nin ida'ton na tan saray tutawo nin ipangrayo ra konra ni Pablo.

¹⁴Sin natandaan ran saraytin apostoles nin wanin a gaw'en ra nin tutawo, binisang ray seket ra nin mangipa'kit a kai sara nin kumpurmi sa sain a gaw'en ra. Mi'sa sara nin nalayo nin nako sa butlay ra nin tutawo tan wanran nag'irgo nin maksaw, ¹⁵“Uamigo, andi' rakami nin raywen nin bilang dios! Tawo kami tamo' nin kapada moyo! Nako kamidti komoyo ta pigaw nin ipatanda' miyay Mabistan Patanda' maipa'ka' kona ni Jesus ket tumgen kamoynan mangrayo konran sarain a kasan magwaan nin dios-dios ket si raywen moyoyna si sibibyay a Dios. Sya a namarsa nin langit tan luta', pati say taaw tan say sarba nin main sa sayti.” ¹⁶Sa linmabas nin panaon, inaburuyan nakamo nin Dios a si'kamon ambo' nan tutawo ket gaw'en moyoy bungat ana nin rabay moyo. ¹⁷Wanin man, man'ipatandaan

ⁿ 14:15 Exodo 20:11; Kanta 146:6

na komoyo no si'no ya ta man-gaw'en nay no ani a maabig para komoyo. Mambyan nakamo nin rapeg tan mumula a no marate' a kuston panaon ket pabungawen na ta pigaw nin main nin kanen moyo tan ta pigaw nin maririket kamo.”¹⁸ Bale' abirno nin wanin a nibarita' ra ni Pablo, napaidap sara nin namaed konran tutawo sa pangrarayo konra.

¹⁹Bale' main nin rinmate' itaw nin Judio nin ibat sa Antioquia sa prubinsya nin Pisidia tan saray raruma sa Iconio. Nasagyat rasaray tutawo nin mag'in nin kuntra kona ni Pablo, ket kinudas-kudas raya nin bato si Pablo mi'sa raya nin ginuruy-guroy nin nirikor itaw sa syudad nin Listra sin say wanra ket nati yayna. ²⁰Bale' sin inaribungbungan raya nin saray tumutumbok kona ni Jesus, nibangon ya tan sinmubli' ya sa syudad. Ket sin sinmunor nin awro, nako sara ni Bernabe sa syudad nin Derbe.

Sinmubli' sara si Pablo sa Antioquia sa Prubinsyan Siria

²¹Nipata-patanda' raya ni Pablo tan Bernabe a Mabistan Patanda' itaw sa Derbe ket abaw saray nasagyat ran nag'in nin tumutumbok kona ni Jesus. Mi'sa sara nin sinmubli' sa Listra, mi'sa sa Iconio, angga et sa Antioquia sa prubinsyan Pisidia. ²²Pinaksaw ra a nakem ran saray tumutumbok kona ni Jesus nin itaw sa sain nin lugar tan binibilin rasara nin dumaer sara sa pammemper konan Cristo. Nibarita' ra et a matkap nin dumalan atamo sa abaw nin dya'dya' ba'yo natamo nin aburuyan nin Dios nin kipag'adi' kona. ²³Ket sa barang saya nin dupong ra nin mammemper, nanuyo' saran pupangulo si Pablo tan si Bernabe. Ket sin nidasal-dasalan rasara leleg nin nagkulasyon sara, nitalek rasaray mammemper konan Uunuren a syayna a mampagmatalkan ra.

²⁴Dinmalan sara sa prubinsyan Pisidia ket nirate' sara si Pablo sa prubinsyan Pamfilia. ²⁵Ket itaw nipatanda' ray minsahi na nin Dios sa babali nin Perga, mi'sa sara nin nako sa babali nin Atalia. ²⁶Nangibwat itaw, sinmaki saran sinmubli' ana sa Antioquia sa prubinsya nin Siria. Itaw sin saytaw ket nidasalan rasara nin saray mammemper a sapa kumon ket antabayan nasara nin Dios sa pangngawa' ra nin trabaho nin nibi na konra a sawanin ket naila'pos rayna.

²⁷Sin rinmate' saraynadtaw si Pablo tan Bernabe sa Antioquia, dininep rasara nga'min a mammemper itaw, tan nibarita' ra nga'min konra a ginwa-ginwa' nan Dios nin pakikalamo' na konra tan say nibi nan Dios nin pagkanawanawa ta pigaw nin saray ambo' nin Judio ket magmatalek sara anamaet kona. ²⁸Ket itaw sara nin na'teng sa Antioquia a kalamo' rasara a tumutumbok kona ni Jesus.

Si Prublima Maipa'ka' sa Pakatkapan nin Paturi'

15 ¹Sin sain, main nin tutawo nin rinmate' itaw sa Antioquia a ibat sa Judea ket mampangyakay sara anamaet konran mammemper.

Wanran sarayti konran mammemper, “Kai kamo nin maisalba no kai kamo nin paturi' nin bilang sa wana nin gan-gan^o nin naipudir kona ni Moises.”

²Kai sara nin nikikumpurmi si Pablo tan Bernabe sa sain nin akay ra ket nag'in nin ma'mot a pididiskusyon ra. Sin wanin, saray mammemper itaw sa Antioquia, nipapasayawan ra a sara si Pablo tan si Bernabe nin kalalamo' rasaray raruman mammemper ket, mako sara sa Jerusalem nin keen ra nin tandaen a disisyon ran apostoles tan saray pupangulo ran mammemper maipa'ka' sa nididiskusyunan radhaw sa Antioquia.

³Sin sain anaod, pinaibwat nasara nin dupong ran mammemper itaw si Pablo. Itaw sara nin dinmalan sa prubinsya nin Fenicia tan Samaria, ket nibari-barita' ra konran mammemper itaw a saray abaw nin ambo' nin Judio ket mampagmatalek sara anamaet ana sawanin konan Dios. Ket saray mammemper, maririket saran tuloy sa sain a narng'e' ra.

⁴Sin rinmate' sara sa Jerusalem si Pablo, maririket rasara nin inako' nin dupong ran mammemper itaw tan saray pupangulo ra, tan saray raruma nin apostoles. Inisturya ra ni Pablo kontra a sarba nin ginwa-ginwa' nan Dios nin pakikalamo' na kontra. ⁵Bale' main nin mammemper itaw nin myimbrosara sa nin grupo ran Pariseo a ipasuet ra nin matkap saran paturi' a mammemper a ambo' nin Judio tan matkap a tukiden ra a raruma et nin gugan-gan a naipudir kona ni Moises.

⁶Konan siin anaod, nagmiting saray apostoles tan saray pupangulo ra nin mammemper ta nag'irgwan ray maipa'ka' sa sain. ⁷Na'teng sara nin nag'iirgo, ket kayadi', inumdeng ya si Pedro tan wana,

“Bubsat, pitanda-tanda' moyo a sin anron panaon ana a linmabas, pinili' nako nin Dios nangibwat kontamo nin ipatandaan koya konran ambo' nin Judio a Mabistan Patanda' maipa'ka' kona ni Jesus, ta pigaw nin mamper sara kona nin sya a Cristo.^p ⁸Ket, si Dios a tanda' na a sarban iti sa kanakman ra nin tutawo, nipa'kit na a mataman nin saray ambo' nin Judio, akuen nasara ta nibaki' nayan miikap kontra a Ispirito na kapada nin nibaki' naya kontamo.^q ⁹Konan Dios, kasan pidumawan tamon Judio tan saran ambo' nin Judio ta bana' ta nagmatalek sara kona ni Jesus, rininggasan nasara sa kasalanan ra kapada nin pangringgas na kontamo. ¹⁰Sawanin, mayin a man'ikwa moyo sa sayan panunubok a Dios bana' sa pammatukid moyo konran tumutumbok kona ni Jesus nin sain say gugan-gan nin pinasyan idap nin tukiden? Ni saray pupuon tamo, mataman et si'tamo, ket kai nin makatukid. ¹¹Ambo' nin manepag a wanin! Tepren tamo a naisalba atamo bana' sa kamaungan na ni Uunuren tamon Jesus kontamo. Ket isalba nasaran lamang anamaet nin Dios a ambo' nin Judio sa wanin nin padalan.”

^o 15:1 Levitico 12:3   ^p 15:7 Mabasa et a maipa'ka' sa sayti sa Ginwa-ginwa' 10:1-43.

^q 15:8 Ginwa-ginwa' 10:44; 2:4

¹²Kasa gapo nin inumbat kona ni Pedro sin nayadi' na nin nibarita' in, no kai nangreng'e' sara tana konra ni Pablo tan Bernabe sa isturya ra maipa'ka' sa makapaka'ngap nin pupaka'kitan nin pakayadi' nan Dios a ginwa-ginwa' na yup'a' konra sin mampangipata-patanda' sara konran ambo' nin Judio.

¹³Ket sin nayadi' sarayna nin nag'irgo, si Santiago anamaet a nag'irgo nin wana,

“Bubsat, reng'en moyoy ibarita' ko komoyo. ¹⁴Nairgo nayna komoyo ni Simon Pedro no pa'no na nu'nun nipa'kit nin Dios a inganga'do na konran saray ambo' nin Judio ta pigaw nin main anamaet konra a mag'in nin tutawo nan diri. ¹⁵Nangyadi' in anaod nin tumekep sa wanan nisurat ra nin prupita nan Dios nin mabasa sa Masanton Kasuratan. Wana,

¹⁶ ‘Mayadi' in, wana nin Catawan, sumubli' ako li'

ta pigaw nin pa'dengen ko anamana a nasida' nin pag'adian na ni David.

Pakandaen koy nasida' tan ipalasta koya

¹⁷ ta pigaw nin sarba ra nin raruma nin Judio ket dumugen rako, ta saray ambo' nin Judio,

ket sinagyat kosara anamaet nin mag'in nin tutawo ko.

¹⁸ Wanin a irgo na nin Catawan nin nipatarusan anan na'teng sin saytaw et.^r

¹⁹Edet,” wanan nituloy ni Santiago, “say ibarita' ko komoyo ket, andi' tamo sara nin pabyatan a ambo' nin Judio nin mampagmatalek konan Dios. ²⁰Say gaw'en tamo ket si manurat atamo konra nin ibarita' tamo a andi' sara nin mangan nin say maiyawa' nin kanen a sayti ket nida'ton nin ipangrayo sa dios-dios, tan andi' ra nin sama'-samaen a lalaman ra yup'a' sa ambo' nin manepeg a pirararay. Andi' sara et nin mangan nin daya' tan nin karni nin pinatin ayep a kai nin pinadaya'.^s ²¹Wanin a dawaten tamo ta say gugan-gan nin nipagamet kona ni Moises ket na'teng anan tuloy a panaon nin mambasawen sa susinaguga tepe' nin Awron Painawa tan man'iyakay sa sarba nin lugar.”

Si Bibilin konran Mammemper a Ambo' nin Judio

²²Ket sin sain anaod, nipapasayawan ra nin saray apostoles, saray pupangulo tan si intiron dupong ran mammemper itaw sa Jerusalem, a mamili' sara nin lulalaki sa grupo ra nin mayi konra ni Pablo tan Bernabe nin sumubli' sa Antioquia. Saray napili' ra ket sara si Judas nin mantawagen et nin Barsabas tan si Silas, a saray mammemper ket ata'gay a pangingikit ra konran saraytin pariho. ²³Main nin surat nin nipa'wit ra konran sarayti a wana,

^r 15:16-18 Amos 9:11,12; Isaias 45:21   ^s 15:20 Mabasa et a maipa'ka' sa saytin akay sa Exodo 34:15-16; Levitico 17:10-16; 18:6-23.

“Si'kami nin apostoles tan pupangulo ran mammemper iti sa Jerusalem,

Pakumustawen mi kamon ambo' nin Judio nin bubsat mi sa pammemper isen sa Antioquia tan sa prubinsyan Siria tan Cilicia.

²⁴Natandaan mi a main saray kalalamo' midti nin nakodsan ket ginulo ray kaisipan moyo ta manwerweren rakamo sa man'iyakay ra. Kai misara nin nibaki' taw nin mako mangyakay isen komoyo.

²⁵Bana' anaod ta wanin, nag'iirgo kami tan nipapasayawan mi a mamili' kami nin ibaki' midsen komoyo nin kalamo' rasara ni mampablyen tamon si Pablo tan Bernabe. ²⁶Sara, man'isanla' ray byay ra sa pagsisirbi ra kona ni Uunuren tamon Jesu-Cristo. ²⁷Ket, saray ibaki' midsen a si Judas tan si Silas, rupan-rupa ra li' nin ibarita' a no ani a iti sa surat mi komoyo. ²⁸Nipaingar nan Ispirito nan Dios komi tan nipapasayawan min nag'iirgwan a andi' mi kamoyna nin pabyatan nin panukiden et sa gugan-gan a maidap nin tukiden. Main ti tamo' say impurtantin tuloy nin ipatukid mi komoyo. Sayti:

²⁹Andi' kamo nin mangan nin animan a nida'ton nin ipangrayo sa dios-dios.

Wanin et, andi' kamo nin mangna' nin daya' tan nin karni nin pinati nin ayep a kai nin pinadaya'.

Andi' kamo nin kiraray nin ambo' nin manepag.

Maabig no tukiden moyoyti.

Wanin ana.”

³⁰Ket pinaibwat rasarayna. Sin rinmate' saradtaw sa Antioquia, dininep rasaray sarba ra nin mammemper tan niparisibi raya konra a surat. ³¹Sin nabasa raya, pinasyan ririket ra bana' sa saytaw say bibilin konra. ³²Sara si Judas tan si Silas a sarayti ket prupita sara, pinagsen ray nakem tan pammemper ran mammemper sa anron pakiirgu-irgo ra konra. ³³⁻³⁴Itaw sara yapo' nin midyo na'teng sa Antioquia, mi'sa sarayna nin sinmubli' konran apostoles sa Jerusalem. Pinaibwat rasara nin mammemper a wanra, “Bindisyunan nakamo kumon nin Dios.”^t

³⁵Bale' nabati' sara si Pablo tan Bernabe. Sara tan abaw saray kalalamo' ra, niyakay-akay tan nipapala-palaway ray minsahi nin nangibwat konan Catawan itaw sa Antioquia.

Niswi' a Kina' ra ni Pablo tan Bernabe

³⁶Napalabas a umnoy bulan, wana ni Pablo kona ni Bernabe, “Sumubli' ata tan bisitawen tasara ta kikiten tay kapapa'sar ra nin bubsat nin

^t 15:34 Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket nailamo' a wanti: *Bale' nipaibati' ya si Silas.*

mammemper sa bubabali nin nangipata-patandaan ta nin minsahi nan Catawan.”³⁷ Say rabay na ni Bernabe ket kalamo' raya si Juan a mantawagen et nin Marcos.³⁸ Bale' andi' ya si Pablo bana' ta si Marcos, kai na nin nituloy a nikkalamo' konra angga sin nayadi' ray gawa' ra, no kai edet, nibwat ya tan linakwanan nasara^u. sin itaw sara sa Pamfilia.³⁹ Bana' konan siin, nakapisangkinian sara si Pablo tan si Bernabe ket nisyay sara. Si Bernabe, si Marcos a kalamo' na, ket sinmaki saran nako sa Cyprus.⁴⁰ Si Pablo anamaet, si Silas a kalamo' na. Nibwat sara kayadi' a saray mammemper ket nidasalan rasara a sapa kumon ket antabayan nasara nin Catawan.⁴¹ Nako sara sa prubinsya nin Siria tan Cilicia tan pinatarig'en ray dudupong ran mammemper sa pammemper ra.

Kalamo' ya si Timoteo sa Nipako nin Mamagsen nin Dudupong

16¹ Sinmunor, nako ya si Pablo tan saray kalalamo' na sa babali nin Derbe, mi'sa sa Listra. Sa Listra, main nin sayay tumutumbok itaw kona ni Jesus a say ngaran na Timoteo. Si ina na saya yan Judio a mammemper, bale' si tatay na, Griego ya.² Mabista a nibari-barita' ran sarba ran mammemper itaw sa Listra tan sa Iconio maipa'ka' kona ni Timoteo.³ Rabay nayan awit-awiten ni Pablo sa keen-keen na kanya' nin nipaturi' naya nin mangipa'kit a peteg a Judio ya. Ginwa' ra in bana' ta sarba ra nin Judio konan sitaw a lugar ket tanda' ra nin kai ya nin tinuri' ta si tatay na ket Griego ya.⁴ Sa lulugar a kina'-kina' ra, nipatapatandaan ra konran mammemper nin ambo' nin Judioytaw say matkap nin tukiden nin nipapagketan ran saray apostoles tan saray pupangulo ran mammemper itaw sa Jerusalem.

⁵ Ket, anaod, napagsen a pagmamatalek ran mammemper, tan nalamu'n nan saraynan nalamu'n nan nin inawru-awro a iti sa dudupong.

Nitungtong nasara nin Dios nin Mako sa Macedonia si Pablo

⁶ Ket, nako sara sa prubinsya nin Frigia tan Galacia si Pablo bana' ta pinaed nasara nin Ispirito nan Dios nin ipatandaan ray minsahi na sa prubinsya nin Asia.⁷ Sin nirate' sara sa lugar nin Misia, rabay ray mako sa prubinsyan Bitinia^v, bale' si Ispirito nan Dios a syan lamang a Ispirito nin iti kona ni Jesus ket pinaed nasara.⁸ Sin wanin, nanulpot sara sa Misia nin nako sa syudad nin Troas.

⁹ Ket sin yabi nin itaw sara sa Troas, na'kit naya ni Pablo nin bara'mo nin taynep a sayay lalaki nin taga Macedonia, a siti ket mandawaten na kona ni Pablo a mako yadtaw konra sa Macedonia ta pigaw nin tulungan nasara.¹⁰ Kayadi' nan bara'mon nanaynep ni Pablo, nagpripara

^u 15:38 Ginwa-ginwa' 13:13   ^v 16:6-7 Sayti si Frigia, Galacia, Asia, Misia, tan Bitinia ket alawang nin sakop nan nasyon a mantawagen sawanin nin Turkey.

kami^w ana nin tampor nin mako sa Macedonia bana' ta mamper kami a man'ibaki' rakamidaw nin Dios, nin ipatandaan miyay Mabistan Patanda' maipa'ka' kona ni Jesus konran tutawodtaw.

Say Pammemper na ni Lydia a Taga Filipos

¹¹Nangibwat sa Troas, sinmaki kamin nako sa isla nin Samotracia, tan sin sinmunor nin awro, nituloy mi a sinmaki nin nako sa syudad nin Neapolis. ¹²Nangibwat sa Neapolis, linmalako kamin nako sa syudad nin Filipos a sayan impurtanti nin syudad itaw konan sitaw a parti nan prubinsyan Macedonia. Nipa'deng yaytin syudad nin gubyirno nan Roma.^x Ket itaw kami nin umnoy awro. ¹³Sin Awron Painawa, rinmikor kami sa syudad tan nako kami sa rigrig nin ilog a sa wami ket main nin pididinep nin dumasal itaw. Main nin bubbayi nin nididinep itaw ket tinmekre' tan nikiirgo kami konra. ¹⁴Saya konran sarayti say ngaran na Lydia, a gindat nin taga babalin Tiatira. Kumirsyanti ya nin mablin Abel nin kulor ubi. Saya yayna nin mangrarayo konan Dios, ket binu'kasan nan Uunuren a kanakman na ket inako' na a nibarita' na ni Pablo. ¹⁵Nipabawtismo ya tan sarba ra nin kabbali na. Ket wana komi, “No tepren moyo a mampagmatalek akon peteg konan Uunuren tamo, mayi kamo kongko ta itaw kamoyna nin magtuloy sa bali ko.” Pinasyan sulit nan managyat komi kanya' nin nayi kami kona.

Say Pakapriso ra ni Pablo tan Silas

¹⁶Sayay awro nin adap midtaw sa lugar nin pididinepan ta pigaw nin dumasal, nasnaan miyay sayay anak nin babayi a aripen ya. Siti ket nasrepan ya nin sayay ispiriton duka' ket mambyan naya nin pakababa' nin mangipadles. Ket saray main nin aripen kona abaw a ma'kitan ra mangibwat sa sain a gawa' na. ¹⁷Tinumbu-tumbok rakami a kalamo' miya si Pablo tan wana nin niburya-buryaw, “Saraytin tutawo, uaripen nasara nin si Sangkata'gayan nin Dios. Man'ipata-patanda' rayay sayan-saya nin padalan no pa'noy pangingsalba nan Dios!”

¹⁸Umnoy awro na nin ginwa' a wanin ket sinumnep ya si Pablo, ket inadap naya tan wana konan ispiriton duka', “Sa pakayadi' na ni Jesu-Cristo, igan-gan ko komo, lumakwan ka kona!” Ket sin sain a lamang, linmakwan ya a ispiriton duka'.

---

^w **16:10** “Kami” wanadi bana' ta si Lucas a syay nanurat konan sitin libro ket kalamo' nayadi si Pablo. ^x **16:12** Bana' ta nipa'deng yay syudad nin Filipos nin gubyirno nan Roma tan ni'ras saran miikap itaw a gumabali nan Roma, bara'mo yaynan lamang nin lugar itaw sa Roma. Main nin riprisintanti na sa gubyirno nan Roma tan iti konran gumabali na a sarban kanepegan a main konran saray itaw sa Roma. Ipapalaway nin sayti a birsikulo 37-39.

¹⁹Sin napipigaw ran saray main nin aripen kona a nakasawan sarayna nin kwartawan, dinakep rasara si Pablo tan Silas tan ginuyugoy rasaran ni'ras sa plasa nin iyadap konran saray mumampag'uray sa syudad. ²⁰Sin itaw sarayna, niyadap rasara konran saray upisyalis nin Romano tan pinarsawan rasara. Saray main nin aripen konan si anak a babayi ket wanra, “Judio sarayti nin tutawo ket mampangibwatan sara nin gulodti sa lugar tamo. ²¹Mampangyakay sara nin kukaugalian nin kuntra sa lulayi tamo nin si'tamon Romano, ket kai tamo nin magwa' nin akuen o tumbuken.”

²²Sin sain, saray abaw nin tutawo nin itaw ket nikiranod sarayna nin sinasakit rasara si Pablo tan Silas. Ket saray upisyalis anamaet nin Romano, linus'ukan rasara mi'sa rasara nin nipasanet-sanet. ²³Sin nasanet-sanet rasaraynan maong si Pablo, nipriso rasara. Ginan-gan rayay gwardya nin bantayan nasaran maong. ²⁴Konan siin nin gan-gan, nikwa nasaradtaw sa anggawan ana sa sarba nin silid sa priswan tan nikwa nay ayi ra sa ubot nin kayo nin nigagara nin itaw para sa sayti nin usar.

²⁵Sin bandan kapiknga' nin yabi, dinmasal sara si Pablo tan nangansyon sara nin pangrarayo konan Dios. Ket nangrenge' saray raruma nin prisu. ²⁶Kapingmatan, rinmayon ya nin pinasyan kasaw ket nayegyeg yan maong a priswan. Naabryan nga'min a purta tan naglat a kadina ra nin sarba ran prisu. ²⁷Nakaimata yay gwardya, ket sin na'kit na nin nakaabri nga'min a purta sa priswan, say wana no nakabulos sara nga'min a prisu. Kanya' nin inuyos nayay ispada na ta mipati yayna. ²⁸Bale' tinma'way ya si Pablo a wana, “Andi' mo nin susudyen a lalaman mo ta iti kami nga'min!”

²⁹Sin sain, nikidawat ya nin tyo' a gwardya mi'sa ya nin nalayo nin sinumrep sa priswan. Tinmalimukod ya sa adapan ra ni Pablo tan Silas a mampamayegpeg ya. ³⁰Mi'sa nasara nin nirikor sa priswan tan tinepet na konra, “Sinyoris, ani a matkap ko nin gaw'en ta pigaw nin maisalba ako?”

³¹Ket wanra kona, “Magmatalek ka konan Uunuren a si Jesus ket maisalba ka tan wanin ra anamaet nin sarba ran kabbali mo.” ³²Ket nipatanda' ra kona tan konra nin sarba ra nin kabbali na a minsahi nin nangibwat konan Catawan. ³³Konan sitaw a lamang nin udas konan sitaw a yabi, kinalap nasara nin sitin gwardya tan inuyasan nay sugat ra. Mi'sa, nipabawtismo ya tan sarba ra nin kabbali na. ³⁴Ni'ras nasara si Pablo tan Silas sa bali na tan pinakan nasara. Pinasyan ririket na pati nin saray kabbali na bana' ta mampagmatalek sarayna konan Dios.

³⁵Kabuklasan, namaki' saran pulis a upisyalis nin Romano nin mako mamarita' konan gwardya a bulusan sarayna si Pablo tan Silas.

³⁶Niparate' nayti nin gwardya konra ni Pablo a wana, “Nigan-gan ran upisyalis nin Romano a ibulos kamoyna. Kanya' nin mako kamoyna tan mititinek kamoyna.”

³⁷Bale' wana ni Pablo, “Nipasanet-sanet rakami sa adapan ran abaw a tutawo mi'sa rakami nin nipriso abirno nin kasan na'kit ran kasalanan mi! Abas in a ginwa' ra lalun-laloyna ta gumabalin Romano kami anamaet! Sawanin, ilyas rakami nin paibwatan? Kai nin magwa' a wanin! Saran diri a matkap nin makodti nin mamulos komi!”

³⁸Nibarita' ran pulis ti nin wana ni Pablo konran saray upisyalis, ket pinasya nin li'mo ra sin natandaan ra a gumabalin Romano sara anamaet anamain si Pablo. ³⁹Kanya' nin nako sara nin nikedawat nin dispinsa konra ni Pablo, mi'sa rasarayna nin niliwa' sa priswan tan dinawat-dawat ra nin lumakwan sarayna konan sitaw a syudad. ⁴⁰Kaliwa' ra ni Pablo tan Silas itaw sa priswan, nako sara sa bali na ni Lydia nin kina' rasara nin binisita a mammemper. Binari-baritaan rasara nin pammaksaw nin nakem ra, mi'sa sarayna nin nibwat konan sitaw a syudad.

Nipa'deng yay Dupong ran Mammemper Itaw sa Tesalonica

17 ¹Dinmalan sara si Pablo sa syudad nin Amfipolis tan Apolonia tan nako sara sa syudad nin Tesalonica a itaw ket main nin sinaguga ra nin Judio. ²Bilang sa man-gaw'en nayna nin gindat ni Pablo, naku-nako ya sa sinaguga. Ket sindo Awron Painawa sa luob nin tulon linggo, nikipapalawayan ya konran tutawodtaw. ³Nipapalaway tan nitudo' nay wana sa Masanton Kasuratan nin nipatarusan na konran tutawo a si syay Cristo ket matkap a mapadya'dya' tan patyen ya, mayadi' bale' ket sumubli' ya nin mabyay. Wana ni Pablo, “Siti si Jesus nin man'ipatandaan ko komoyo, sya in a Cristo.” ⁴Main saray Judio nin nasagyat ket nikipasaya sara konra ni Pablo. Abaw sara et a Griego nin mampangrayo konan Dios a nikipasayan lamang konra, wanin sara et a bubbayi nin ata'gay a pangngikit konradtaw.

⁵Bale' maimbel saray Judio konra ni Pablo, kanya' nin dininep rasaray luku-luko nin walang-walang itaw sa palingki tan nangwa' sara nin gulo sa intiron syudad. Sinrep rayay bali nan sayay tawon say ngaran na ket Jason ta rabay rasaran kalapen si Pablo tan Silas tan iyadap rasara sa dupong ran gumabali. ⁶Sin kai rasara nin ma'kit, ginuyugoy rayan inawit si Jason tan saray raruma konran mammemper konran saray upisyalis sa syudad, mi'sa wanra nin niburya-buryaw, “Sarayti nin tutawo, puon sara nin gulo abirno nin adti, ket nirate' saraynadi sa lugar tamo, ⁷tan pinagtuloy nasara ni Jason sa bali ra. Sarba ra ket mansumubag sa nipataoy nan gan-gan nin Impirador tamo sa Roma ta man'ibarita' ra a main kano nin sakalakon adi' a say ngaran na ket Jesus.” ⁸Nagulo a kaisipan ran saray tutawo tan saray upisyalis sa syudad sin narng'e' rayti. ⁹Ket pinagpyansa raya si Jason tan saray kalalamo' na mi'sa rasarayna nin binulusan.

Nipa'deng yay Dupong ran Mammemper Itaw sa Berea

¹⁰Sin narate' a yabi sin sain, nibaki' rasara nin mammemper si Pablo tan Silas sa babali nin Berea. Sin nirate' saradtaw, nako sara sa sinaguga

ra nin Judio. ¹¹ Saray Judio nin itaw sa Berea, mas mabistay pinanakem ra dyan saray itaw sa Tesalonica ta matetek sara nin mangrenge' sa sarita' na nin Dios, tan inawru-awro, adalen ray Masanton Kasuratan ta pigaw nin tandaen ra no tutuo a man'ibari-barita' na ni Pablo. ¹² Ket abaw sara konran sarayti nin Judio a namper, wanin sara et a abaw nin bubbayin Griego nin ata'gay a pangngikit konra, tan main a lamang nin lulalakin Griego a namper.

¹³ Bale' sin natandaan ra nin Judio nin itaw sa Tesalonica a man'ipatanda' ra ni Pablo a minsahi nin nangibwat konan Dios itaw sa Berea, nako saradtaw tan sinugsog rasaran mangwa' nin gulo a tutawo. ¹⁴ Sin sain, pinaapura rayan mammemper si Pablo nin mako sa pantalan. Bale' pinaibati' sara si Silas tan si Timoteo. ¹⁵ Saray nangaluyon kona ni Pablo, linalamo' raya angga sa syudad nin Atenas. Mi'sa, sinmubli' sarayna sa Berea nin nibibilin na ni Pablo a sumunor saran tampor kona si Silas tan Timoteo.

Nipa'deng yay Dupong ran Mammemper Itaw sa Atenas

¹⁶ Ket leg'an a mantuma'gan ya konra ni Silas tan Timoteo itaw sa Atenas si Pablo, naasikaso nan pinasyan ka'bawan nin imahin nin manraywen ra nin tutawodtaw, ket inmidap a nakem na. ¹⁷ Kanya' nin sin sain, nako ya sa sinaguga tan nikidiskusyon ya konran saray Judio tan konran saray ambo' nin Judio nin mangrarayo konan Dios tan inawru-awro, naku-nako ya sa plasa tan nipata-patandaan nay maipa'ka' kona ni Jesus konran tutawo nin itaw.

¹⁸ Ket main itaw nin saray mangangakay nin pilusupya ran mantawagen nin Epicureo^y tan nin grupon mantawagen nin Estoico^z a dinibati raya si Pablo. Wanra, “Ani a man'ibari-barita' nan siin a mampilabab-labab?” Wanra anamaet nin raruma et, “Mampag'irgo ya layi maipa'ka' konran dios itaw sa raruma nin lulugar.” Wanti a ibarita' ra bana' ta say man'ibari-barita' na ni Pablo ket say wanan itaw sa Mabistan Patanda' maipa'ka' kona ni Jesus tan sa isusubli' nin mabyay. ¹⁹ Ket anaod sinagyat raya si Pablo nin mako sa miting nin Kungsiho ran Pupilusupo itaw sa lugar a mantawagen nin Areopago. Itaw, wanra kona, “Rabay mi nin matandaan in si ba'yon akay a man'iyakay mo. ²⁰ Main in say man'ibari-barita' mo nin sawanin mi tamo' et nin narng'e' ket rabay mi nin matandaan a pipa'kaan.” ²¹ Wanin a wanra bana' ta saray tutawodtaw sa Atenas tan wanin sara et a susan'ili nin mampiikap itaw, say rabay-rabay ra nin gaw'en ket si mangrenge' tan mangisturya nin maipa'ka' sa animan a ba'yo.

^y **17:18a** *Epicureo*: Iyakay ran sarayti a say karigawan a sangkabistawan a gagaran mabyay.

^z **17:18b** *Estoico*: Iyakay ran sarayti a say tutuon mariga ket madumog sa pakabulos sa kaririktan tan irab tan say impurtanti ket maong yay sayay tawo.

²² Sin sain, inumdeng ya si Pablo sa adapan na nin Kungsiho sa Areopago tan nag'irgo ya a wana, "Si'kamon taga Atenas, ma'kit ko a rilihyuso kamo sa sarba nin bagay. ²³ Maibarita' ko a wanin bana' ta sa nipagpasya-pasyar kodti sa syudad moyo, tan sa nipangikit-kikit ko sa lulugar a pangraywan moyo, main nin na'kit kon sayay altar nin itaw ket main nin wantin nakasurat, 'Para Konan Dios a Kai nin Tanda!' Ket siti nin dios a kai moyo nin katanda' a manraywen moyo, kasa anaod nin raruma no kai si Dios nin man'ipatandaan ko komoyo.

²⁴ Sya a Dios nin namarsa nin mundo tan nin sarba nin iti. Sya a Uunuren nin mampag'uray itaw sa langit tan iti sa luta', ket kai ya nin miikap sa pupa'deng a ginwa' nin tawo. ²⁵ Saya et, kasan animan nin ginwa' nin tawo nin matkap na bana' ta sya a mampami nin inanawa tan byay, tan say sarbayna konran tutawo.^a ²⁶ Siti nin Dios, pinarsa naya yapo' a nu'na nin tawo, mi'sa konan siin nin saya nin tawo nangibwat sara nga'min a sarbaynan bakas nin tutawo, tan nitayak-tayak nasaradti sa babo nin luta'. Nikwa-nikwa naynan gindat nin Dios a ketegan nin piikapan ra tan say ka'teng nin piikap radti sa mundo. ²⁷ Pinarsa natamo nin Dios ta pigaw nin dumugen tamoya, ket bana' sa panunumog tamo kumon kona, makatanda' tamoya. Say katutu'wan, adani ya sa barang saya kontamo a Dios. ²⁸ Ga'get na a byay, kimey tan nikatawo nin barang saya kontamo. Bilang in sa wanra nin saray raruma nin turbador moyo. Wanra,

'Sarba tamo, a'nak natamo nin Dios.'

²⁹ Ket bana' anaod ta a'nak natamo, andi' tamo nin ipa'ka' a say kapapa'sar na nin Dios ket bilang tamo' sa imahin a gawa' na nin sayan matudyo' nin tawo mangibwat sa balitok o pirak o bato. ³⁰ Sin saytaw sin panaon a saray tutawo ket kai raya et nin katanda' a Dios, pinalabas na a abas nin gawa'-gawa' ra. Bale' sawanin, man-gan-ganen nasara a sarba nin tutawo sa sarba nin lugar a gurutan rayna a pagkakasalahan ra. ³¹ Wanin ta main nin awron nitanda' nan Dios, a sitaw si tawo nin pinili' na ket sintinsyawan na li' nin kasan pangipuruk-purok a sarba nin tutawo. Nipa'kit nayna nin Dios sa sarban tutawo a gaw'en na in yupa' sa nipamasubli' na nin mabyay konan siin a tawo."

³² Sin narnge' ray wana ni Pablo a pinasubli' nayan mabyay nin Dios a sayay nati ana, main saraytaw saray kinaka'llisan raya, tan main saraytaw anamaet saray wanra kona, "Rabay mi a mangrenge' li' anamanaet sa sain say man'ibari-barita' mo." ³³ Ket nibwat yayna si Pablo. ³⁴ Main konra nin saray nakarnge' kona ni Pablo a tinumper ket nikikalamo' sarayna kona. Saya konra ket si Dionisio nin myimbron Kungsiho sa Areopago, tan saya et konra ket babayi ya a say ngaran na Damaris, tan main sara et a raruma nin namper.

^a 17:24-25 Isaias 42:5; 66:1,2

Nakatanda' nasara ni Pablo si Aquila tan Priscila sa Corinto

18 ¹Ambo' nin na'teng, nibwat yayna sa Atenas si Pablo tan nako ya sa syudad nin Corinto.^b ²Itaw main nin mitraasawan Judio nin taga sa prubinsyan Ponto a nakatanda' na, sara si Aquila tan Priscila. Karate' ra tamol' nin nangibwat sa Italia ta pinalakwan^c nasara nga'min ni Impirador Claudio a Judio nin itaw sa Roma. Ni'sa, binisita nasara ni Pablo ³ket, ta pariho a tingkapan ra, mangangwa' sara nin turda, nikiikap yaynadtaw konra si Pablo tan nikipagtrabaho ya konra. ⁴Tepe' nin Awron Painawa, mako ya sa sinaguga si Pablo nin kidiskusyon yadtaw ta apes nan makumbinsi nasaran pari-pariho nin magmatalek kona ni Cristo a kapada na nin Judio tan saray ambo' nin Judio.

⁵Sin rinmate' sara si Silas tan Timoteo nin ibat sa Macedonia, ni'pos nayna tana ni Pablo a udas na sa pangngipatanda' nin minsahi na nin Dios, a pinatutu'wan na konran kapada nan Judio a si Jesus sya a Cristo nin nipangako' nan Dios. ⁶Bale' sin kai sara nin namper no kai edet, nag'irgwa-irgwan raya nin paninida' kona, pinagpag nay ta'pok sa seket na nin mangipa'kit a kasaynan kabiangan na konra. Wana konra, “No dusawen nakamo li' nin Dios, kasa nin raruman seselen moyo no kai say lalaman moyon diri! Andi' rako li' nin seselen! Mangibwat sawanin, konran ambo' nin Judio akoyna nin mako nin mangipatanda'.”

⁷Linakwanan nasara tan nako ya nin nikipagtuloy sa bali na nin sayay ambo' nin Judio nin mangrarayo konan Dios a say ngaran na ket Ticio Justo. Si bali na ket kadarait nayan sinaguga ran Judio. ⁸Ket si Crispo a syay pangulo sa sinaguga ran Judio, nagmatalek ya konan Uunuren. Wanin sara anamaet a pamilya na tan abaw sara et a raruma nin taga Corinto nin nangrengel' kona ni Pablo ket namper sara, ket nipabawtismo sara.

⁹Sayay yabi, wana nin Uunuren kona ni Pablo a bara'mo ya nin nanaynep, “Andi' ka nin mali'mo! Andi' ka nin tumgen sa pangngipatanda' mo sa sarita' ko, no kai edet, ituluy-tuloy mo ¹⁰bana' ta kalamo' nako. Kasa gapo nin makapama'no komodti ta abaw saray tutawo kodti.” ¹¹Ket niikap yadtaw sa Corinto si Pablo sa luob nin sayay taon tan kapiknga', nin nipapalaway nay minsahi a nangibwat konan Dios konran tutawo.

¹²Sin si Galion ket nag'in syay gubirnadador sa Acaya,^d saray Judio nin ambo' nin mammemper kona ni Jesus, nipapasayawan rayan dinakep si Pablo tan ni'ras raya kona ta pigaw nin sintinsyawan naya. ¹³Wanra

^b **18:1** Sayti si Atenas tan Corinto ket impurtanti nin syudad sa prubinsyan Acaya sa bagatanan nin parti nan nasyon nin Grecia. ^c **18:2** Nangyadi' ti sin mag A.D. 49.

^d **18:12** Nag'uray yayti sin mag A.D. 52-53.

kona ni Gubirnadador Galion, “Siti nin tawo, man'ayaten nasaray tutawo a raywen rayay Dios sa padalan a kuntra sa Lulayi mi.”

¹⁴Mag'irgo yayna kumon si Pablo bale' wana ni Galion konran Judio, “Si'kamo, no say idarom moyo kongko nin ginwa' nan siin nin tawo ket mabyat nin kasalanan o panunubag nin layi, manepeg tamo' a anusan katamo nin reng'en. ¹⁵Bale' bana' ta say kai moyo nin mampipagketan ket maipa'ka' tamo' sa irgu-irgo, ngaran-ngaran tan sa gugan-gan nin naimatawan moyo, makauray kamoynan bukod nin mangrisulbi. Kasan kabiangan ko sa sain.” ¹⁶Mi'sa, pinalakwan nasaraynadtaw sa kurti. ¹⁷Sin sain, nipukpok raya si Sostenes a syay pangulo sa sinaguga ra nin Judio tan sinasa-sasakit raya sa adapan nin kurti, bale' kai nasara gapo nin inasikaso ni Galion.

Sinmubli' sara si Pablo sa Antioquia Mi'sa Nibwat sara anaet

¹⁸Itaw ya yapo' et nin midyo na'teng sa Corinto si Pablo, mi'sa yayna nin nipatanid konran mammemper itaw nin mako ya sa prubinsyan Siria. Kalamo' nasaray mitraasawa nin Aquila tan Priscila. Bale' ba'yo sara nin sinmaki nin rumuran sa bapor, itaw sa barangay nin Cencrea ket nipakiskis ya si Pablo nin paka'kitan a say nipangako' na konan Dios^e ket natukid nayna. Mayadi' in, sinmaki sarayna. ¹⁹Dinmuong sara sa Efeso ket itaw, nabati' sara si Aquila. Leg'an nin itaw ya sa Efeso si Pablo, nako ya sa sinaguga ran Judio tan nikidiskusyon ya konran itaw. ²⁰Sin dinawat ra kona nin itaw ya yapo' sa lugar ra, kai ya nin inmaburoy. ²¹Wanin man, sin mampibwat yayna wana konra, “^fSumubli' akodti li' no iyaburoy nan Dios.” Ket sinmaki ya sa bapor nin nibwat anadtaw sa Efeso.

²²Sin nakaduong yaynadtaw sa Cesarea, dinmiritso ya sa Jerusalem nin binisita nasaray mammemper itaw, mi'sa yayna nin nako sa babalin Antioquia. ²³Ket sin itaw yayna nin midyo na'teng nibwat ya anamanadtaw. Naku-nako ya sa sarban bubabali sa prubinsyan Galacia tan Frigia nin pinagse-pagsen nay pammemper ran tumutumbok kona ni Jesus.

Si Apolos itaw sa Efeso tan sa Corinto

²⁴Sin sain, main nin sayay Judio nin say ngaran na Apolos a rinmate' itaw sa Efeso. Niyanak yayti sa syudad nin Alejandria. Maong ya nin magdiskurso tan abaw a tanda' na sa Masanton Kasuratan. ²⁵Naakayan yayna nin maipa'ka' sa pigagawa' nan Catawan. Pinasyan sulit nan mangipata-patanda' tan kustoy man'iyakay na maipa'ka' kona ni Jesus.

^e 18:18 Mabasa a maipa'ka' konan sitin kaugalian ran Judio sa Bilang 6:1-21.

^f 18:21 *Sumubli'...nan Dios* Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket main nin iti sa u'na na nin wanti a wana: *Kasan sapo a matkap akodtaw sa pista sa Jerusalem bale', sumubli'.*

Bale' say bawtismo tamo' nin tanda' na ket say nipamawtismo na ni Juan.

²⁶Pinasyan tepel na ni Apolos nin nag'irgodtaw sa sinaguga ra nin Judio. Sin narngel' raya ni Aquila tan Priscila, sinagyat raya sa bali ra tan nipapalaway ra nin maong kona a pigagawa' nan Dios a kai na et nin tanda'.

²⁷Naisip na ni Apolos a mako sa prubinsya nin Acaya. Ket saray tumutumbok kona ni Jesus itaw sa Efeso, tinulungan raya tan nanurat sara konran kapada ran mammemper itaw sa Acaya tan dinawat ra a san'ilyen raya si Apolos no rumate' yadtaw konra. Ket sin itaw yayna anaod si Apolos, alaki a naitulong na konran saray namper kona ni Jesus bana' sa kamaungan nan Dios. ²⁸Say ginwa' na, matpel yan nikidiskusyon konran Judio sa adapan ran tutawo, ta pinatutu'wan na konran sarba a man'iyakay na mangibwat sa Masanton Kasuratan a si Jesus sya a Cristo nin nipangako' nan Dios.

Si Pablo itaw sa Efeso

19 ¹Leg'an a itaw ya sa Corinto si Apolos, si Pablo anamaet, sinulpu-sulpot nay bubabalin tatalugtog itaw angga sin nakarate' ya sa Efeso. Ket main nin nadumog nadtaw nin umno ran tumutumbok kona ni Cristo. ²Nitepet na ni Pablo konra, “Nako ya para nin niikap komoyo a Ispirito nan Dios sin tinumper kamoyna kona ni Jesus?”

Ket ni'bat ra kona, “Kai mi nin tanda' a ta sawanin mi tamo' nin narngel' a main nin siin si Ispirito nan Dios.”

³Tepet na anamana ni Pablo, “No wanin ani a nakabawtismwan moyo?”

Ni'bat ra, “Sitaw si nibari-barita' na ni Juan nin pakabawtismo.”

⁴Ket wana ni Pablo, “Say nipamawtismo na ni Juan^g ket paka'kitan nin pagbababawi' sa kasalanan. Bale' nibarita' na konran saray mampangrengel' a matkap a magmatalek sara konan si sumubray kona, a sya anaod si Jesus.”

⁵Sin narngel' ra in nin wana ni Pablo, nipabawtismo sara nin paka'kitan a mammemper sara kona ni Uunuren tamon Jesus. ⁶Nipababo na ni Pablo a gamet na konra, ket nako ya konra a Ispirito nan Dios. Sin sain, nakapag'irgo sara sa nagsikabarang nin irgo tan nibari-barita' ray minsahi nan Dios nin nipatandaan na konra. ⁷Sarayti nin binawtismwan ket maglabinrwa sara nin lulalaki.

⁸Sa luob nin tuloy bulan, naku-nako ya sa sinaguga ra nin Judio si Pablo tan pinasyan tepel na nin nag'irgu-irgodtaw. Nikidisku-diskusyon ya konran itaw nin gagara na a kumbinsyen nasaray tutawo nin mamper sara sa maipa'ka'

g 19:4 Mateo 3:11; Marcos 1:4,7,8; Lucas 3:4,16; Juan 1:26,27

sa pag'aadi' nan Dios. ⁹Bale' main saraytaw saray matib'ey a ulo ra nin kai nin mamper. Nag'irgu-irgo sara nin duka' kuntra sa panunumbok konan siti si Ba'yon Dalan sa adapan ra nin tutawo. Linakwanan nasara ni Pablo ket nitagad nasaraytaw saray tumutumbok kona ni Jesus, tan nituloy nan inawru-awro a pangangkay na itaw sa kwarton pididiskusyunan sa bali na ni Tirano. ¹⁰Wanin nin rway taon, kanya' nin sarba ra nin tutawo sa prubinsya nin Asia, Judio tan ambo' nin Judio, narnge' ray minsahi nan Catawan maipa'ka' kona ni Jesus.

Saray A'nak nan Lulalaki ni Esceva

¹¹Sin sain, binyan nayan Dios nin pakayadi' si Pablo a makagwa' yan naiduman mumilagro, ¹²ket mataman say panyo' o seket nin inusar na, i'ras ran tutawo konran main nin masakit ket umanda' sara tan saray uispiriton duka' ket lumakwan sara konra.

¹³Itaw sa Efeso, main saraytaw saray Judio nin mikadaw-kadaw nin mamalakwan nin uispiriton duka' nin nakasrep konran tutawo. Ket sinari' rayan inusar a ngaran na ni Uunuren nin Jesus. Wanti a wanra, “Sa ngaran na ni Jesus a man'ipata-patandaan na ni Pablo, igan-gan ko komo, lumakwan ka.” ¹⁴Sayti a gawa' ran saray piton a'nak nan lulalaki ni Esceva a sayay pangulo nin padi' ran Judio.

¹⁵Ni'sa, ni'bat na nin ispiriton duka' konra, “Si Jesus, tanda' koya; wanin ya et si Pablo; bale' si'kamo, si'no kamo wadi'?” ¹⁶Ket sitaw si tawo nin nasrepan nin ispiriton duka' linaybo nasara, tan sinasa-sasakit nasara ket natalo sara. Sin wanin, lus'ok-labos tan sugat-sugat sara nin nagsipalayan linmakwan itaw sa bali.

¹⁷Natandaan ti nin nangyadi' nin sarba ran tutawodtaw sa Efeso, Judio tan ambo' nin Judio, ket wanin ana a li'mo ra. Lalo rayaynan rinayu-rayo a Uunuren tamon si Jesus, no si'no ya. ¹⁸Abaw sara konran mammemper a pinaipadar nin nipatutuo ra sa tutawo a adin duka' a ginwa-ginwa' ra. ¹⁹Ket saraytaw saray gindat nin manggagamod, mananantigwa tan raruma et nin albularyo, pinikalamo' ran binunton a lulibro nin inusar-usar ra tan pinuuran ra nin na'kit nin sarban tutawo. Kinwinta ray bili ket maglimampulo' a ribon plata nin pirak^h nga'min.

²⁰Ket anaod, say minsahi nan Catawan, mas lalo anan natanda-tandaan tan mas lalo saraynan inmabaw a mammemper.

Say Pigugulo Itaw sa Efeso

²¹Sawanin sin nayadi' nin nangyadi' in, nidisisyonⁱ ni Pablo a mako sa Jerusalem nin dumalan ya sa prubinsya nin Macedonia tan Acaya. “Ket, kayadi'

---

^h 19:19 Say alaga nan sayay plata ket say alaga nin swildo sa sayay awro nin pagtatrabaho sin saytaw. ⁱ 19:21 nidisisyon...a mako - O: nangimey ya si Pablo mangibwat sa nipaninreg nan Ispirito nan Dios nin mako.

kon makodtaw sa Jerusalem,” wana, “matkap a mako ako sa Roma.” ²² Anaod, pinau'na nasarayna sa Macedonia a rwa konran kukatulungan na a sara si Timoteo tan si Erasto; ket sya, itaw ya yapo' et sa prubinsyan Asia.

²³ Ket sin sain a itaw ya et si Pablo sa Efeso, main nin nangyadi' nin alakin pigugulo bana' sa akay maipa'ka' sa panunumbok konan siti si Ba'yon Dalan. ²⁴ Say nangyadi', main itaw nin sayay mangangwa' nin bubagay a mangusar ya nin pirak, a say ngaran na ket Demetrio. Mangangwa' ya nin timplu-timplo na nin si diosa ran si Artemis'. Main nin tutawon kalalamo' nan mangwa' nin sayti ket abaw a matingkapan ra. ²⁵ Dininep nasara ni Demetrio a tutawo na tan saray raruma et nin kapariho ra a tingkapan. Wana konra, “Bubsat, tanda' moyo nin mabistay byay tamo mangibwat konan siti nin tingkapan tamo. ²⁶ Bale' mangkaimatunan tan mangkarngge-karngge' moyo nin diri a man-gaw'en nan siin si Pablo. Man'ibari-barita' na nin say raywen nin bilang dios a ginwa' nin tawo ket ambo' nin peteg nin dios. Ket abaw saraynay mangkaayat na nin gurutan raynay pangrarayo ra konan diosa tamo, ambo' tamo' nin iti sa syudad nin Efeso no kai sa dandani intiro nin prubinsyan Asia. ²⁷ Ambo' tamo' anaod nin magpiligroyti say paningkapan tamo ta bangli' no kuntrawen rayti nin tutawo, no kai edet, mataman pati si timplo na nin si sangkata'gayan a diosa tamon si Artemis ket mag'in yayan kasan kakanaan. No mangyadi' a wanin ket si diosa Artemis nin manraywen ra nin sarban tutawo sa prubinsyan Asia tan sa intiron mundo, makasaynay kagalangan na.”

²⁸ Sin narnge' ra in nin wana ni Demetrio, pinasyan sager ra ket wanra nin niburyaw “Makapangyayadi' ya si Artemis nin diosa tamon taga Efeso!” ²⁹ Ket say gulo nag'in nin sa intiro nin syudad. Sin na'kit rasaran tutawo si Gayo tan si Aristarco nin taga Macedonia a kalalamo' nasaran mampako ni Pablo sa keen-keen na, dinakep rasara tan ni'ras rasara sa lugar a pididinepan ran tutawo. ³⁰ Rabay nan tuloy ni Pablo a makodtaw bale' kai raya nin inaburuyan nin saray tumutumbok kona ni Jesus nin kalalamo' na. ³¹ Main et nin nibaki' ran saray upisyalis nan prubinsyan Asia nin uamigo na a nangiparate' nin mairot nin dawat ra a andi' ya gapo nin makodtaw si Pablo.

³² Ket sin sain ana, saraytaw saray nididinep ket burya-buryaw sara, bale' sakalakoy man'iburyaw nin saya tan saya ta saray ka'bawan ket kai ra nin tanda' a rason no ambale' a nididinep sara. ³³ Ket, bana' ta saray Judio ket pinaadap raya konran tutawo si Alejandro, dinagdag rayan raruman tutawo ta pigaw nin mag'irgo ya konra. Nisinyas na ni Alejandro konran tutawo a rabay nay mag'irgo. ³⁴ Bale' sin na'kit ran tutawo a Judio yan lamang, ginmuryaw sara anamanaet a tutawo a

wanra, “Makapangyayadi' ya si Artemis nin diosa tamo nin taga Efeso!” Ket niburya-buryaw ra in sa luob nin rway udas.

³⁵Sa ka'tengan, si sikritaryo nin syudad ket napittinek nasaraytaw saray nididinep, ket wana konra, “Kalugaran ko nin taga Efeso, kasan kai nin magtanda' a naipya kontamo nin taga Efeso a pangangasikaso konan timplo na nin si sangkata'gayan a diosa tamon si Artemis tan konan masagradon imahin na nin nanabo' nangibwat sa langit. ³⁶Kasan makapamarita' a ambo' nin tutuoyti say man'ibarita' ko kanya' nin mikaklek kamo tan andi' kamo nin mirunga-runga nin mangimey. ³⁷Ni'ras moyo saradti ti nin tutawo ket kai sara anamaet nin nanakaw itaw sa timplo tan kasa anamaet nin inirgo ran duka' nin kuntra konan diosa tamo. ³⁸Bale' no main wadi' nin riklamo na ni Demetrio tan saray trabahador na kuntra sa si'numan, nakaabri anay kurti tan main anan upisyalis itaw. Mabista no itaw sara nin mako nin magriklamo. ³⁹Ket no main et wadi' nin rabay moyon itepet, saytaw ana li' no mididinep atamo nin sigon sa Layi, ⁴⁰ta sayti nin nangyadi' sawanin ket kuntra sa Layi nin Roma, ket piligruso atamon tuloy. Kasan sapon maparsawan ratamon nangwa' nin gulo nin saray mag'uuray, ket no wanin, kasan maibi tamon rason sa ginwa' tamo.”

⁴¹Kayadi' na nin nibarita' in nin sikritaryo, pinaugot nasarayna sa pammali ra a tutawo.

Say Pako na ni Pablo sa Macedonia tan sa Grecia

20 ¹Sin nayadi' anaytaw say pigugulo sa Efeso, dininep nasara ni Pablo a tumutumbok kona ni Jesus tan pinaksaw nay nakem ra. Mi'sa yayna nin pinatanid konra tan nibwat yayna nin nako sa prubinsyan Macedonia. ²Naku-nako ya sa nagsikabarang nin bubabaliditaw tan pinagse-pagsen nay nakem ran saray mammemper. Nituloy na angga sin nako yayna sa prubinsyan Acaya^k. ³Itaw ya nin tuloy bulan. Nidisisyon nay sumaki nin mako sa Siria ket natandaan na nin man'iplano raya nin patyen nin Judio. Kanya' nin sinilyan nay plano na ket dinmalan yan lumalako sa Macedonia. ⁴Nayi sara kona si Sopater nin taga Berea a anak naya ni Pirro, si Aristarco tan Segundo nin taga Tesalonica, si Gayo nin taga Derbe, tan si Timoteo; wanin ra anamaet ni Tiquico tan Trofimo nin taga Asia. ⁵Nu'na saraynayti tan tinma'gan sara komi sa Troas. ⁶Mayadi' a mantawagen nin Pista nin Pangangan nin Tinapay a Kasan Pammakbo, sinmaki kamin nibwat itaw sa Filipos. Limay awro a napalabas, nirate' kami sa Troas ket nakapidudumog kamiditaw. Itaw kami nin sayay linggo.

Itaw sa Troas, Sinmubli' yan Mabay si Eutico

⁷Sin awron Linggo, si'kamin tumutumbok kona ni Jesus, nididinep kami ta pigaw nin mangan kamin tinapay nin pammanemtem sa nipati

^k 20:2 *Acaya* - Sa Griego: *Grecia*. Siti a prubinsyan *Acaya* tan itaw yay syudad nin Corinto.

na. Sin sain, nangipapalaway ya si Pablo angga sin kapiknga' nin yabi bana' ta mibwat ya kinabuklasan. ⁸Abaw a tyo' sa kwarto nin itaw ya sa ta'gay sa balin nididinepan mi. ⁹Sin sain, main nin sayadtaw nin lalakin malago' et a tinmekre' sa dudungawan nin say ngaran na Eutico. Sa eteng nan nangyakay ni Pablo, nangitungge' yayna si Eutico angga sin mabistaynay elek na ket nanabo' yan nangibwat sa ikatlon grado. Nati yayna nin pinurot ra. ¹⁰Inmarak ya si Pablo tan linmukob ya sa babo na tan yinakup naya. Mi'sa wana ni Pablo konran tutawo, "Andi' kamo nin mapaga. Mabyay ya et." ¹¹Sinmubli' ya sa ta'gay nin bali si Pablo. Nangalap ya nin tinapay nin pammanemtem sa nipati na ni Jesus mi'sa, nangan sara. Nikiirgu-irgo ya konran itaw angga sin mapalaway ana mi'sa yayna nin nibwat. ¹²Sitaw si tububa'yo anamaet, niyugot rayayna sa bali ra nin marigsa, ket matinek a kaisipan ra.

Sa Pakudti-pakodtaw ra ni Pablo, Nirate' sara sa Mileto

¹³Si'kami nin kalalamo' na ni Pablo, sinmaki kamin mu'naynan mako sa babalin Ason, ta nikiturusan yan itaw yayna li' nin rumuran, ket lumalako ya yapo'. ¹⁴Sinna' rakamidtaw sa Ason tan nayi yaynan sinmaki komi ket tinmuloy kami anan nako sa babalin Mitilene. ¹⁵Nangibwat itaw, sinmaki kami anamanaet ket sin sinmunor nin awro linabasan miya a isla nin Quio. Sin sinmunor anamanaet nin awro narate' miya anamaet a isla nin Samos, ket sin napalabas anamana a sayay awro narate' miyay babali nin Mileto. ¹⁶Nidisisyon na ni Pablo a kai yayna nin dumalan sa syudad nin Efeso ta pigaw nin kai yayna nin mi'teng sa prubinsya nin Asia. Mampangapura ya si Pablo ta no magwa' ket itaw yayna sa Jerusalem no Pistan Pentecostes.

Say Patanid na ni Pablo konran Pangulo ran Mammemper sa Efeso

¹⁷Itaw sa Mileto, nangibaki' ya nin nako sa Efeso nin kayaban rasaray pupangulo nin dudupong ran mammemper itaw. ¹⁸Ket sin itaw sarayna wana konra,

"Tanda' moyo no pa'noy nipagkabyay ko leleg a itaw ako komoyo nangibwat sin karate' kodtaw sa prubinsyan Asia angga sin awron nibwat ako. ¹⁹Ginwa' ko a nipagwa' na nin Uunuren kongko a kai ko gapo nin nipata'gay a lalaman kon diri. Abaw a lwa' ko nin tinmuro', tan abaw a dya'dya' nin nirangep ko bana' sa ginwa-ginwa' ran Judio kongko. ²⁰Tanda' moyo et a sa nipangyakay ko komoyo, sa publiko man o sa pammali moyo, niyakay ko komoyo a sarba nin sa angan-angan ko ket para sa kaabigan moyo. ²¹Judio man o ambo' nin Judio, pari-pariho nin binaritaan ko a pagbabawian raynay kukasalanan ra ket gumring sara konan Dios tan matkap a magmatalek sara kona ni Uunuren tamon si Jesus.

²²Ket sawanin, mako ako sa Jerusalem nin katutulok ko sa wanan Ispirito nan Dios kongko. Ket kai ko nin tanda' no ani a mangyadi' itaw kongko. ²³Si tanda' ko tamo' ket si, sa sarban lugar a mangkeen-keen ko, man'ipatandaan nan Ispirito nan Dios kongko a say mantuma'gan itaw kongko ket pakapriso tan pakapadya'dya'. ²⁴Bale' kai ko nin mampanemtemen in bana' ta para kongko ket ambo' nin maalaga a mabyay ako basta magwa' koy man'ipagwa' na ni Uunuren tamon Jesus, siin ket si ipatanda' koyay Mabistan Patanda' maipa'ka' sa kamaungan nan Dios.

²⁵Anaod, si'kamom sarba nin nangipatandaan kon maipa'ka' sa pag'laadi' nan Dios, tanda' kon kai rakoyna li' nin ma'kit. ²⁶Ket ibarita' koynayti komoyo sawanin: Kasa li' nin ubatan ko no main li' komoyo a kai nin maisalba, ²⁷ta kasa gapo nin kai ko nin nipatandaan komoyo maipa'ka' sa plano na nin Dios. ²⁸Pagawan moyoy lalaman moyon diri tan saray sarba ran tutawo na nin Dios nin nipakargo nan Ispirito na komoyo a mammaga rakamon saray tutawo nan Dios nin nipurok na yupa' sa nipamaturu' nan daya' nan diri nin Anak na. ²⁹Tanda' ko nin no kasa akoyna li', main nin makodti komoyo nin kano wadi' ket minsahiro nasara ni Cristo a kapada ray mabayanin atap a uayep ket sidaen rakamo. ³⁰Main anamaet li' nin panaon a sa dupong moyo nin mismo ket main saraytan saray mamarita' nin bula'-bula' ta pigaw nin maibarang rasaran mayi konra a tumutumbok kona ni Jesus. ³¹Kanya' nin pakailag kamo. Panemtemen moyoy nipangyakay ko sa barang saya komoyo sa yabi tan awro, nin abaw a tinmuro' nin lwa' ko sa luob nin tuloy taon.

³²Ket sawanin, bubsat, ipudir katamoyna konan Dios. Si minsahi maipa'ka' sa kamaungan nan Dios, pagsenen nay pammemper moyo, tan si Dios ibi na li' komoyo in say man'isadya' na konran sarba ran nipurok nan tutawo na.

³³Ibarita' ko komoyo, kai ko gapo nin inapes a pirak o balitok o seket nin si'numan. ³⁴Tanda' moyo nin namaturu' akon saynget ko ta pigaw nin matingkapan koy ikabyay mi nin saray kalalamo' ko. ³⁵Sa sarba nin panaon, nipa'kit kon nipaarig komoyo a matkap a tulungan tamo saray mampagkakurang mangibwat sa wanin a ginwa' ko nin pammaturu' kon saynget. Panemtemen moyoy nibarita' na ni Uunuren tamon Jesus nin diri a wana, 'No mami yay sayay tawo konran raruma, makarma' yan adayo' dyan no mangrisibi ya tamo!' "

³⁶Nayadi' ya nin nag'irgo si Pablo, nanalimukod sara nin saray pupangulo ran mampemper tan nikidasal ya konra konan Dios. ³⁷Inmakis sara nga'min a yinakap tan inarkan raya si Pablo, ³⁸mabereng saran tuloy sa nibarita' na nin kai rayayna li' nin ma'kit. Ket niyater rayayna sa bapor.

Pinau-pau'nawan rayan Mampemper sa Tiro si Pablo

21 ¹Nipatanid kami ana konran pupangulo nin dudupong ran mampemper ket sinmaki kami nin diri-diritson nako sa isla nin

Cos. Sin sinmunor nin awro, narate' miya a isla nin Rodas, tan nangibwat itaw ket tinmuloy kami sa Patara. ²Itaw main nin narate' min bapor nin mako sa Fenicia ket rinmuran kami. ³Kaaram, masir'ip miyaynay isla nin Cyprus ket linmabas kami sa bagatanan na nin adap sa prubinsyan Siria. Dinmuong kami sa babali nin Tiro ta magdiskarga yadtaw a bapor. ⁴Dinumog misaray tumutumbok kona ni Jesus itaw ket nikikalamo' kami konra nin nanglinggo. Bana' sa nipaninreg nan Ispirito nan Dios konra, nibarita' ra kona ni Pablo a andi' yayna yapo' nin tumuloy nin mako sa Jerusalem. ⁵Wanin man, sin narate' ana a awro nin pibwat mi, tinmuloy kami nin lamang. Ket niyater rakami nin sarba ran mammemper, lulalaki, bubbayi tan ua'nak anggan sa liwa' nin babali. Sin itaw kami ana sa rigrig nin baybay, nanalimukod kami nga'min tan dinmasal kami. ⁶Mi'sa, nipatanidan kami ana; ket rinmuran kami ana sa bapor, tan sara anamaet, nugot sarayna sa pammali ra.

Nipadles a Pakapriso na ni Pablo

⁷Nangibwat sa babali nin Tiro, nituloy mi a sinmaki ket dinmuong kami sa babali nin Tolemaida. Pinasyar misaray mammemper itaw ket itaw kami nin sayay awro. ⁸Sin tinmumbok nin awro, nibwat kami ket nirate' kami sa babali nin Cesarea. Nagtuloy kami sa bali na ni Felipe a saya nin mangingipatanda' konan Mabistan Patanda'. Saya ya intaw konran saray piton lulalakin pinili' itaw sa Jerusalem nin katulungan ran apostoles'. ⁹Main nin a'pat ran a'nak nan bubalasang a pinayaburan nan Dios nin pakababa' nin mangibarita' nin nipatandaan na konra.

¹⁰Napalabas a umnoy awro ana a itaw kami, main nin rinmate' itaw nin sayay prupita nin ibat sa Judea a say ngaran na Agabo^m ¹¹Ket nako ya komi; kinalap nayay barkes na ni Pablo; mi'sa na nin tinaker nin siti a gamet tan ayi nan diri, kaaram wana, “Man'ipatandaan na nin Ispirito nan Dios a si main nin ikon konan siti, baruren raya li' nin wanti nin saray Judio nin itaw sa Jerusalem, mi'sa raya nin ipagamet li' konran ambo' nin Judio.”

¹²Sin narnge' mi in, nikidawat kamin inganga'do tan saray tagadtaw a andi' yayna nin mako sa Jerusalem si Pablo. ¹³Bale' ni'bat na ni Pablo, “Ambale' a umakis kamo? Andi' moyo kadi' nin patapuen a nakem ko! Nasadya' akon ambo' tamo' nin mabaror no kai mataman et nin matidtag sa Jerusalem no para sa kakanaan na ni Uunuren tamon Jesus.”

¹⁴Sin talaga nin kai miya nin mapaed, tinumgen kami ana ket wami tana, “Say karabayan na nin Uunuren kumon a maunor.”

¹⁵Napalabas a umnoy awro, nagpripara kami mi'sa kami ana nin nako sa Jerusalem. ¹⁶Nayi sara komi a raruma nin tumutumbok kona ni Jesus

¹ 21:8 Mabasa et a maipa'ka' konran saraytin katulungan sa Ginwa-ginwa' 6:1-6; 8:5.

^m 21:10 Ginwa-ginwa' 11:28

itaw sa Cesarea. Sa Jerusalem, ni'ras rakami sa bali na ni Mnason nin itaw a pagtuluyan mi. Taga ya Cyprus tan saya ya konran saray nu'nan nag'in nin tumutumbok kona ni Jesus.

Ginwa' na ni Pablo a Ritwal sa Pakaparinggas sa Jerusalem

¹⁷Sin rinmate' kami anaod sa Jerusalem, maririket saran nangako' komi a buhsat sa pammemper itaw. ¹⁸Sin tinmumbok nin awro, kalamo' rakami ni Pablo nin nako kona ni Santiago. Ket itaw sara a sarba ra nin pupangulo ran mammemper.

¹⁹Mayadi' nasara nin pinakumusta ni Pablo, nibarita' na nga'min konra a ginwa-ginwa' na nin Dios konra nin ambo' nin Judio bana' sa nipangipatanda' na konan Mabistan Patanda' konra. ²⁰Sin narng'e' ray nibarita' na ni Pablo, rinayo rayay Dios. Mi'sa wanra kona ni Pablo, "Tanda' mo, busat, rinibo saraynay kapada tamo nin Judio nin mammemper kona ni Jesus tan matetek sara sa panunukid ra sa Gugangan tamo nin Judio. ²¹Sawanin, narng'e' ra a man'iyakay mo kano konran kapada tamon Judio nin itaw sa lulugar ra nin ambo' nin Judio, a gurutan rayna a panunukid ra sa Gugangan a nipataoy nin nipagamet kona ni Moises ta man'iyakay mosara kano a andi' rasarayna nin turien a a'nak ra tan man'iyakay mo et kano nin andi' rayna nin tumbuken a kukaugalian tamo nin Judio. ²²Ket sawanin, ani kadi' a mabista nin gaw'en? Kasan sapo nin matandaan ra a iti ka.

²³Sapa no wanti e a gaw'en mo: Main nin a'pat ran kalalamo' tamon lulalaki a main nin nipangako' ra nin mairot konan Dios. ²⁴Mako ka sa Timplo a kalamo' mosara tan gaw'en moyo a ritwal nin pakaparinggas sa pangngikit nan Dios bilang sa wana sa Gugangan. Si'kaynay umbat sa bayad-bayadan ra ta pigaw nin maipakiskisan ray ulo ra nin paka'kitan a natukid raynay pangako' ra."ⁿ Ket no wanin, maipa'kit konran tutawo a bula'-bula' taw say narng'e' ra maipa'ka' komo ta mapalaway a mantumbuken mo pa anamain a Gugangan.

²⁵Maipa'ka' anamaet konran mammemper a ambo' nin Judio, nisurat mi ana konra a nipapagketan tamodti intaw maipa'ka' konra. Wami sa surat: Andi' sara nin mangan nin naida'ton nin nipangrayo sa dios-dios, tan andi' sara nin mangna' nin daya' tan nin karni nin pinatin ayep a kai nin pinadaya', tan andi' ra nin sama'-samaen a lalaman ra yupa' sa ambo' nin manepeg a pirararay."^o

²⁶Ket pinaayi nasarayna anaod ni Pablo a lulalaki kona. Sin sinmunor nin awro, ginwa' ray ritwal nin pakaparinggas. Mi'sa, sinumrep ya sa sayay parti nan Timplo ta pigaw nin ipatanda' na konan padi' no ka'no

ⁿ 21:23-24 Mabasa et a maipa'ka' sa sitin kaugalian sa Bilang 6:1-21.

^o 21:25 Ginwa-ginwa' 15:29

nin maila'pos a pitoy awro nin ritwal tan mangipaida'ton ya li' para sa barang saya konra.

Dinakep rayadtaw si Pablo sa Timplo

²⁷Sin say pitoy awro nin ritwal ket adapen ana nin maila'pos, main nin Judio nin taga prubinsyan Asia a naka'kit kona ni Pablo itaw sa sakop nan Timplo ket nanugsog sara nin abaw nin tutawo a dakpen raya si Pablo. ²⁸Nita'way ra, “Si'kamon kapadan Israelita, tulungan rakami! Sya ey taw si tawon mampangyakay abirno nin adti nin kuntra kontamon Judio, sa Gugan-gan tamo tan konan Timplo tamo. Ket sawanin, nangawit ya et iti nin ambo' nin Judio mataman no maiyawa', ket sa wanin siti nin masagrado nin lugar ket ginwa' naya nin kai ana nin maikana' konan Dios!” ²⁹Nibarita' ra a wanin bana' ta na'kit ran kala-kalamo' nayadti ni Pablo sa syudad si Trofimo ^p. a sayay taga Efeso, kanya' nin nipa'ka' ra a ni'ras naya ni Pablo itaw sa sakop nan Timplo.

³⁰Konan siin, nanager sara nga'min a tutawo sa Jerusalem. Nagsikered saran nakodtaw sa Timplo; dinakep raya si Pablo tan ginuyugoy rayan nirikor; mi'sa ra nin nisada' nin tampor a purta. ³¹Patyen rayayna kumon si Pablo bale' main nin nangiparate' konan Kumander ran sundalo' nin Romano a magulo kano sa intiron Jerusalem. ³²Tampor nangayab yan saray Tinyinti Kirnel na tan susundalo' ra tan nangapura saran nako sa kami'nan nin gulo. Sin na'kit rayan tutawo a Kumander tan saray sundalo', tinegnan rayan binugbog si Pablo. ³³Kinadanyan nayan Kumander si Pablo tan dinakep naya, tan nipabaror naya nin dublin kadina. Mi'sa, tinepet na konran tutawo no si'no ya si Pablo tan no ani a ginwa' na. ³⁴Saka-sakalakoy ita'way ran i'bat nin tutawo ket bana' sa kyawkyawan, kai na nin mapapalawayan nin Kumander no anin talagay nangyadi', kanya' nin nigan-gan na konran sundalo' na nin i'ras raya si Pablo sa kampo. ³⁵Sin itaw sarayna sa aydan, inalsa rayan sundalo' si Pablo bana' ta ma'mot nin tuloy a ulo ran tutawo, ³⁶ket wanran man'iburya-buryaw nin mantumumbok, “Patyen tamoya!”

Nidipinsa nay Lalaman nan Diri ni Pablo

³⁷Sin isrep rayayna sa kampo si Pablo, wana konan Kumander, “Main yapo' pa nin ibarita' ko komoyo?”

Inumbat yay Kumander, “Ya, tanda' moy mag'irgon Griego! ³⁸Say wangko no si'kaytaw si Egipcio nin nangipangulo nin pagriribildi sa gubyirno sin ambo' et nin na'teng tan lider ran a'pat a ribon lulalakin di-arnas nin man'umaditaw sa lugar a ambo' nin matawo.”

³⁹Ni'bat na ni Pablo, “Saya ako nin Judio. Niyanak ako sa Tarso, si pitanda-tanda' nin syudad sa prubinsyan Cilicia. Aburuyan rako tana pa nin mag'irgo konran tutawo?”

⁴⁰Ket inaburuyan nayan Kumander. Inumdeng ya sa tukar nin aydan si Pablo tan sininyasan nasara a tutawo nin mititinek sara. Ket sin nititinek sara, nag'irgo ya sa sarita' ra nin Hebreo.

22 ¹Wana ni Pablo, “Bubsat tan mangatua kosara, reng'en rako tana pa nin ipapalaway ko a ubat ko komoyo.”

²Sin narnge' ra a mampag'irgo ya sa sarita' ra nin Hebreo si Pablo, nititinek saran maong ket nituloy nay nag'irgo. Wana,

³“Saya ako nin Judio a niyanak sa syudad nin Tarso sa prubinsyan Cilicia, bale' iti ako nin inmalaki tan nag'adal sa Jerusalem. Si Gamaliel a maistro ko ket niyakay nakon maong maipa'ka' sa Gungan-gan a nibati' ran pupuon tamo kontamo, tan kapada moyo sawanin, matetek kon ginwa' a say wangko ket karabayan nan Dios nin gaw'en ko. ⁴Kanya' nin dinuksa-duksa' tan nipapati-pati kosaray mampanumbok konan siti si Ba'yon Dalan. Dinakep kosara, babayi man o lalaki, tan nipapriso kosara. ⁵Matistigusan rayti nin man'ibarita' ko nin si Sangkata'gayan nin Padi' tan sarba ran myimbrow nin Kungsiho. Saran mismo a nami kongko nin surat para konra nin kapadan Judio nin itaw sa Damasco, kanya' nin nako ako anaod itaw ta pigaw nin dakpen kosaray mammemper kona ni Jesus tan awiten kosaradti sa Jerusalem ta pigaw nin dusawen sara.”⁴

⁶'Bale' sin dandani akoyna nin mirate' sa Damasco, banda nin ugtiawro ana, kapingmatan ana nin siniraan ako nin pinasyan salag nin palaway a ibat sa langit. ⁷Naipalukob ako sa luta', kaaram main nin busis nin narnge' ko a wana, 'Saulo, ambale' a manduksa'-duksaen nako?'

⁸Tinepet ko, 'Si'no kamo, Ser?'

Ket wana nin inumbat, 'Si'ko si Jesus nin taga Nazaret nin manduksaen mo.' ⁹Saray kalalamo' ko, na'kit rayaytaw anaod si palaway bale' kai rayaytaw nin narnge' si busis.

¹⁰Tinepet ko et, 'Uunuren, ani a rabay mo nin gaw'en ko?' Ket wana nin Uunuren, 'Umdeng ka tan mako ka sa Damasco, ket itaw ibarita' nga'min a ipagwa' ko komo.' ¹¹Nabulag ako sin sain bana' konan sitaw si pinasyan salag nin palaway, kanya' nin tinabin rakon kalalamo' ko anggand Damasco.

¹²Itaw, main nin sayay tawon say ngaran na Ananias. Matunong yan tawo nin masuet nan mantumbuken a Gungan-gan tamo ket ata'gay a pangngikit ra kona nin sarba ran Judio nin itaw sa Damasco. ¹³Nako ya kongko, tan naka'deng ya sa dani ko ket wana, 'Busat a Saulo, maka'kit kayna anamanaet.' Ket tampor a naka'kit ako anamana ket na'kit koya.

¹⁴Wana et ni Ananias, 'Si Dios a syay nagsirbyan ran pupuon tamo, pinili' naka nin matandaan moy karabayan na, tan nin ma'kit may si Sayan Kasa Gapo nin Kasalanan, tan nin marnge' moy busis na nin

mag'irgo yan diri komo. ¹⁵Wanin ta gaw'en naka nin tistigos na nin mangipatanda' sa sarba nin tawo sa say nipa'kit tan niparngel' na komo. ¹⁶Ket sawanin anaod, andi' kayna nin paka'teng. Mangimbabaet ka kona nin pabawtismo ka tan nin dawaten mo konan syay Mangingisalba ta pigaw nin ringgasan naka sa kasalanan mo.' Wanin a nibarita' na ni Ananias kongko.

¹⁷Sinmunor, sinmubli' akoynadti sa Jerusalem. Ket sin mandumasa akodtaw sa sakop nan Timplo, main nin na'kit ko a bara'mo akon nanaynep. ¹⁸Na'kit koya si Jesus tan wana kongko, 'Apurawen mo, lumakwan kan tampor iti sa Jerusalem ta saray tutawodti, kai ra nin tepren a ibarita' mo maipa'ka' kongko.'

¹⁹Inumbat ako kona a wangko, 'Uunuren, mamper sara anganko ta tanda' ran peteg a gindat sinre-sinrep koy susinaguga ket dinakep-dakep tan dinuksa-duksa' kosaray mammemper komo. ²⁰Sin pinati ya si Esteban^s. a sayan nangipatanda' nin maipa'ka' komo, itaw ako nin ayon sa nipangmati ra. Si'ko et a namantay nin seket ran saray nangmati kona.'

²¹Bale' wana kongko, 'Mibwat kayna. Ibaki' kata sa adayo', itaw konran ambo' nin Judio.' "

²²Ba'yo na nin nairgo ni Pablo a maipa'ka' konan ambo' nin Judio, nangrengel' saran maong kona a Judio. Bale' sin nitambay nasarayna, nagsiburyaw saray Judio a wanra, "Patyen ya in a tawo! Kai ya in nin manepeng nin mabyay!" ²³Kapresan a man-gumuryaw sara, nibasyu-basyo ray ta'gay nin seket ra tan sinabwa-sabwagan rayan ta'pok sa sager ra kona. ²⁴Sin sain, nigan-gan nan Kumander konran sundalo' a awiten rayayna sa kampo si Pablo tan sanet-saneten raya ta pigaw nin paliwaan ra no mayin nin wantaw nin kuntra kona a man'ita'wa-ta'way ran Judio. ²⁵Ket sin nabaror rayayna si Pablo ta pigaw nin sanet-saneten raya, wana konan upisyal ran sundalo' a naka'deng itaw, "Aburuyan para nin layi a sanet-saneten yay sayay gumabalin Romano nin kai ya et nin nausisa!?"

²⁶Sin narnge' na nin upisyal a wana ni Pablo, nako ya konan Kumander tan wana kona, "Ambale' a ipasamet-sanet maytaw ket saya ya anamain nin gumabalin Romano?"

²⁷Nako yay Kumander kona ni Pablo tan tinepet na, "Page' para a gumabalin Romano ka?"

"O," wana ni Pablo.

²⁸Wana et nin Kumander, "Namayad ako nin abaw ta pigaw nin maibilang akon gumabalin Romano."

"Si'ko bale'," wana ni Pablo, "nangibwat et sin niyanak ako, gumabalin Romano akoyna."

^s 22:20 Ginwa-ginwa' 7:58

²⁹Saraytaw saray mananet-sanet ana kumon kona ni Pablo, apurado nin kinmadayo' sarayna, tan si Kumander, masalak yan lamang ta nipabaror naya si Pablo ket gumabalin Romano ya anamain.

Say Pisublangan ra ni Pablo tan saray Pupangulo ran Judio

³⁰Rabay nan mapiho nin Kumander no anin peteg a man'iparsa ran Judio kona ni Pablo, kanya' nin sin sinmunor nin awro, pinididinep nasara nga'min a Pupangulon Pupadi' tan saray sarba ran myimbro nin Kunsiho. Linukakan nay pangangwardya kona ni Pablo, mi'sa naya nin niyadap konra.

23 ¹Pinastang nasaran maong ni Pablo a nididinep itaw nin pupangulo mi'sa wana, “Bubsat, leg'an koynan mangkabyay tan angga et nin sawanin, tanda' ko nin kusto a gawa'-gawa' ko sa adapan na nin Dios.”

²Sin narngel' na in nin si Sangkata'gayan nin Padi' a si Ananias, nigan-gan na konran saray iti sa dani na ni Pablo a mu'muen raya. ³Wana ni Pablo, “Mu'muen naka li' anamaet nin Dios, si'kadsen nin maong kano wadi'! Nakatekre' kadsen ta pigaw nin usisaen nako nin sigon sa wana sa Gugan-gan, bale' mansubagen moy Gugan-gan sa nipangigan-gan mo a mu'muen ako.”

⁴Ket wanran saray iti sa dani na ni Pablo, “Sukat a mampagsari-saritaan may Sangkata'gayan nin Padi' na nin Dios!”

⁵Wana ni Pablo, “Bubsat, kai ko nin tanda' a sya a Sangkata'gayan nin Padi'. Wanan mabasa sa Masanton Kasuratan, 'Andi' ka nin mag'irgo nin kuntra konan si mampangipangulo komoyo nin tutawo.’^t ”

⁶Na'kit na ni Pablo a saray nididinep itaw nin pupangulo ket Pariseo saray raruma tan Saduseo sara anamaet a raruma; ket wana nin nipaksaw, “Bubsat, saya ako nin Pariseo tan saray mangatua ko ket Pariseo sara.”^u Iti ako sawanin nin mangkausisa' bana' sa pammemper tamo a pasublien sara li' nin mabyay a nunati!”

⁷Kayadi' na nin nibarita' in ni Pablo, nididiskusyon saraynay Pariseo tan Saduseo ket natao yay grupo. ⁸Kai sara nin nitutuno ta saray Saduseo ket kai sara nin mamper a pasublien sara li' nin mabyay a nunati tan kai saran lamang nin mamper a main nin uanghil tan pinarsan kai nin ma'kit. Sara bale' a Pariseo ket mamper sara sa sayti.

⁹Ket kinumsaw anan kinumsaw a pibuburyawan ra. Saray raruma konran Pariseo nin Madudunong sa Gugan-gan wanra, “Kasan ma'kit mi nin kasalanan a nagwa' nan sitin tawo! Angangko main nin ispirito o anghil nin nikiirgo kona!”

¹⁰Sin inmamot anan inmamot a pididiskusyon ra, sinmalak yay Kumander a bangli' no piguguruyan raya si Pablo, kanya' nin ginan-gan

^t 23:5 Exodo 22:28   ^u 23:6 Ginwa-ginwa' 26:5; Filipos 3:5

nasaray sundalo' nan keen raya nin pwirsawan nin kalapen tan isubli' raya sa kampo.

¹¹ Sin yabi sin sain, na'kit naya ni Pablo a Uunuren nin man'umdeng sa dani na. Wana kona, “Paksawen moy nakem mo, Pablo. Nipatandaan moy maipa'ka' kongko iti sa Jerusalem, matkap a wanin nin lamang a gaw'en modtaw sa Roma.”

Si Planon Patyen ya si Pablo

¹² Kabuklasan, main saraytaw saray Judio nin nitatarusan tan sinmamba a kai sara nin mangan o minom leg'an a kai raya nin napati si Pablo. ¹³ Main sara nin masurok nin a'pat a pulo' nin katawo. ¹⁴ Nako sara konran Pupangulon Pupadi' tan saray pupangulo ran Judio, tan wanra, “Nisamba mi a kai kami gapo nin manaway nin kanen leg'an a kai miya nin napati si Pablo. ¹⁵ Kanya' nin si'kamo tan saray myimbro nin Kungsiho, dawaten moyo konan Kumander nin Romano a no magwa' ket awiten rayadti anamana si Pablo ta wamoyo usisaen moya nin maong ta pigaw nin mapiho moyoy maipa'ka' kona. Ket si'kami anamaet, saneban tan patyen miya ba'yo ya nin makarate' iti.”

¹⁶ Bale' si anak nan lalaki nin babayin busat na ni Pablo, narng'e' nayti nin plano ra. Kanya' nin nako ya sa kampo tan nibarita' na kona ni Pablo. ¹⁷ Ket sin sain, kinayaban naya ni Pablo a saya konran upisyal tan wana kona, “I'ras mayti pa nin tumububa'yo konan Kumander ta main nin ibarita' na kona.” ¹⁸ Ni'ras naya anaod nin sarhinto a tumububa'yo konan Kumander, tan wana, “Kinayaban nako nin si priso nin si Pablo tan nipai'ras nayadti ti nin tumububa'yo ta main kano nin ibarita' na komoyo.”

¹⁹ Ket si Kumander, tinabin nayay tumububa'yo tan midyo nikadayo' naya mi'sa wana, “Ani a ibarita' mo kongko?”

²⁰ Inumbat yay tumububa'yo ket wana, “Nitatarusan saray raruma nin Judio a dawaten ra komoyo nin iyadap moya dilap sa Kungsiho si Amay Pablo ta kano wadi' ket usisaen raya nin maong ta pigaw nin mapiho ray maipa'ka' kona. ²¹ Bale' andi' moyo nin aburuyan a dawaten ra ta main nin masurok nin a'pat a pulo' sara konra a mananeb kona. Nisamba ran sarayti a kai sara nin mangan tan minom leg'an a kai raya nin napati si Amay Pablo. Sisasadya' sarayna, say mantaga'n nan ra tana ket say disisyon moyo.”

²² Nibibilin nan Kumander kona, “Andi' mo gapo nin ibarita' abirno nin si'no a nibarita' moyti kongko.” Ket pinaibwat nayaynay tumububa'yo.

Nipagamet ya kona ni Gubirnadador Felix si Pablo

²³ Say ginwa' na nin Kumander, nangayab ya nin rwa ra nin upisyal na tan wana konra, “Isadya' moyo saray rwanyasot a sundalo', sakalako

saray pitumpulo' a magkabayo tan rwanyasot saray mammika ta mibwat kamon mako sa Cesarea mainsan no alas nwibi nin yabi. ²⁴Mangisadya' kamo anamaet nin umno ray kabayo para kona ni Pablo ta iyater moya kona ni Gubirnadador Felix' nin kai gapo nin napa'no." ²⁵Sinmunor, nanurat yan ipa'wit na konan gubirnadador nin wanti a wana:

²⁶"Komo Man-galangen a Gubirnadador Felix:

Nangibwat kongko, si Claudio Lisias.

Kumusta ka?

²⁷Siti si tawo nin nipaiyater ko komo, dinakep raya nin Judio, tan patyen rayayna kumon. Bale' natandaan ko nin saya yan gumabalin Romano kanya' nin kina' miya nin nilibri nin saray sundalo' ko.

²⁸Bana' ta rabay ko nin matandaan no ani a riklamo ra kuntra kona, niyadap koya konran myimbrow nin Kungsiho ra. ²⁹Natandaan ko a kasa anamaet nin nagwa' nan kasalanan nin manepag yan ipriso o patyen, no kai say riklamo ra kona ket say kai ra nin pipapagketan maipa'ka' sa Layi ra. ³⁰Ket sin naiparate' kongko a main nin plano ran patyen ya, nipaiyater koyan tampo isen komo. Nibibilin ko tana konran saray mampangiriklamo kona a isen sarayna nin mako komo.

Wanin tana."

³¹Tinukid ra nin sundalo' a nibibilin konra, ket konan sitaw anaod nin yabi nirate' raya si Pablo sa babali nin Antipatris. ³²Kinabuklasan, sinmubli' sarayna sa kampo a sundalo' nin linmalako; sara bale' a nagkabayo ket inaluyon raya et si Pablo. ³³Nirate' sara sa Cesarea, ket nibi rayay surat konan gubirnadador tan nipagamet rayayna kona si Pablo. ³⁴Binasa naya a surat, mi'sa naya nin tinepetan si Pablo no adti nin prubinsya ya nin taga. Sin natandaan na nin taga Cilicia ya, ³⁵wana kona, "Reng'en ko li' a riklamo komo no iti saraynay mampangiriklamo komo." Ket nipagwardyawan naya si Pablo itaw sa palasyo nin nipapa'deng na sin saytaw ni Adi' nin Herodes.

Pinarsawan raya si Pablo nin saray Judio itaw sa Cesarea

24 ¹Napalabas a limay awro, rinmate' yadtaw sa Cesarea a Sangkata'gayan nin Padi' a si Ananias a main nin kalalamo' nan pupangulo ran Judio tan sayay abugado a say ngaran na Tertulo. Niprisinta ra kona ni Gubirnadador Felix a riklamo ra kuntra kona ni Pablo. ²Sin itaw yayna nin naiyadap si Pablo, nitarana' nayna a nag'irgo ni Tertulo maipa'ka' sa parsa-parsa ra kona ni Pablo. Wana,

"Man-galangen a Gubirnadador, bana' sa kaungan mo nin mampangipangulo komi, main nin katinekan iti sa lugar mi sa anro ana nin panaon, tan abaw a mabistan nangumanan nan nasyon mi. ³Alilbien

v 23:24 Nag'uray yayti sin A.D. 52-56.

mi anggan maka'numan a utang mi nin maong a nakem para sa sarban mabistan ginwa-ginwa' mo sa adtiman. ⁴Kai ko nin rabay nin abaraen kamo, bale' dawaten ko pa a anusan moyo a mangreng'e' sa anted nin ibarita' ko komoyo.

⁵Naimatunan mi a siti nin tawo ket pirwisyo ya. Puon yan pigugulo ran Judio abirno nin adti ya nin mako tan syay lider nan grupo ran mantawagen nin Nazareno; ⁶⁻⁸tan ambo' in tamo', no kai gaw'en nayayna kumon nin basta-basta a Timplo mi, kanya' nin dinakep miya." No usisaen moyo in, mapatutu'wan moyo a sarban riklamo mi kuntra kona."

⁹Ket sara anamaet a Judio nin itaw, tinistigusan ra nin tutuo a sarban nibarita' na ni Tertulo.

Nagdipinsa ya si Pablo kona ni Felix

¹⁰Sininyasan nayan mag'irgo nin gubernador si Pablo kanya' nin nag'irgo ya. Wana,

"Man-galangen a Gubernador, tanda' ko nin abaw nin taon ana a mapteg moyan man-ga'getan ti si nasyon mi, kanya' nin maririket ako nin idipinsa koy lalaman kon diri sa adapan moyo. ¹¹No mangusisa' kamo, mapiho moyo a labinrwan awro tamo' et a napalabas, nako akodtaw sa Jerusalem ta pigaw nin mangrayo ako konan Dios. ¹²Kai rako gapo nin na'kit nin kapada kon Judio nin nikidiskusyon sa si'numan itaw sa sakop nin Timplo o nangwa' nin gulo sa susinaguga ra, o adtiman sa Jerusalem. ¹³Kasan maiprisinta ran pammatutuo sa man'iparsa ra kuntra kongko. ¹⁴Akuen koyti e sa adapan moyo, Man-galangen a Gubernador:

Mampagsirbyan koyay Dios a syan lamang a Dios nin nagsirbyan ra nin pupuon mi nin panunumbok ko konan siti si Ba'yon Dalan a wanra nin saraytin tutawo ket saya nin pakiisyay. Mantepren ko anamaet bale' nga'min a nipataoy nin nipudir kona ni Moises tan say naisurat sa lulibro nin nisurat ran prupita. ¹⁵Bilang anamaet a lamang konran saraytin tutawo, mampagmatalek ako a pasublien na li' nin mabyay nin Dios a sarban tutawo, matunong man o ambo'. ¹⁶Bana' ta wanin, man'ipampususan ko a kasa lawas nin pakabalawan ko sa adapan na nin Dios, wanin et sa tawo.

¹⁷Mayadi' a umnoy taon a kasa akodtaw sa Jerusalem, sinmubli' ako nin nangika' nin tulong nin kwarta konran kalugaran ko tan ta pigaw nin mangida'ton ako konan Dios. ¹⁸Sin kapresan ko a mampangida'ton itaw sa Timplo ta nayadi' koyayna nin ginwa' a ritwal sa pakaparinggas

---

w **24:6-8** Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket nailamo' a wanti: *Sintinsyawan miyayna kumon nin sigon sa wana sa Guga-gan mi*, ⁷ bale' nikibiang ya si Kumander Lisias tan kinalap naya nin pwirsawan komi. ⁸ Ket nibarita' na nin iti miyayna nin iriklamoytin tawo komoyo.

sa kasalanan, main saray Judio nin ibat sa prubinsyan Asia a naka'kit kongkodtaw. Umno ra tamol a tawodtaw tan kasa anamaet nin gulo.^x ¹⁹Saraytaw nin ibat sa Asia, sara kumon a nakodti komoyo nin nagriklamo no main wadi' nin mairiklamo ra kuntra kongko. ²⁰Ket sarayti saray iti sawanin, mabista nin ibarita' ra no ani a ginwa' kon kasusubag a napaliwa' ra sin niyadap ako konran myimbrow nin Kungsiho. ²¹Si kal-la maitudo' ra tamol ket si nita'way ko sa adapan ran myimbrow nin Kungsiho; wangko, 'Iti ako sawanin nin sintinsyawan bana' ta mampagmatalek ako a pasublien sara li' nin mabyay a nunati.' ”

²²Ket sin sain, bana' ta abaw anay tanda' na ni Gubirnadador Felix maipa'ka' konan siti si Ba'yon Dalan, pinatgen nayna yapo' a pangungusisa' kona ni Pablo. Wana, “Mami ako li' nin sintinsya no iti yayna si Kumander Lisias.” ²³Nibibilin na konan sayay upisyal a ituloy rayan gwardyawan si Pablo, bale' andi' raya nin irutan no kai edet, aburuyan rasaray uamigo na nin tulungan raya sa matka-matkap na.

Napriso ya et a Lamang si Pablo

²⁴Napalabas a umnoy awro, sinmubli' yadtaw si Gubirnadador Felix nin kalamo' nayay asawa nan si Drusila a sayay Judio. Nipakayaban naya si Pablo tan nangrenge' ya kona nin nangipapalaway maipa'ka' sa pagmamatalek konan Cristo a si Jesus. ²⁵Bale' sin nag'irgo yayna si Pablo maipa'ka' sa kinamapteg, pagdadangka' sa lalaman nin diri tan sa rumate' li' nin awro nin pangungukom nan Dios, sinmalak ya si Felix kanya' nin wana kona ni Pablo, “Kustoyna yapo' sawanin, ipakayaban kata li' anamana no main nin udas ko.” ²⁶Mantaga-taga'n nan na anamain ni Felix a pasuksukan naya ni Pablo kanya' nin man'ipakayaban nayayna nin man'ipakayaban nin kairgo.

²⁷Napalabas a rway taon, sinilyan nayan gubirnadador ni Porcio Festo' si Felix. Ket bana' ta rabay na ni Felix a mangalap nin rupa konran Judio, pinauryan naya sa priswan si Pablo.

Dinawat na ni Pablo nin Mausisa' nayan Impirador

25 ¹Ket rinmate' ya si Festo sa prubinsyan ga'getan na. Napalabas a tuloy awro, nako ya sa Jerusalem nin ibat sa Cesarea. ²Sin nagmiting sara nin pangangabrasa kona a Pupangulon Pupadi' tan saray raruma konran pupangulo ran Judio, niparate' ra kona a riklamo ra kuntra kona ni Pablo. Masuet ran ³dinawat nin pabor nayna konra a ipaiyater nayadtaw sa Jerusalem si Pablo. Wanin a dawata ra bana' ta plano ra anamanaet nin saneban tan patyen raya si Pablo. ⁴Bale' say ubat na ni Festo konra, “Priso yadtaw sa Cesarea si Pablo. Sa ambo' ana nin

^x 24:17-18 Ginwa-ginwa' 21:17-28   ^y 24:27 Nag'uray yayti sin A.D. 57-60.

ma'teng ket sumubli' akoynadtaw. ⁵Mayi sara li' kongko a pupangulo moyo tan iriklamo ra no main nin ginwa' nan abas nin sitaw nin tawo.”

⁶Itaw ya et yapo' nin walo o mapulo' nin awro sa Jerusalem si Festo mi'sa yayna nin sinmubli' sa Cesarea. Sin sinmunor nin awro sin itaw yayna, tinmekre' ya sa lugar nin panintinsyawan tan nipakalap naya si Pablo. ⁷Sin itaw yayna si Pablo, inaribungbungan raya nin saray Judio nin ibat sa Jerusalem. Nagsikabarang nin mabyat a niparsa-parsa ra kona bale' kasa gapo nin naiprisinta ran pammatutuo.

⁸Wana ni Pablo nin pangidipinsa sa lalaman nan diri, “Kasan animan nin ginwa' ko nin kuntra sa Gugan-gan tamo nin Judio, o sa Timplo, o konan Man-galangen a Impirador nan Roma.”

⁹Rabay na ni Festo a mangalap nin rupa konra nin Judio kanya' nin wana kona ni Pablo, “No magwa' ket mako atamo sa Jerusalem ta pigaw nin itaw ana, sa adapan ko nin bistawen a kaso mo.”

¹⁰Inumbat ya si Pablo, “Iti akoyna sawanin sa kurti nin iti sa sakop nan Roma, ket iti ako nin manepeng nin masintinsyawan. Tanda' moyo nin diri a kasan talagan animan a ginwa' kon kuntra konran Judio.

¹¹No sinubag ko wadi' a layi ket main nin ginwa' ko nin manepeng a pakadusawan ko nin patiti, kai ko nin palaywan a mati. Bale' no kasan katutu'wan a man'iparsa ra kongko, kasan si'numan a main nin pakayadi' nin mangipagamet kongko konra. Dawaten ko nin iyadap akon mausisa' konan Impirador nan Roma.”

¹²Nikiirgo ya yapo' si Festo konra nin mammibilin na, mi'sa wana kona ni Pablo, “Edet, ta dinawat mon iyadap ka konan Impirador, ika' ka konan Impirador.”

Kinmunsulta ya si Festo kona ni Adi' Agripa

¹³Napalabas a umnoy awro, rinmate' saradtaw sa Cesarea si Adi' Agripa^z tan si busat nan si Berenice ta pigaw nin iparate' ray pangangabrasa ra kona ni Festo. ¹⁴Mayadi' a umnoy awro nin itaw sarayna, nibarita' na ni Festo kona ni Adi' Agripa a maipa'ka' sa kaso na ni Pablo. Wana, “Main nin prisodti nin linakwanan na ni Felix. ¹⁵Ket sin nako ako sa Jerusalem, saray Pupangulon Pupadi' tan saray raruma konra nin pupangulo ra, niriklamo raya tan say rabay ra ket sintinsyawan koyan madusa. ¹⁶Bale' nibarita' ko konra a ambo' nin pigagawa' nin Romano a basta sintinsyawan yay sayay tawon man'iriklamo nin kai sara yapo' nin niaadap nin saray mampangiriklamo kona, ta pigaw nin mabyan yan pagkanawanawan ubatan nay riklamo kona. ¹⁷Kanya' nin, sin saray nangiriklamo kona ket nako saradti kongko, kai koyna nin pina'teng. Sin sumunor nin awro sin iti akoyna, tinmekre' ako sa lugar

^z 25:13 Mabasa a maipa'ka' kona ni *Herodes Agripa II* sa Glusaryo.

nin panintinsyawan tan nipakalap koyaytaw si tawo. ¹⁸Sin niaadap sarayna, say wangko no main nin mabyat nin kasalanan nin iparsa ra kona, bale' kasa anamaet. ¹⁹Kal-la say sangkinian ra ket maipa'ka' sa rilihyon ra tan maipa'ka' konan sayay tawon say ngaran na ket Jesus nin nati yayna bale' ipasuet na ni Pablo nin mabayay ya. ²⁰Ket bana' ta kai ko nin tanda' no pa'no koya nin ga'getan a wanin nin kaso, tinepetan koya si Pablo a no magwa' ket itaw yayna nin sintinsyawan sa Jerusalem. ²¹Bale' dinawat na a magmantinidti ta rabay nan maiyadap a kaso na konan Impirador nan Roma. Kanya' nin nigan-gan kon iti ya et nin priso anggan maipaiyater koyayna konan Impirador.”

²²Wana ni Agripa kona ni Festo, “Rabay koya anamaet nin marnge' in nin tawo.”

“Dilap li',” wana ni Festo.

²³Ket, sin sinmunor nin awro, nilibot saran pinagalangan si Agripa tan si Berenice nin nisket sara bilang adi' tan rina, tan sinumrep sara sa kurti nin inaluyon ran atata'gay nin upisyal ran sundalo' tan saray atata'gay nin tutawodtaw sa Cesarea. Nipakalap naya ni Festo si Pablo; ket sin itaw yayna, ²⁴wana ni Festo, “Mapagalang a Adi' Agripa tan sarba moyo nin iti sawanin, iti ya sawanin ti si tawon niriklamo ra kongko nin sarba ra nin Judio sa Jerusalem tan iti man sa Cesarea. Niburya-buryaw ra a kai yayna kano nin manepeg nin mabayay et. ²⁵Bale' sa nipangusisa' ko kona kasan animan nin na'kit ko nin ginwa' na a nepeg nan pakadusawan nin mati. Ket bana' ta dinawat nay maiyadap nin mausisa' sa adapan na nin Impirador nan Roma, ipaiyater koyadtaw. ²⁶Bale' ambo' akon sigurado sa kaso na, kanya' nin niyadap koya komoyo sawanin, laloyna komoyo, Adi' Agripa, ta pigaw nin mayadi' ma nin usisaen ket main nin maisurat ko konan Impirador a syay uunuren ta. ²⁷Wanin ta ambo' nin manepeg, para kongko, a ipaiyater koyadtaw a sayay priso nin kai ko nin maibarita' nin mapalaway no ani a riklamo kona.”

Nidipinsa na ni Pablo a Lalaman nan Diri kona ni Adi' Agripa

26 ¹Ket wana ni Adi' Agripa kona ni Pablo, “Magwa' moyna a mag'irgo nin mangi'deng sa lalaman mon diri.”

Anaod, nita'gay naya ni Pablo a gamet na nin pammagalang na mi'sa wana:

²“Man-galangen a Adi' Agripa, ibilang kon makarma' ako bana' ta sawanin ket maidipinsa koy lalaman kon diri sa adapan moyo kuntra sa sarban man'iparsa-parsa ran Judio kongko. ³Makarma' ako anaod bana' ta mataros moyo nin maong a pigagawa' mi nin Judio tan say pisiswian mi sa tepre-tepren mi. Ket anusan rako pa nin reng'en sa ibarita' ko.

⁴Anaod, sarba ra nin Judio, tanda' ra no pa'no a kabibyay ko mangibwat et sin anak ako ta inmalaki ako sa busel ra, itaw sa lugar

ko tan sa Jerusalem. ⁵Sitatanda' sara tan matistigusan ra no rabay ra, a nangibwat et sin tanda' koyna, nagkabyay ako nin sayay Pariseo. Saray Pariseo a sangkaistriktwan nin grupo sa rilihyon mi. ⁶Bale', sawanin, iti ako nin sintinsyawan bana' ta mampagmatalek ako sa nipangako' nan Dios konra nin pupuon tamo a pasublien nasara nin mabyay a nunati. ⁷Anta sara ket mampagmatalek sara konan siti nin pangako'. Bana' sa sain ket sarba ran puri ra nin labinrway a'nak na ni Israel, mampagsirbyan rayan masulit a Dios sa awro tan yabi. Man-galangen a Adi', bana' anaod sa pagmamatalek kon lamang, man'iriklamo rako! ⁸Ambale' nin maidap moyon tepren a pasublien nasara nin mabyay nin Dios a nunati?

⁹Man-galangen a Adi', si'ko nin diri, sin saytaw ket nipa'ka' ko anamaet a manepeg ko nin gaw'en a sarba nin mababa' ko nin kuntrawen a iyayarunsa nin sayti say maipa'ka' sa katutumbok kona ni Jesus a taga Nazaret. ¹⁰Ket wanin anaod a ginwa' koddaw sa Jerusalem. Binyan rakon pakayadi' nin saray Pupangulon Pupadi' ket nipaprisu-priso kosaray abaw nin tutawo nan Dios, tan nikikumpurmi ako sin sinintinsyawan rasara nin patyen. ¹¹Naku-nako ako sa susinaguga tan dinusa-dusa kosaray itaw ta pigaw nin piliten saran mag'irgon duka' nin kuntra kona ni Jesus. Pinasyan sager ko konra, kanya' nin tinumbu-tumbok ako et konra sa raruma nin nasyon ta pigaw nin dusawen kosaradtaw.^a

¹²^bWanin anaod no ambale' a nako ako sa syudad nin Damasco nin main nin awit kon surat nin mangibarita' a binyan rakon kapangyadian nin saray Pupangulon Pupadi'. ¹³Ket sin ugtiawro, Man-galangen a Adi', sin itaw kami sa dalan, bigra' ana nin main nin na'kit kon palaway nin ibat sa langit nin mas maslag et dyan say palaway nan awro. Siniraan akon siti tan saray kalalamo' ko. ¹⁴Naipalukob kami nga'min sa luta', kaaram main nin busis nin narngel' ko nin nag'irgo kongko sa sarita' nin Hebreo a wana, 'Saulo, ambale' a manduksa'-duksaen nako? Mampaidapen moy lalaman mon diri no wanin ta bara'mo kan sayay kabayo nin mansipawen nayay maserey nin man'ipangambak kona.'

¹⁵Ket wangko kona, 'Si'no kamo, Ser?'

Ket inumbat yay Uunuren a wana kongko, 'Si'ko si Jesus nin manduksa'-duksaen mo. ¹⁶Umdeng ka! Nipa'kit ako komo ta gaw'en kata nin ibabaki' ko tan tistigos ko. Ibari-barita' mo konran tutawo a nika'kit mo kongko sawanin tan say ipa'ki-pa'kit ko et li' komo. ¹⁷Iyagel kata konran Judio tan konra nin ambo' nin Judio nin pangibakian ko komo. ¹⁸Luatan mo li' a mata ra, ket mangibwat sa dedlem, ika' mosara sa palaway tan mangibwat sa sirong nin pakayadi' na ni Satanas ket ika' mosara sa sirong nin pakayadi' nan Dios. Gaw'en moyti ta pigaw

^a 26:9-11 Ginwa-ginwa' 8:3; 22:4,5   ^b 26:12 Ginwa-ginwa' 9:1-19; 22:6-16

nin yupa' sa pagmamatalek ra kongko, pirdunawen a kukasalanan ra tan makakibiang sara konran nipurok nan tutawo nan Dios.' Wanin a nibarita' nan Uunuren kongko."

¹⁹Nituloy na ni Pablo, "Man-galangen a Adi', tinumbok ko anaod nin peteg a gan-gan nan sitaw si nipa'kit kongko nin ibat sa langit. ²⁰Nipata-patandaan koy maipa'ka' kona, nu'na itaw sa Damasco mi'sa sa Jerusalem tan sa intiron prubinsya nin Judea, mi'sa konra nin ambo' nin Judio. Nibari-barita' ko konra a pagbabawian raynay kukasalanan ra tan umarak sara konan Dios, tan ipa'kit ra sa gawa'-gawa' ra a nagbabawian rayna. ²¹Ket sain a rason no ambale' a dinakep rako nin kapada kon Judio sin itaw ako sa sakop nan Timplo tan dandani rako et nin pinati. ²²Wanin man, tumbu-tumbok a inganga'do na nin Dios kongko, kanya' nin iti ako et anggan sawanin nin man'ipatandaan ko in nin kasan pinilian, konran atata'gay o ayuyupa' man nin tutawo. Kasan raruman man'ipatandaan ko no kai saytaw say wana intaw nin mangyadi' ni Moises tan saray prupita. ²³Say nibarita' ra ket, si sya a Cristo nin nipangako' nan Dios, matkap a mangirangep ya nin dya'dya' tan patyen ya, bale' sya a sangkau'nawan nin sumubli' nin mabyay tan ipatandaan na sa sarban tutawo a maipa'ka' sa pakaisalba, konan siin ket namalaway ya kontamon Judio tan konran ambo' nin Judio."^c

²⁴Sin sain a mampag'irgo ya et si Pablo nin pangidipinsa na sa lalaman nan diri, nipana'way naya ni Gubirnadador Festo a wana, "Nasida' anay ulo mo, Pablo! Sinida' nin nalabas a kaungan mo!"

²⁵Inumbat ya si Pablo, "Kai nin nasida' a ulo ko, Man-galangen a Gubirnadador Festo. Irgo nin limpyon tawo a man'ibari-barita' ko tan sayti ket pulos nin tutuo." ²⁶"Man-galangen a Adi' Agripa, tanda' ko nin tanda' moyoyti say nibari-barita' ko kanya' nin kai ako nin mag'alangan nin mag'irgo komoyo. Sigurado ako nin natandaan moyo a sarban nangyanangyadi' ta kai ti nin nangyadi' nin niyadi-adi. ²⁷Man-galangen a Adi' Agripa, mamper kamo para sa niyakay ran prupita maipa'ka' konan Cristo? O', sigurado ako nin mamper kamo."

²⁸Inumbat yay Adi' kona ni Pablo a wana, "Sa madali' a panaon, rabay nako layi nin pag'inen nin Cristiano!"

²⁹Ket wana ni Pablo, "Sa madali' man o sa ma'teng a panaon, idasal ko konan Dios a sapa kumon ta si'ka, Man-galangen a Adi', tan sarba ran saray mampangrenge' iti kongko sawanin ket mag'in kamo kumon nin mammemper kona ni Cristo nin bilang kongko, pwira a maipriso kamo."

³⁰Konan siin, inumdeng yayna si Adi' Agripa, si Gubirnadador Festo tan si Berenice tan saray raruma et nin itaw ta mibwat sarayna. ³¹Sin manrumikor sarayna wanra sa saya tan saya, "Kasan ginwa' nan siin

^c 26:23 1 Corinto 15:20; Isaias 42:6; 49:6

nin tawo nin matkap nin pakapatyan o pakaipriswan na.”³² Wana ni Adi' Agripa kona ni Gubirnadador Festo, “No tamo' a kai na nin dinawat ni Pablo a iyadap ya konan Impirador nan Roma, maibulos yayna kumon.”

Inawit ya si Pablo sa Roma

27 ¹Sawanin, sin naidisision a sumaki kami nin mako sa Italia, nipagamet ya si Pablo tan saray raruma et nin priso konan sayay upisyal nin grupo ran sundalo' a mantawagen nin “Sundalo' nan Impirador,” a say ngaran na Julio. ²Itaw sa Cesarea, rinmuran kami sa saya nin bapor nin ibat sa Adramicio a siti ket adap na sa saka-sakalakon pwirto sa prubinsya nin Asia. Kalamo' miya ni Pablo si Aristarco nin taga Tesalonica sa prubinsyan Macedonia. ³Sin sinmunor nin awro, dinmuong kami sa babali nin Sidon. Naundo' ya si Kapitan Julio kona ni Pablo, ket inaburuyan nayan pasya-pasyaren nasaray uamigo nadtaw ta pigaw nin mabyan rayan say matka-matkap na. ⁴Ket nibwat yadtaw a bapor nin rinuranaan mi. Bana' ta sungsong yay siri, nangliklik kami sa rigri-rigrig nan isla nin Cyprus nin masalipne' sa siri. ⁵Linabasan mi a temben nin prubinsyan Cilicia tan Pamflia, mi'sa kami nin dinmuong sa syudad nin Mira sa prubinsyan Licia. ⁶Itaw si upisyal ran sundalo', main nin nadumog nan bapor nin ibat sa Alejandria a adap na sa Italia ket niyalis nakamin niruran konan siti.

⁷Maedeed a kadadaras mi sa luob nin abaw a awro ket idap mi ba'yo kami nin nirate' sa temben nin babali nin Cinido. Bana' ta sungsong ya anamanaet a siri, itaw kami nin dinmalan sa rungos nin Salmon, linmiklik kamin nangrigri-rigrig sa isla nin Creta nin masalipne' sa siri. ⁸Nangrigri-rigrig kami, ket idap mi ba'yo kami nin nirate' sa sayay lugar a mantawagen nin Mabistan Duduungan itaw sa danin syudad nin Lasea.

⁹Abaw ana a awro nin nikaatrasa mi ket nayadi' anay panaon nin pagkukulasyon.^d Kayadi' nan siin nin panaon, pilgruso ana a sumaki, kanya' nin mapilit nin wana ni Pablo konra nin upisyal, ¹⁰“Uamigo, ma'kit ko a pilgruso no ituloy tamoy kasasaki tamo ket abaw a mapirdi nin karga tamo tan kona nin bapor, tan magwa' a ma'met et a byay tamo.” ¹¹Bale' mas rinng'e' nan upisyal ran sundalo' a irgo ra nin si Kapitan nan bapor tan si main nin ikon konan bapor dyan say wana ni Pablo. ¹²Bana' ta si lugar nin dinuungan mi ket ambo' yan mabistan pamalabasan nin tyimpon maray'ep, rabay ran ka'bawan a ituloy mi anay sumaki awa' lamang a mirate' kami sa Fenix. Duduungan yayti sa isla nin Creta a adap ya sa amyanan nin panrupan tan sa bagatanan nin panrupan ket magwa' yan palabasen a tyimpon maray'ep iti.

^d 27:9 *Panaon nin pagkukulasyon*: Pista yayti nin silibrawen sa suyot nin parti nan Septyembre o sa tarana' nin Oktubre.

Si Bagyo sa Taaw

¹³Sin sain, sumiplu-siplog ya tamo' a timog kanya' nin sa wanra ket magwa' raynay tumuloy sa gagara ran keen. Kanya' nin inarwas raynay pundo tan nangrigri-rigrig sarayna sa islan Creta.

¹⁴Bale' ambo' nin na'teng, rinmate' yay pinasyon kasaw nin sirin dugudog nin ibat sa isla, ¹⁵ket inasok nayay bapor. Kai ya nin makasungsong sa siri kanya' nin pinauryan miyayna nin mipadpad. ¹⁶Pinairigrig kami sa adanin salipne' nin parti nan isla nin Cauda, mataman nin maidap ket nipamuspusan mi nin naisapwat ya sa bapor a buti. ¹⁷Sin naisapwat rayaynay buti, tinaker rayan namalibed nin rubir a bapor ta pigaw nin kai ya nin mawagwag. Sa li'mo ra nin misadsad ya sa bengbeng sa damir nin Libya, niluslos ray layag tan pinalasta ray agamiren ket kutaw-kutaw kami tana. ¹⁸Ket, sin kabuklasan, sin kasan pa'watan na nin bagyo, ninabu'-nabo' raynay raruma nin kargaminto. ¹⁹Sin sinmunor nin awro ket wantaw et nin lamang a tyimpo, kanya' nin ninabu'-nabo' raynay raruman agamiren. ²⁰Abaw a awro nin kai miya nin na'kit a awro tan kai kami nin naka'kit nin bituen ta talagan kasan pa'watan na nin bagyo, ket mas lalo kami anan nakasawan nin ilalon malibri et.

²¹Abaw a awro ana a kai sara nin nangan, ket sin sain, inumdeng ya si Pablo tan wana konran kalalamo' na sa bapor, "Kalalamo', no rinumnge' kamo tamo' kumon kongko ket kai atamo kumon nin nibwat itaw sa Creta, kai atamo kumon nin napaidap tan napirdyan nin wanti. ²²Bale' siti sawanin a ibarita' ko komoyo: Paksawen moyoy nakem moyo. Kasa gapo nin si'numan kontamo a maka'met nin byay na; wanin man si bapor ket mawagwag ya. ²³Maibarita' kon wanin bana' ta si sayay anghil na nin Dios nin main nin ikon kongko tan syay mampagsirbyan ko, nipa'kit ya kongko nayabi, ²⁴ket wana kongko, 'Andi' ka nin mali'mo, Pablo! Matkap a umadap ka konan Impirador. Alang-alang komo, isalba na nin Dios a byay ra nin sarba ra nin kalalamo' modti sa bapor.' ²⁵Kanya' nin mipatpel kamo, bubsat! Mampagmatalek ako konan Dios a mangyadi' a sarba nin bilang sa nibarita' na nin anghil. ²⁶Bale' matkap a maipadpad atamo sa sayay isla."

²⁷Ikalabin'a'pat a awro mi anan iti sa butlay nin Taaw Mediteraneo nin man'iyatur-anor nan bagyo. Sin banda nin kapiknga' nin yabi, naidyawan ran saray tripulanti a adani kami ana sa abay. ²⁸Say ginwa' ra, tinukod ray kaarman nin ranom ket na'kit ran rwampulo' nin dupa. Nainsanan nin buga' tinukod ra anamana ket labinliman dupa ana. ²⁹Masalak saran bangli' no misadsad sara sa babato kanya' nin nangingabo' saran a'pat ray pundo sa ulin. Nidasal-dasal ra nin buklas ana kumon.

³⁰Ket saray raruma konran tripulanti naisip ran lakwanan rayayna a bapor, kanya' nin nikayupa' rayay buti a kano wadi' ket manginabo'

saran pundo sa dulong. ³¹Sin sain, wana ni Pablo konan upisyal tan konran sundalo' na, “No kasa saradti in, kai atamo gapo nin malibri.” ³²Kanya' nin pinutol ran sundalo' a rubir na nin buti tan pinauryan raya nin naanor.

³³Sin dandani ana nin parbangon, masuet nan dinawat-dawat ni Pablo sa sarba a mangan ta mangan sara. Wana, “Labin'a'pat a awro ana nin aburido kamon mantuma'gan tan kai kamo nin mampangan. ³⁴Sawanin, ibarita' ko komoyo, mangan kamo ta pigaw nin main nin kasaw moyo nin umadap sa saytin idap; kasa gapo nin mangno komoyo.” ³⁵Kayadi' na nin nibarita' in ni Pablo, nangalap ya nin tinapay, tan sa adapan nin sarba ket nikisalamat ya konan Dios. Mi'sa, namping ya tan kinnan na. ³⁶Napaksaw a nakem nin sarba ket nangan sara. ³⁷Rwanyasot tan pitumpulo' tan a'nem kami nga'min. ³⁸Sin nayadi' sarayna nin nangan, ninabu'-nabo' rayna sa taaw a karga ra nin trigo ta pigaw nin yum'an yay bapor.

Nawagwag yay Bapor

³⁹Sin mapalaway ana, main nin natamuraw ra nin luta' bale' kai ra nin maalilbi' no anin lugaran ya. Bale' itaw main nin na'kit ran bunganga' nin ranom a bubuyangin ya kanya' nin naisip ra nin isadsad rayadtaw a bapor no magwa'. ⁴⁰Kanya' nin binulusan ray pundo tan winarwar ray taker nin ugit. Binuka' ray layag sa adapan ta pigaw nin awiten nayan siri a bapor sa abay. ⁴¹Bale' naisadsad ya sa bubuyangin tan naikutkot ya a dulong ket kai yayna nin makaalis. Winagwag ya anamaet nin alalakin daluyon a ulin.

⁴²Sin wanin, naisip ran sundalo' a patye-patyen rasaraynay priso ta pigaw nin kasa konra a makatangoy nin malayo. ⁴³Bale' rabay nan upisyal a mabay ya si Pablo, kanya' nin pinaed nasaray sundalo' sa plano ra. Nu'na nasaran pinalukso nga'min a magtanda' nin tumangoy ta pigaw nin mako sarayna sa abay. ⁴⁴Saray kai nin magtanda' nin tumangoy, pinangalap nasaran pipatawan ran kayo o raruman parti nan sida' nin ulin nan bapor. Wanin a ginwa' angga sin nakaabay kami nga'min.

Say Tulong nan Dios Yupa' konran Taga Malta

28 ¹Sin nakaabay tan libri kami ana, natandaan mi a say ngaran nan sitaw nin isla ket Malta. ²Pinasyan kamaungan ra komi nin saray tutawodtaw. Bana' ta rapeg tan maray'ep, namuor sara tan inasikaso rakamin maong.

³Nako ya nin nangalap nin sakaawit nin kayo si Pablo, ket sin ikwa nayna sa apoy, main nin linumwa' nin ulay bana' ta ma'mot, ket kinayat naya sa gamet si Pablo tan itaw ya nin katin-katin. ⁴Sin na'kit ran

tutawodtaw a katin-katin yay ulay sa gamet na ni Pablo, wanra sa saya tan saya, “Mangmamati yayti anganko nin tawo, ket mataman no nalibri ya sa bagyo sa taaw, kai nin iyaburoy nin langit a mabyay ya et.”

⁵Bale' niweleg naya tamo' ni Pablo a ulay sa puor nin kai ya gapo nin nangno. ⁶Tinaga-tagangnan ran tutawo nin mabaya'-baya' ya si Pablo o matumba nin nati ana. Bale' sin na'teng saraynan mantuma'gan ket kasan nangyadi' kona ni Pablo, nasilyan a man'ipa'ka' ra kona. Wanra, “Saya ya nin dios!”

⁷Ambo' nin adayo' itaw sa kami'nan mi a luta' nan si pangulo konan sitaw nin isla a say ngaran na Publio. Bana' sa kamaungan na, pinagtuloy nakamin tuloy awro sa bali na. ⁸Sin sain, nakaida' yay tatay na ni Publio ta mangka'mu-ka'mot tan mitakli' ya. Kina' naya ni Pablo sa kwarton kami'nan na; nidasalan naya tan nipababo nay gamet na kona, ket sin sain a lamang inmanda' ya. ⁹Bana' konan siin nin nangyadi', nagsirate' saray raruma et nin main nin masakit itaw sa isla, ket pinaanda' nasara nga'min. ¹⁰Abaw a narisibi min paka'kitan nin pammagalang ra, tan sin mibwat kami ana konan sitaw nin lugar, nibi ray sarban matkap mi sa pagbibyahi mi.

Nakarate' ya si Pablo sa Roma

¹¹Itaw kami konan sitaw nin isla nin tuloy bulan, mi'sa kami nin nibwat ana nin ruran nan sayay bapor nin ibat sa Alejandria a namalabas nin panaon nin maray'ep iti sa isla. Say ngaran nan bapor a ibat sa ngaran ran dios-dios a singin ket Castor tan Polux. ¹²Dinmuong kami sa syudad nin Siracusa^e ket itaw kami yapo' nin tuloy awro. ¹³Kaaram, nituloy mi ana a sinmaki ket nirate' kami sa babali nin Regio^f. Sin sinmunor nin awro, bulon miyay timog ket nirate' kami sa duduungan nin Puteoli sa luob nin rway awro. ¹⁴Ket itaw main nin nadumog min mammemper kona ni Jesus ket sinagyat rakami nin itaw yapo' nin pitoy awro. Mi'sa, nangibwat itaw, nituloy mi ana a kappika' mi sa Roma.

¹⁵Sin natandaan ran saray mammemper itaw sa Roma a rumate' yayna si Pablo, main saraytaw saray sinumna' komi sa Palingki nin Apio, tan main sara et a sinumna' komidaw sa mantawagen nin Tulon Balin Pagtutuluyan.^g Sin na'kit nasara ni Pablo, nikisalamat ya konan Dios tan kinumsaw a nakem na.

¹⁶Sin nirate' kami sa Roma, naaburuyan yan miikap si Pablo no adti na nin rabay, tamo' ta main nin gwardya na.

Say Kiirgo na ni Pablo konran Judio nin itaw sa Roma

¹⁷Napalabas a tuloy awro, sinagyat nasara ni Pablo a pupangulo ran Judio nin itaw sa Roma ta pigaw nin miaadap sara. Ket sin niaadap

---

^e 28:12 Itaw yayti sa isla nan Sicily. ^f 28:13 Itaw yayti sa bagatanan nin parpar nan Italia. ^g 28:15 *Tulon Balin Pagtutuluyan* - O: *Tres Tabernas*.

sarayna wana konra, “Bubsat, mataman no kasan ginwa' kon animan nin kuntra konran kapada tamon Judio o sa kaugalian nin naimatawan tamo konran pupuon tamo, nipagamet rako nin sayay priso mangibwat itaw sa Jerusalem konran upisyalis nin gubyirno nan Roma. ¹⁸Mayadi' rako nin inusisa' nin upisyalis nin Romano, bulusan rakoyna kumon ta kasa anamaet nin napaliwa' ran ginwa' ko nin nepeg kon pakadusawan nin patiti. ¹⁹Bale' kai sara nin nikikumpurmi a pupangulo tamo nin Judio, kanya' nin napilitan ako nin dinawat kon iyadap akon mausisa' konan Impirador nan Roma.^h Kasa gapo nin riklamo ko kuntra konran kapada tamon Judio. ²⁰Bana' sa wanin nin nangyadi' a rason nin dinawat kon makaadap tan makairgo katamo. Bana' sa pagmamatalek ko sa nipangako' nan Dios kontamon puri na ni Israel a peteg nin rason a nakakadina ako.”

²¹Ket wanra kona, “Kasa gapo nin narisibi min surat nin ibat sa Judea nin mangibarita' nin maipa'ka' sa sain a nangyadi' komo. Mataman anamaet nin saray kapada tamon Judio nin ibat itaw, kasa gapo nin nakairgo, o nag'irgo man nin kuntra komo. ²²Edet, rabay min marnge' no ani a wamo ta tanda' min abirno nin adti ket abaw a man'ibari-barita' ra nin tutawo nin kuntra konan siin si grupo moyo.”

²³Sin sain, nangitanda' sara nin awro nin piaadap ra anamanaet. Ket sin narate' yay awro, abaw saray nako sa balin mampiikapan na ni Pablo. Nikakaawro nan nipata-patandaan tan nipapalaway a akay maipa'ka' sa pag'aadi' nan Dios a mangibwat sa Libron Gugan-gan nin nipataoy nin nipudir kona ni Moises tan sa nisurat ra nin prupita. Nipamuspusan na nin maayat nasaran mamper kona ni Jesus. ²⁴Main saray nasagyat sa nibarita' na tan main sara anamaet a kai nin namper. ²⁵Kai sara anaod nin makapitutuno. Ket ba'yo sara nin nagsiibwat, wanti et a nibarita' na ni Pablo konra,

“Bagay komoyotaw say nipaibarita' nan Ispirito nan Dios konran pupuon tamo a nibarita' na ni Prupita Isaias. ²⁶Wanti intaw a wana, 'Mako ka konran sarain nin tawo tan ibarita' mo konrayti e: Mataman no mangrenge' kamoyna nin mangrenge', kai kamon lamang nin makataros, tan mataman no kumikit kamoyna nin kumikit, kai kamon lamang nin makaalilbi'.

²⁷Wanin ta matib'ey a ulo ran sarain nin tutawo. Bara'mo nin pinaletpetan raynay tutulyan ra tan nikidem raynay mata ra. Anaod, no ambo' kumon nin wanin, matarusan ra kumon a mangka'kit

^h 28:19 Ginwa-ginwa' 25:11

tan mangkarng'e' ra,
ket sumubli' sara kongko,
ket paandaen kosara.
Sain a wana nin Dios.ⁱ ”

²⁸⁻²⁹Wana et ni Pablo, “Anaod, matkap moyon tandaen a sitin minsahi nin maipa'ka' sa pangingsalba na nin Dios, ipatandaan ya konran ambo' nin Judio ket reng'en raya!”^j

Nipatandaan a Pag'aadi' nan Dios nin Kasan Namaed

³⁰Rway taon anan itaw ya si Pablo sa Roma sa balin inabangan na. Sarba ran nako kona, inasikaso nasara. ³¹Padaran tan kasa gapo nin namaed kona nin nipata-patandaan nay maipa'ka' sa pag'aadi' nan Dios tan kona ni Jesu-Cristo a syay Uunuren.

ⁱ **28:26-27** Isaias 6:9,10   ^j **28:28-29** Sa raruman nikaisurat nan siti sa Griego ket nailamo' a wanti: *Mayadi' na in nin nibarita' ni Pablo, nagsiibwat saraynay Judio nin mas inmamot a pididiskusyon ra.*